

Індекс
Євроінтеграційного
Економічного Поступу
в Україні: три роки на шляху
до єдиного європейського
економічного простору

2014 - 2016

Даний аналітичний звіт розроблено в рамках проекту «Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу: оцінка економічних реформ в регіонах України на шляху до впровадження зони вільної торгівлі з ЄС», що здійснюється Поліським фондом міжнародних та регіональних досліджень і Асоціацією регіональних аналітичних центрів.

Ця публікація була підготовлена в рамках проекту «Просування реформ в регіони» за сприяння Європейського Союзу (<http://ec.europa.eu/europeaid>).
Зміст цієї публікації жодним чином не відображає точку зору Європейського Союзу і є виключною відповідальністю Поліського фонду міжнародних та регіональних досліджень і організацій-членів Асоціації регіональних аналітичних центрів.

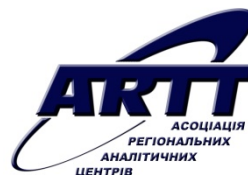
Проект фінансується
Європейським Союзом

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАВДА

Тексти публікуються в авторській редакції.
За повного або часткового відтворення тексту публікації посилання на автора та видання обов'язкове.

Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу в Україні 2014 – 2016: три роки на шляху до єдиного європейського економічного простору / упоряд. М. Корявець. – Чернігів: Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, 2017-2018. - 49с.

Подяки

Головним під час підготовки цієї публікації було оцінювання стану та тенденцій розгортання процесів торговельно-економічної інтеграції у регіональному вимірі на основі даних, що потребують попередньої підготовки та обробки. Ми хочемо висловити подяку фахівцям Національного банку України, працівникам Державної служби статистики України та її територіальних органів, обласних митниць Державної фіскальної служби України за своєчасно підготовлену інформацію. Ми дякуємо спеціалістам обласних державних адміністрацій, які забезпечили нас матеріалами для оцінювання дій регіональних органів влади в контексті імплементації Угоди про асоціацію. Окрему подяку хочемо висловити представникам Інституту економічних досліджень та політичних консультацій за допомогу в удосконаленні методології дослідження.

Зміст

Перелік скорочень.....	5
Резюме.....	6
Вступ.....	6
1. Методика дослідження.....	7
1.1. Теоретико-методологічне обґрунтування побудови Індексу євроінтеграційного економічного поступу в регіональному вимірі.....	7
1.2. Оцінювання дій регіональних органів влади в контексті імплементації УА та впровадження ГВЗВТ.....	7
2. Загальні тенденції перебігу процесів європейської економічної інтеграції у 2014 – 2016 рр.	8
I. Загальні результати.....	8
II. Глибина торговельно-економічних зв'язків.....	9
III. Інституційна підтримка.....	11
IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження № 847-р.	12
V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА.....	12
VI. Висновки і рекомендації.....	13
3. Результати розрахунку Індексу євроінтеграційного економічного поступу в регіонах.....	14
Вінницька область.....	14
Волинська область.....	15
Дніпропетровська область.....	16
Донецька область.....	17
Житомирська область.....	18
Закарпатська область.....	19
Запорізька область.....	20
Івано-Франківська область.....	21
Київська область.....	22
Кіровоградська область.....	23
Луганська область.....	25
Львівська область.....	26
Миколаївська область.....	27
Одеська область.....	28
Полтавська область.....	30
Рівненська область.....	31
Сумська область.....	32
Тернопільська область.....	33
Харківська область.....	34
Херсонська область.....	35
Хмельницька область.....	36
Черкаська область.....	37
Чернівецька область.....	38
Чернігівська область.....	39
Додаток А.1 Обґрунтування вибору показників до складу Індексу євроінтеграційного економічного поступу регіону.....	42
Список використаних джерел.....	48

Перелік скорочень

УА – Угода про асоціацію

ПВЗВТ / ГВЗВТ – Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі / Глибока та всеосяжна зона вільної торгівлі

ЄС – Європейський Союз

ІЄЕП – Індекс євроінтеграційного економічного поступу

СТЕЗ – Субіндекс глибини торговельно-економічних зв'язків

СІП – Субіндекс інституційної підтримки євроінтеграційного поступу

ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність

ОДА – обласна державна адміністрація / обласні державні адміністрації

НУО – неурядові організації

МЕРТ – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

ЗМІ – засоби масової інформації

Резюме

У цьому дослідженні здійснено порівняльне оцінювання ступеня зближення регіональних економічних систем України з ЄС у 2014–2016 рр. Основним інструментом оцінювання слугував Індекс євроінтеграційного економічного поступу регіону. До його складу увійшли дві групи показників: 1) індикатори глибини торговельно-економічних зв'язків регіону з ЄС; 2) індикатори рівня інституційної підтримки, яку обласні державні адміністрації забезпечують для підтримання євроінтеграційного поступу.

Незважаючи на наявність негативних і неоднозначних явищ та процесів, загалом динаміка євроінтеграційного економічного поступу регіонів України може вважатися позитивною. За показниками, які відображають здатність долучитися до торговельних відносин з ЄС, області мали сильніші позиції, ніж за показниками якості інституційного середовища для реалізації проєвропейських реформ у торговельно-економічній сфері та управління цим процесом на регіональному рівні.

У 2014–2016 рр. відбувалося зростання загального рівня відкритості регіональних економічних систем для торгівлі з ЄС. За рахунок поступової адаптації українських товаровиробників до нових політичних та економічних реалій у 2016 р. почалося відновлення позитивної динаміки експорту з більшості областей до ЄС. У структурі українського експорту регіонів переважала сировина та продукція сільськогосподарського виробництва. Одночасно зростала значущість імпорту з ЄС у задоволенні внутрішнього регіонального попиту на товари, які були витіснені з ринку після початку українсько-російських санкцій.

Динаміка індикаторів рівня взаємодії регіонів з ЄС в інвестиційній сфері показала, що значущість інвестиційних потоків з ЄС до регіонів є непорівняно вищою, ніж з регіонів до ЄС. На фоні відтоку інвестиційних коштів європейського походження, що спостерігався у більшості областей протягом досліджуваного періоду, відбувалося зростання

залежності регіональних економік за рахунок посилення ступеня інтегрованості їх трудових ресурсів в економіку ЄС.

До позитивних моментів у сфері створення сприятливого інституційного середовища для розгортання інтеграційних процесів відносяться: поступове нівелювання територіальних диспропорцій у розподілі проєктної підтримки ЄС та зміщення фокусу інтересів європейських донорів із західних до північних, центральних та східних областей; збільшення чисельності регіонів, в яких ОДА долучалися до організації заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію, включаючи навчальні та просвітницькі заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС.

Серед проблемних аспектів інституційної підтримки, над якими обласним державним адміністраціям рекомендовано працювати у першу чергу, виділялися: недостатня повнота, актуальність та систематичність подання інформації, присвяченої тематиці європейської інтеграції на офіційних сайтах ОДА; низька активність щодо налагодження двостороннього співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав – членів ЄС; відсутність презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС та ін.

В усіх регіонах окрему увагу слід приділити розробленню та доопрацюванню обласних планів заходів з імплементації Угоди про асоціацію задля перетворення їх на індикативні документи, що дозволять обласним адміністраціям та місцевій громадськості діяти спільно для досягнення цілей європейської інтеграції. Нині такі документи затверджені лише у половині областей, їхній зміст не враховує специфіку регіональних економічних систем та не узгоджується з положеннями стратегій регіонального розвитку, річних програм економічного і соціального розвитку областей.

Вступ

Актуальність проблеми, пов'язаної з перебігом процесів економічної інтеграції України з ЄС, набуває особливої специфіки на рівні регіонів. Суттєві диспропорції в їх соціально-економічному розвитку зумовлюють необхідність пошуку диференційованих підходів до модернізації економіки областей України за рахунок нарощування обсягів торгівлі з ЄС, посилення привабливості регіонів для іноземних і внутрішніх інвестицій з метою подальшого виробництва продукції на експорт до ЄС та на інші ринки світу, а також реформування регулювання економіки на регіональному рівні відповідно до передової європейської практики¹.

Уповноваженими органами влади здійснюються системні економічні реформи, визначені Порядком денним асоціації з дотриманням Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною на 2014–2017 роки² (План заходів)

та Плану заходів з імплементації розділу IV “Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею” Угоди про асоціацію між Україною на 2016–2019 роки².

Однак успішність їх реалізації у регіонах, що має відобразитися у покращенні відповідних показників – індикаторів цілей економічної інтеграції – наразі складно оцінити у зв'язку з відсутністю механізмів оцінювання та моніторингу. Це зумовлює потребу у розробленні методичного інструментарію, що дозволяє здійснити порівняльне оцінювання прогресу регіонів України у поглибленні економічної інтеграції з ЄС, визначити, в яких областях створені найбільш сприятливі інституційні умови для розгортання євроінтеграційних процесів у торговельно-економічній сфері.

1. Методика дослідження

1.1. Теоретико-методологічне обґрунтування побудови Індексу євроінтеграційного економічного поступу в регіональному вимірі

Для проведення порівняльного оцінювання євроінтеграційного економічного поступу регіонів України, під яким розуміється ступінь зближення регіональних економічних систем з ЄС, запропоновано **Індекс євроінтеграційного економічного поступу (ІЄП)**. **ІЄП** – інтегральна величина, що відображає перебіг двох відносно відокремлених та водночас взаємопов'язаних процесів:

1) поглиблення торговельно-економічних зв'язків регіонів України з ЄС розраховується на основі одиничних показників, які відображають досягнення першочергових завдань торговельно-економічної інтеграції з ЄС;

2) покращення інституційного середовища для імплементації реформ, передбачених Розділом IV Угоди про асоціацію "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею", у регіонах України.

Свідченням успішного впровадження положень УА/ГВЗВТ у національній економіці слугуватиме не лише відкриття доступу до ринку ЄС, але й його освоєння вітчизняними підприємствами за рахунок стимулювання глибоких зрушень у вітчизняному бізнес-середовищі, підвищення конкурентоспроможності та ефективності українських суб'єктів підприємницької діяльності, зростання обсягу іноземних інвестицій, передусім з ЄС. Для вимірювання цих процесів запропоновано **Субіндекс глибини торговельно-економічних зв'язків (СТЕЗ)**

регіону з ЄС. Він включає показники, що характеризують різні аспекти стану й динаміки торговельних та фінансово-інвестиційних взаємозв'язків між регіонами України та ЄС під впливом інтеграційних процесів.

Для вимірювання якості інституційного середовища для реалізації проєвропейських реформ у торговельно-економічній сфері та управління цим процесом на регіональному рівні запропоновано **Субіндекс інституційної підтримки євроінтеграційного поступу (СІП)**.

Обґрунтування вибору показників **ІЄП** регіону наведено у Додатку. А1. **ІЄП**, **СТЕЗ** та **СІП** вимірюються за шкалою від 0 до 1. Тобто чим вищими є їх значення, тим більш інтегрованою з ЄС є економічна система області, сприятливішим є інституційне середовище для реалізації відповідних торговельно-економічних реформ.

Практичне значення Індексу полягає у формуванні аналітичного продукту для місцевих та державних органів влади, міжнародних інституцій, представників громадського сектору та інших зацікавлених осіб, що слугуватиме одночасно стимулом та дороговказом до конструктивних зрушень за рахунок виявлення сильних та слабких сторін регіону в процесі європейської інтеграції та можливості управління ними.

1.2. Оцінювання дій регіональних органів влади в контексті імплементації УА та впровадження ГВЗВТ

Для забезпечення більшої повноти та комплексності дослідження євроінтеграційного поступу регіонів також включає:

1. Оцінювання дій регіональних органів влади з реалізації економічної політики у регіоні в контексті імплементації УА та впровадження ГВЗВТ за період 2014–2016 рр.

2. Оцінювання виконання економічних частин обласних планів заходів з імплементації Угоди про асоціацію (далі обласних планів заходів) за період 2014–2016 рр.

Згідно з п. 2 Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. № 847-р "Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони" (Розпорядження № 847-р) обласні держадміністрації зобов'язані надавати щоквартально Кабінетові Міністрів України інформацію про стан виконання планів заходів для проведення Урядовим офісом з питань європейської інтеграції моніторингу ефективності його виконання та підготовки відповідних пропозицій.

Наявність та оприлюднення затвердженого відповідним розпорядженням голови ОДА плану заходів із забезпечення виконання завдань, передбачених Планом заходів з

імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, є важливим кроком до налагодження ефективного комунікаційного каналу між підрозділами місцевої влади, відповідальними за реалізацію завдань європейської інтеграції, неурядовими громадськими організаціями та широкою громадськістю. Обласний план заходів можна визначити як індикативний документ, який дозволяє обласній адміністрації та місцевій громадськості діяти спільно з метою досягнення цілей європейської інтеграції на рівні регіонів. Цей документ стосується не лише місцевої влади, а й більшості суб'єктів процесу регіонального розвитку, включаючи економічних агентів, учасників політичного процесу, представників неурядового громадського сектору.

Оцінювання дій регіональних органів влади проводилось у розрізі виконання положень, перелічених у:

– Плані заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014–2017 роки, затвердженого Розпорядженням № 847-р.

– обласних планах заходів з імплементації УА на 2014–2017 роки, затверджених відповідними розпорядженнями голів обласних державних адміністрацій.

2. Загальні тенденції перебігу процесів європейської економічної інтеграції у 2014 – 2016 рр.

І. Загальні результати

Протягом 2014–2016 р. середні значення *ІСЕП* у регіонах України мали тенденцію до зростання. У 2014–2015 рр. цей показник збільшився на 18,9 %. У 2016 р. зростання уповільнилося: значення *ІСЕП* перевищило показник 2015 р. лише на 1,9 % (рис. 1). У тому ж руслі розгорталася динаміка субіндексів.

У 2016 р. карта євроінтеграційного економічного поступу набула більш рівномірного вигляду з фокусом на західно-північних локаціях. Значний ступінь зближення з економікою ЄС продемонстрували 15 областей, тоді як у 2014 р. їх було лише 7. Найбільш інтенсивно розгорталися євроінтеграційні процеси у західних та північних регіонах. Економічні системи більшості південних, центральних та східних регіонів виявились пов'язаними з ЄС значно слабше.

В обласному розрізі динаміка *ІСЕП* була неоднорідною. Серед регіонів, які демонстрували найкращі досягнення, виділяються: Волинська; Рівненська; Тернопільська області. Зміцнили позиції у рейтингу Вінницька та Хмельницька області.

До регіонів, які істотно погіршили свої рейтингові позиції, належать: Дніпропетровська, Запорізька, Одеська, Харківська та Полтавська області. Незмінний лідер рейтингу у 2014–2015 рр. – Львівська область – у 2016 р. опустилася на 4-те місце зі значенням *ІСЕП* 0,4518, що на 10 % менше показника 2015 р.

Схожа ситуація склалася із Закарпатською областю: якщо у 2014–2015 рр. вона посідала 2-ге місце, то у 2016 р. *ІСЕП* знизився на 7,6 %, а позиції регіону у рейтингу знизилися до 6-го місця. З 6-го на 10-те місце змістилась у рейтингу Київська область. Позитивних зрушень, які привели до зростання її *ІСЕП*, було недостатньо, щоб утримати позиції порівняно з іншими регіонами.

Незмінно низькими залишилися позиції таких регіонів, як Луганська (22-ге місце у 2014 р., 23-тє місце у 2015 р., 21-ше місце у 2016 р.), Кіровоградська (23-тє, 24-тє та 23-тє місця відповідно), Донецька (21-ше, 20-тє та 24-тє місця відповідно) області.

У решті регіонів динаміка *ІСЕП* не набула однозначного позитивного чи негативного характеру. Для Житомирської, Сумської, Херсонської та Черкаської областей 2015 р. був роком підйому як за показниками глибини торговельно-економічних зв'язків з ЄС, так й індикаторами рівня інституційної підтримки євроінтеграційного економічного поступу. Однак у 2016 р. переважно негативна динаміка показників у складі *СТЕЗ* (рис. 5) призвела до зниження їх позицій у рейтингу. Натомість у Чернігівській області спостерігалася обернена динаміка (зниження у 2015 р. позицій у рейтингу з 12-го на 17-те місце, 7-ме місце – у 2016 р.).

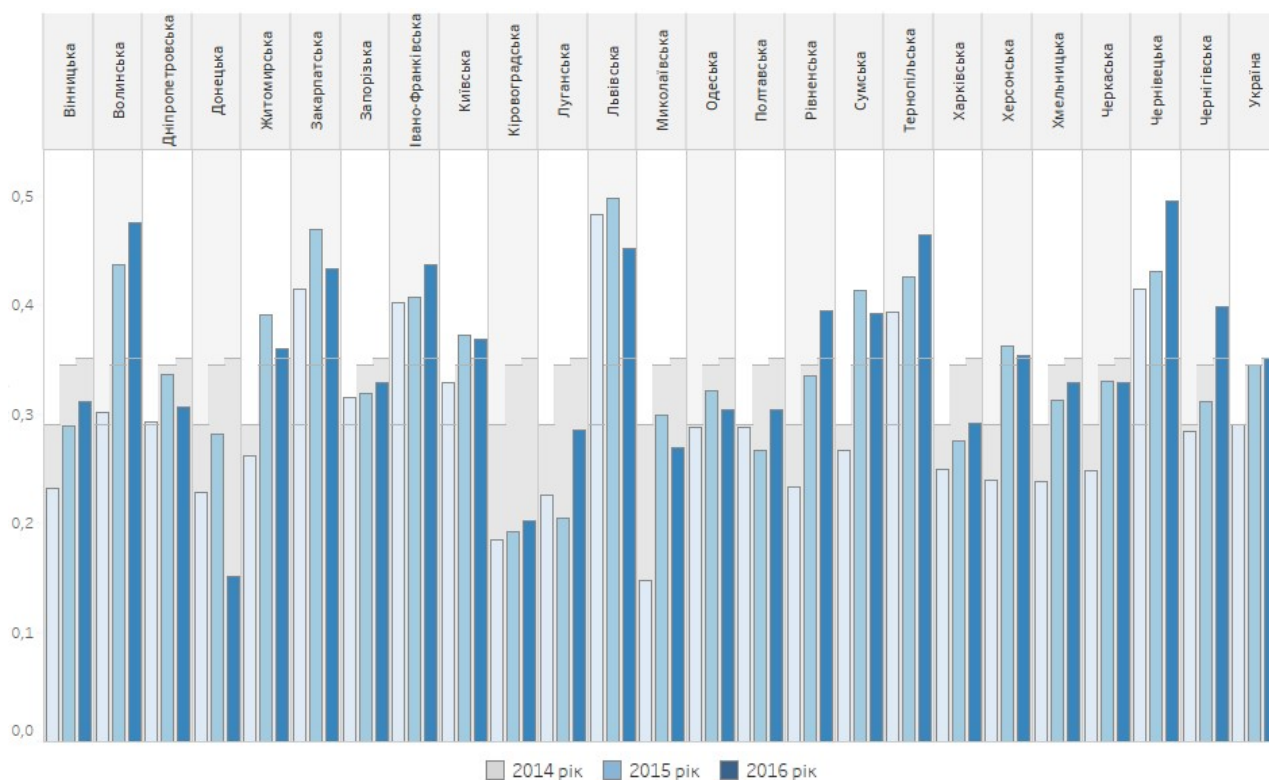

Рис. 1. Динаміка *ІСЕП* у 2014–2016 роках

У 2014 р. п'ятірку лідерів утворили західні регіони (рис. 2). Вище середнього значення по Україні були також показники Київської, Запорізької, Волинської та Дніпропетровської областей. Останні п'ять сходинки рейтингу розподілилися таким чином: Вінницька область – 20-те місце, Донецька область – 21-ше місце, Луганська – 22-ге місце, Кіровоградська область – 23-тє місце, Миколаївська – 24-те місце.

У 2015 р. до п'ятірки лідерів долучилася Волинська область, натомість Івано-Франківська вибула з цього складу

(рис. 3). На останніх позиціях рейтингу опинилися Донецька, Харківська, Полтавська, Луганська та Кіровоградська області. У 2016 р. перші сходинки рейтингу посідали Чернівецька, Волинська, Тернопільська, Львівська та Івано-Франківська області (рис. 4). Вище середнього сягнули значення *ІСЕП* у Закарпатській, Чернігівській, Рівненській, Сумській, Київській, Житомирській та Херсонській областях. На останніх позиціях рейтингу з незначними змінами залишилися ті ж регіони, що й у 2015 р.

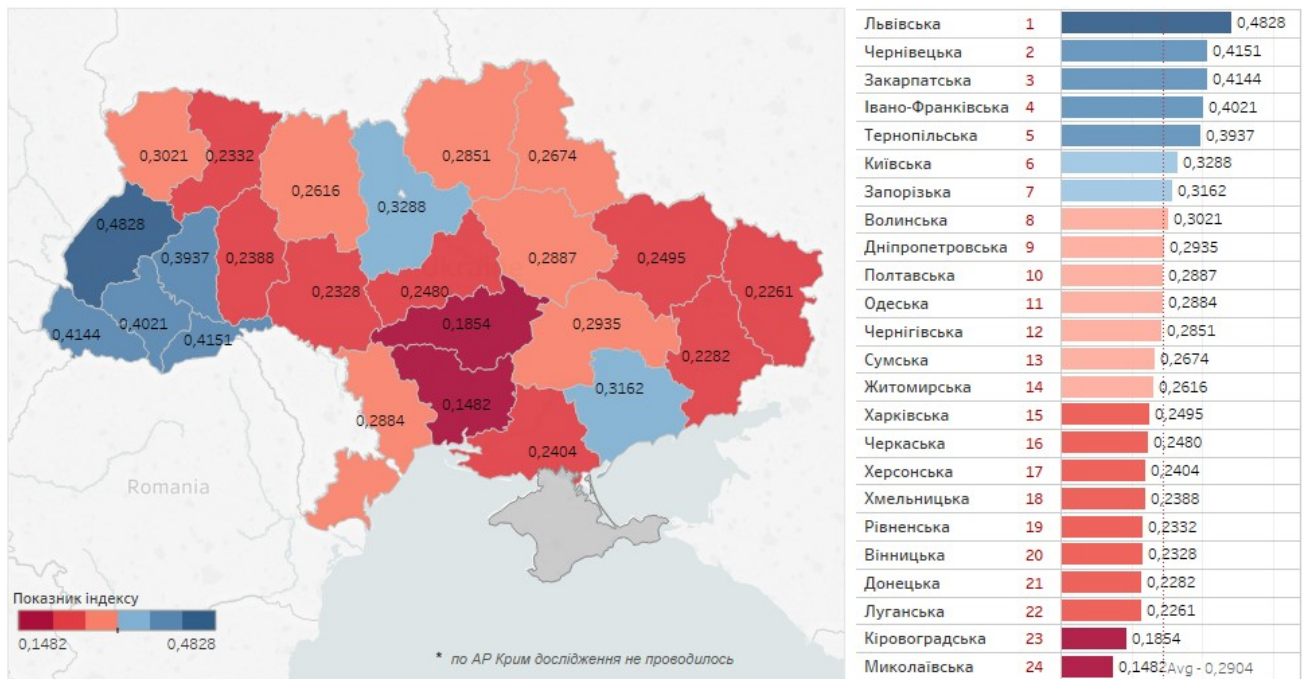

Рис. 2. Значення ІСЕП та рейтинг регіонів у 2014 році

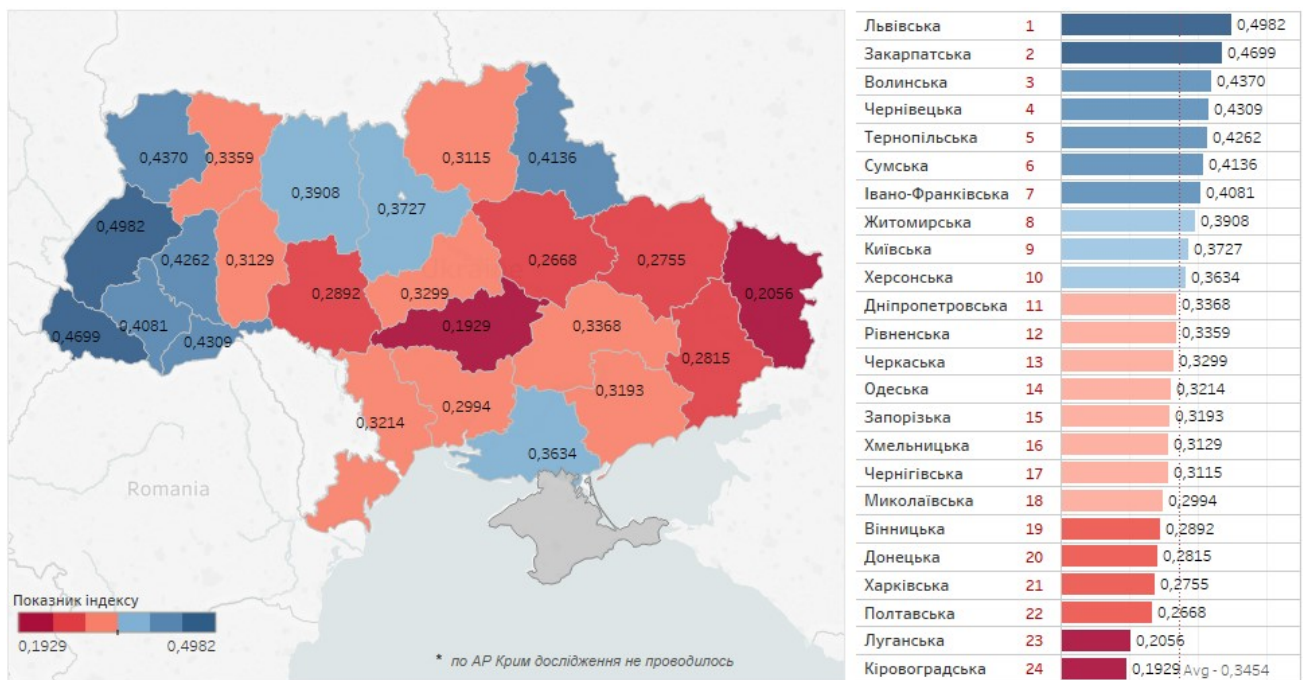

Рис. 3. Значення ІСЕП та рейтинг регіонів у 2015 році

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків

Характер динаміки **СТЕЗ** (рис. 5) для більшості областей збігався з динамікою **ІСЕП**. Відмінності спостерігались тільки у Львівській (зниження **ІСЕП** у 2016 р. на фоні загального зростання значень **СТЕЗ**, що забезпечило області незмінне 4-те місце у рейтингу), Харківській (стабільне зростання значення **ІСЕП** та зниження **СТЕЗ** у 2016 р.) та Херсонській областях (зниження **ІСЕП** у 2016 р. на фоні стабільного збільшення значень **СТЕЗ**).

Аналіз індикаторів у складі СТЕЗ доводить, що початок дії режиму вільної торгівлі з ЄС вплинув на динаміку та структуру статистичних показників зовнішньої торгівлі регіонів. У 2016 р. після значного спаду кількісні індикатори торговельного обміну товарами та послугами між Україною та ЄС почали зростати. За останні роки зміни такого масштабу за короткий термін спостерігались лише в середині 2014 року – після початку дії

автономних преференцій Євросоюзу і перших торгових обмежень Російської Федерації³.

Протягом 2014–2016 рр. економічні системи усіх областей, крім Луганської, ставали дедалі більш відкритими для торгівлі з ЄС. Найвище відношення зовнішньоторговельного обороту з ЄС до ВРП у цінах 2014 р. було незмінно в Закарпатській та Волинській областях. Найменш відкритими для торгівлі з ЄС були Херсонська, Черкаська, Кіровоградська області.

Нині в Україні не залишилося областей, де частка експорту товарів до країн СНД була б домінуючою. Натомість питома вага сукупного товарного експорту до ЄС з регіонів зросла в середньому з 38,86 % у 2014 р. до 42,47 % у 2015 р., до 46,55 % – у 2016 р. Найвищі показники традиційно належали західноукраїнським регіонам.

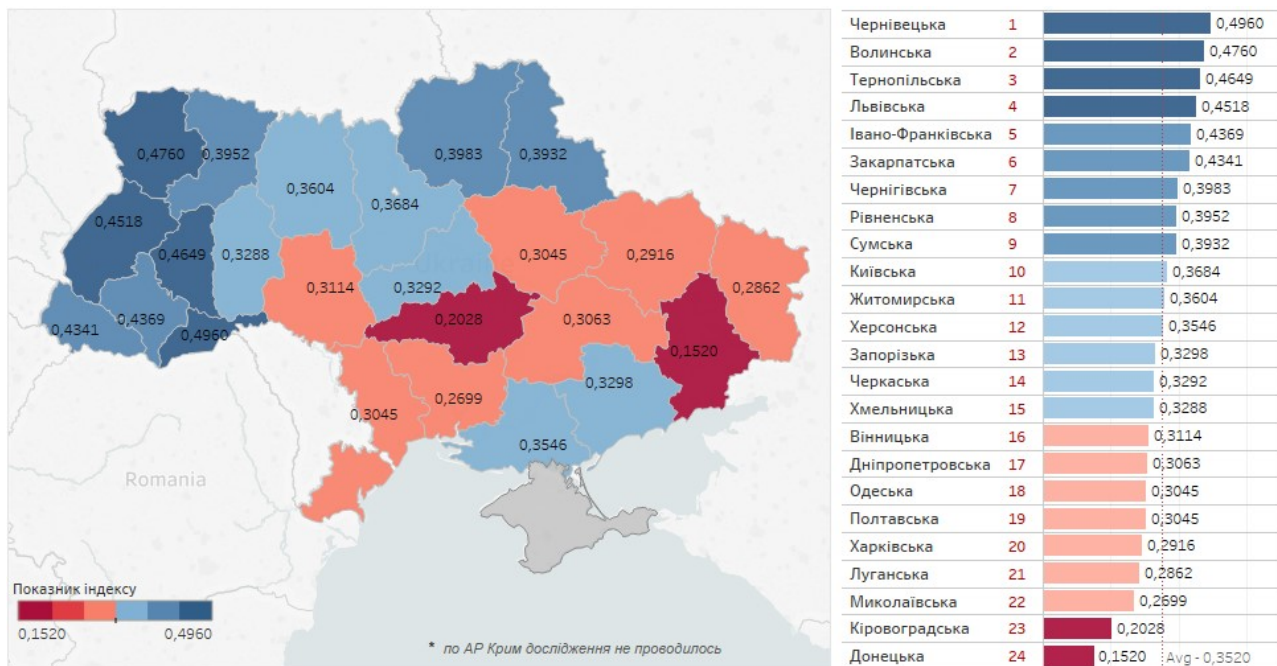

Рис. 4. Значення ІЄП та рейтинг регіонів у 2016 році

Більше половини у географічній структурі товарного експорту припадало на країни ЄС у Рівненській, Тернопільській, Полтавській, Івано-Франківській, Житомирській, Чернівецькій областях. Порівняно низькою залишалась частка експорту до ЄС у Миколаївській (18,5 %) та Харківській (19,4 %) областях. У них залежність від експорту до країн СНД залишалась високою і становила понад 40 %.

У 2016 р. частка поставок до ЄС наблизилася до 50 % у Донецькій області та перевищила цю позначку у Луганській області (57,2 %). У цих регіонах підвищення структурних показників зумовлені двома чинниками: по-перше, поступовим зниженням побоювань європейських компаній укладати договори з регіональними компаніями через високі загрози військового характеру³; по-друге, зниженням частки обсягу експорту товарів з цих областей до СНД на фоні зниження показників сукупного експорту^{4,5}.

Схожа ситуація спостерігалась за показниками експорту послуг. Незмінно високою була частка експорту послуг у 2016 році у Волинській (95,6 %), Закарпатській (93,8 %), Хмельницькій (91,8 %), Тернопільській (90,4 %), Івано-Франківській (84,2 %), Львівській (79,5 %) областях. Високі показники питомої ваги експорту послуг у 2016 р. мали також Житомирський, Київський, Черкаський, Чернівецький та Чернігівський регіони.

Для 2016 р. важливим позитивним моментом було те, що зростання частки експорту в ЄС відбувалося не лише за рахунок скорочення питомої ваги експортних поставок до СНД, але й за рахунок досягнення позитивної динаміки абсолютних показників. У 2015 р. порівняно з 2014 р. обсяг експорту до ЄС збільшився у 6-ти областях. При цьому темп приросту перевищив 10 % лише у Вінницькій області. Натомість у 2016 р. зростання експорту до країн ЄС було зафіксовано у 17-ти областях, з яких 9 продемонстрували збільшення на 10 % і більше. Загрозливою на цьому фоні виглядає трирічна негативна динаміка експорту до ЄС з Одеської, Чернігівської, Полтавської, Запорізької областей.

У більшості з областей обсяги імпорту з ЄС щорічно знижувалися, що пояснюється девальвацією української валюти. Різке збільшення обсягів імпорту з ЄС відбулося у цей період лише в Івано-Франківській та Луганській областях.

Водночас стабільне зростання регіональних Індексів проникнення імпорту в усіх областях, крім Донецької та Луганської, свідчить про поступове зростання значущості імпорту з ЄС у задоволенні внутрішнього попиту. Така динаміка пояснюється не стільки витісненням вітчизняної продукції, скільки заміною російських товарів, що ввозилися до початку санкцій.

Найбільша питома вага поставок з ЄС припадала на такі товарні групи, як «Мінеральні палива, нафта та продукти її перегонки»; «Ядерні реактори та котли»; «Засоби наземного транспорту»; «Електричні машини»⁶.

З одного боку, позитивна динаміка експорту свідчить про поступову переорієнтацію регіональних економік на вектор ЄС. Протягом досліджуваного періоду поступово зростала кількість українських суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС. Найбільша їх кількість знаходиться у Київській, Черкаській, Волинській областях. Все більша чисельність експортерів прагнули скористатися перевагами статусу уповноваженого експортера (3 суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності у 2015 р., 91 суб'єкт – у 2016 р.).

З іншого боку, у структурі українського експорту більшості регіонів переважала сировина та продукція сільськогосподарського виробництва. Частка товарної групи XVI «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» домінувала тільки у Закарпатській, Львівській, Тернопільській та Волинській областях. Дані області увійшли до групи регіонів, в яких інтеграція з ЄС може вважатися найбільш «якісною» стосовно рівня внутрішньогалузевої торгівлі.

Це дозволяє робити оптимістичні припущення щодо можливостей розвитку налагоджених каналів торговельного співробітництва між регіонами та країнами ЄС та поступового перетворення їх у більш перспективні з погляду участі у глобальних мережах створення доданої вартості форми промислового співробітництва. **У більшості областей, за винятком Полтавської та Черкаської, питома вага прямих інвестицій з ЄС була домінуючою у загальному обсязі накопичених іноземних інвестицій.** На кінець 2016 р. у Волинській, Тернопільській, Хмельницькій та Чернігівській областях цей показник перевищив 90 %.

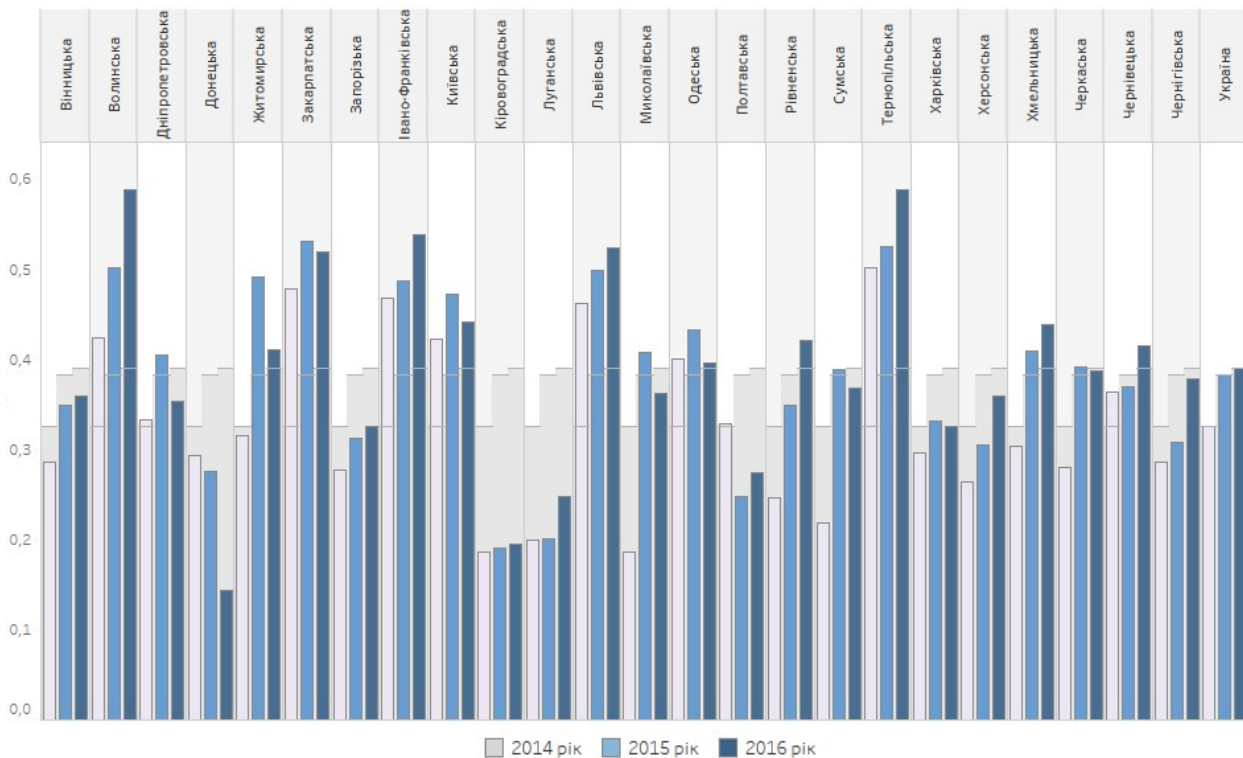

Рис. 5. Динаміка СТЕЗ у 2014-2016 роках

Разом з тим протягом досліджуваного періоду спостерігався масовий відтік інвестиційних коштів європейського походження. У 2014 р. приріст інвестицій з ЄС спостерігався тільки в Івано-Франківській області, у 2015 р. – лише у Київській. Певне покращення ситуації відбулося у 2016 р.: позитивна динаміка інвестицій з ЄС спостерігалась у Закарпатській, Харківській, Черкаській та Чернігівській областях. Велику частку прямих іноземних інвестицій було зосереджено на підприємствах промисловості, зокрема переробної, в установах фінансової та страхової діяльності у підприємствах з оптової та роздрібної торгівлі, ремонту

автотранспортних засобів і мотоциклів⁷. Стабільне зростання частки грошових переказів відносно до ВРП дозволяє говорити про збільшення ступеня інтегрованості трудових ресурсів в економіку ЄС в усіх регіонах України, крім Дніпропетровської. Суттєво вирізнялися з-поміж інших за показниками частки грошових переказів відносно до ВРП Одеська (18,4 % у 2016 р.), Херсонська (14,5 % у 2016 р.) та Чернівецька (7,9 % у 2016 р.) області.

III. Інституційна підтримка

Середні значення СІП у 2014–2016 рр. приблизно на третину відставали від аналогічних показників СТЕЗ. Попри загальну позитивну тенденцію, що підтверджує зростання абсолютних значень СІП від року до року, ця складова євроінтеграційного поступу залишалась помітно слабшою порівняно з торговельно-економічною.

Рисунок 6 демонструє, наскільки різною була динаміка інтегрального індикатора інституційної підтримки євроінтеграційного поступу в регіонах України. Стабільні позитивні тенденції показали 11 областей. Серед них найбільшого прогресу вдалося досягнути Полтавській, Чернівецькій, Чернігівській, Житомирській областям. Негативна динаміка спостерігалась в Івано-Франківській та Львівській областях. Неоднозначно розгортались процеси, пов'язані з наданням інституційної підтримки, у Волинській, Сумській, Херсонській інших областях.

Такі коливання позначилися на рейтингу регіонів за СІП, в результаті чого склад лідерів та аутсайдерів щороку суттєво змінювався. Високі позиції у рейтингу Львівської та Чернівецької областей були зумовлені передусім суттєво вищими показниками фінансової підтримки регіонального розвитку за рахунок коштів ЄС. У них значення СІП перевищували середні по Україні більш ніж удвічі. Натомість у

10-ти регіонах вказаний показник дорівнював 0, а у решті областей значення цього індикатора не перевищувало 1 тис. євро на кожну тис. осіб населення.

Загалом протягом 2014–2016 рр. розподіл проектів ЄС став більш рівномірним. На фоні зниження значення цього індикатора у західних областях, відбулося зростання кількості проектів ЄС у північних, центральних та східних областях. Кількість областей з нульовим значенням індикатора скоротилась до чотирьох (Київська, Одеська, Тернопільська, Хмельницька).

Суттєві відмінності у регіональному вимірі спостерігались за показником кількості звернень на митну тему, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" від фізичних та юридичних осіб. У 2015 р. відбувся різкий стрибок показника кількості звернень, після якого кількість звернень зменшилася у декілька разів.

На думку представників Державної фіскальної служби України, зазначеного позитивного результату в 2016 р. вдалось досягти, насамперед, за рахунок налагодження прозорих та відкритих відносин із бізнесом та громадськістю регіонів, а також проведення попереджувальної та роз'яснювальної роботи серед працівників митної служби.

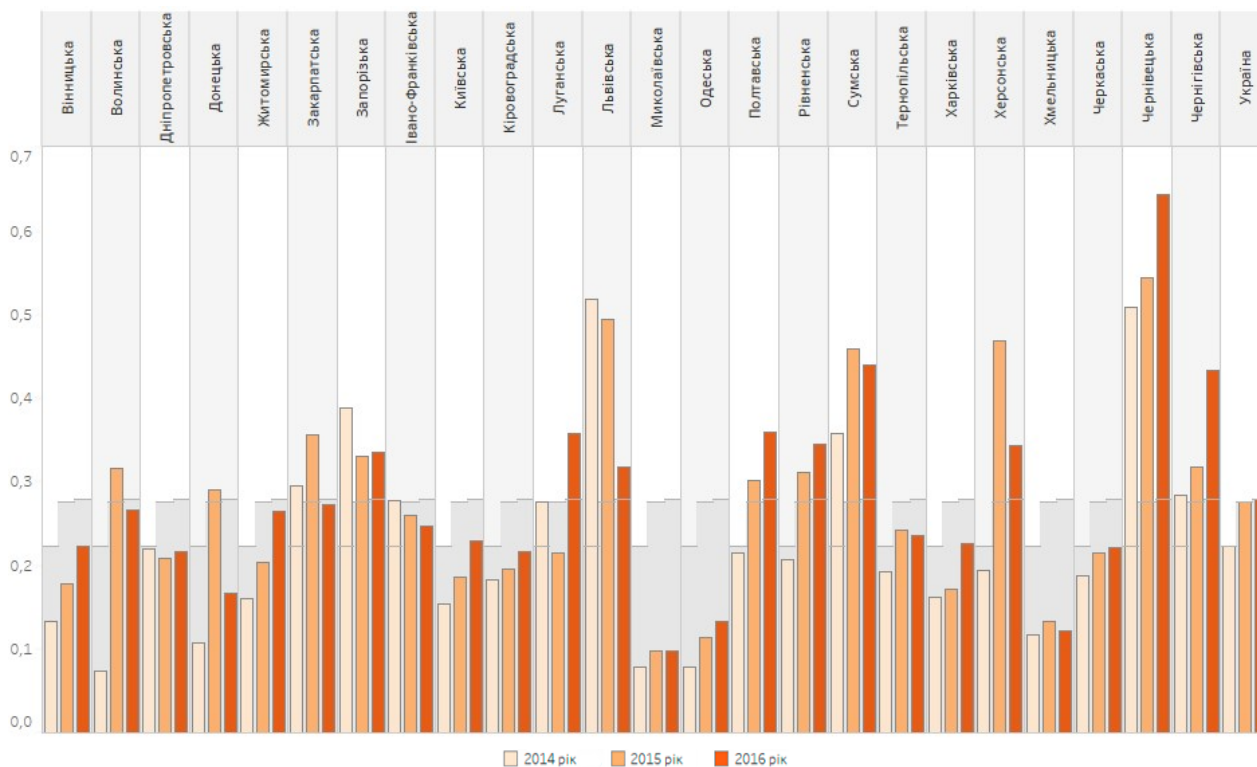

Рис. 6. Динаміка СІП у 2014–2016 роках

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження № 847-р.

Протягом 2014-2016 рр. все більше ОДА долучалися до організації та проведення заходів (тренінгів, семінарів, конференцій, засідань за круглим столом) з економічних питань виконання УА. У 2014 р. подібні заходи проводилися у 16-ти областях, у 2015 р. – у 22-х областях, у 2016 р. – в усіх регіонах, крім Донецького. Одночасно відбувалося і зростання кількості заходів відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації. У 2014 р. у середньому по регіонах цей показник становив 7 заходів на у розрахунок на тисячу державних службовців, у 2015 р. – 14 заходів на кожну тисячу державних службовців, у 2016 р. – 20 заходів на кожну тисячу державних службовців.

До кінця 2016 р. такі об'єкти інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, як бізнес-інкубатори, технопарки, фонди підтримки підприємництва, почали діяти в усіх регіонах України. Найбільша їх концентрація була у Полтавській, Сумській та Чернівецькій областях, найменша – у Львівській, Миколаївській та Тернопільській.

Попри повільні сприятливі зміни, інституційна підтримка розвитку сільського зеленого туризму залишалася слабким місцем більшості регіонів. У 2014 р. договір про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму з відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав – членів ЄС було укладено тільки у Львівській області. У 2015 р. до неї долучилася Закарпатська, у 2016 р. – Київська та Рівненська області. Навчальні поїздки з теми сільського зеленого

туризму до держав – членів ЄС у 2014 р. було організовано лише у Львівській та Вінницькій областях. У 2015 р. цей список поповнила Рівненська, у 2016 р. – Волинська область.

До позитивних тенденцій можна віднести зростання кількості регіонів, які проводили презентації свого економічного та інвестиційного потенціалу в органах і структурах ЄС. Якщо у 2014 р. такі заходи вдалося реалізувати 6-ом областям, то у 2015 – 12-ом, у 2016 – 13-ом. Систематично провадили таку діяльність Запорізька, Чернівецька, Сумська та Тернопільська ОДА.

Протягом досліджуваного періоду збільшувалась і кількість регіонів, в яких ОДА організовували навчальні та просвітницькі заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС. У 2014 р. таких областей налічувалося лише 5, у 2015 р. – 8, у 2016 р. – вже 13. Однак співвідношення кількості таких заходів та чисельності сільського населення свідчить про доволі обмежені можливості охопити всіх зацікавлених осіб. Так, у 2016 р. середній показник становив лише 13 заходів на кожен мільйон осіб сільського населення.

Проблема недостатньої повноти, актуальності та систематичності подання інформації, присвяченої тематиці європейської інтеграції, на офіційних сайтах ОДА була притаманна для більшості регіонів. Незважаючи на зростання значущості проблеми, кількість публікацій, присвячених тематичним заходам в області, актуальним змінам у законодавстві, рекомендаціям експортерам та ін., у більшості областей щороку залишалась незмінною або зменшувалась.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА

Обласні плани заходів були наявні та опубліковані лише в половині регіонів. Детальне ознайомлення зі змістом цих документів показало, що у більшості регіонів заплановані заходи дублюють положення Розпорядження № 847-р, не враховують специфіку регіональних економічних систем, зокрема економічних потреб та ресурсної бази, не простежуються узгодженість запланованих заходів із положеннями програм економічного і соціального розвитку

областей на рік та стратегій регіонального розвитку. Відрізняється із загальної картини лише Чернівецька ОДА, котра включила до обласного плану заходи, які відповідають нагальним потребам регіону. Однак у їх складі були відсутні пункти, що орієнтовані на забезпечення інституційної підтримки економічної складової євроінтеграційного поступу. Звіти заходів, передбачених Розпорядженням № 847-р, було надано усіма областями, крім Одеської.

VI. Висновки і рекомендації

Протягом 2014-2016 рр. динаміка євроінтеграційного економічного поступу регіонів України відрізнялася за швидкістю як у часі, так і просторі, однак була в цілому позитивною. Істотні сприятливі зміни спостерігалися у 2015 р., тоді як у 2016 р. прогрес суттєво уповільнився. Географія позитивних зрушень поширилася з заходу на північ. Економічні системи регіонів, розташованих на півдні, у центрі та на сході, мали значно слабший рівень торговельно-економічних зв'язків з ЄС.

Позиції областей за показниками долучення до торговельно-економічних відносин з ЄС були міцнішими, ніж за показниками якості інституційного середовища для реалізації проєвропейських реформ у торговельно-економічній сфері та управління цим процесом на регіональному рівні.

Початок дії режиму вільної торгівлі з ЄС позитивно вплинув на динаміку та структуру статистичних показників зовнішньої торгівлі. Економічні системи регіонів стали більш відкритими для торгівлі з ЄС та більш залежними від збуту товарів на європейському ринку. Попри збереження від'ємної динаміки імпорту з ЄС до більшості областей, можна однозначно стверджувати про посилення значущості поставок товарів та послуг з ЄС у задоволенні внутрішнього попиту. Значення російського ринку нівелювалося для товаровиробників більшості областей. Зростання кількості суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, а також чисельності виробників, котрі скористалися перевагами статусу уповноваженого експортера, свідчить про привабливість ринку ЄС та здатність українських товаровиробників успішно його освоювати.

Зберігається проблема домінування у структурі експорту сировинної та сільськогосподарської продукції. Найкращі умови прискореної модернізації та інтеграції виробників у європейські ланцюги вартості склалися у західноукраїнських регіонах, де канали імпорту сировини, комплектуючих та обладнання налагоджені традиційно більш ефективно.

Хоча динаміка індикаторів інвестиційної взаємодії набула низхідного характеру, частка інвестицій з ЄС залишалась домінуючою у більшості регіонів.

При цьому значущість інвестиційних потоків з ЄС до регіонів була суттєво вищою, ніж з регіонів до ЄС.

Зростання обсягів грошових переказів відносно рівня ВРП у порівнянних цінах свідчить про посилення ступеня інтегрованості трудових ресурсів в економіку ЄС.

У регіонах з найменш сприятливим інституційним середовищем для європейської економічної інтеграції показники проєктної підтримки з боку ЄС виявились значно меншими, ніж у середньому по Україні. Для аутсайдерів рейтингу були притаманні також проблеми: недостатньої інформаційної підтримки економічного вектора європейської інтеграції; значної кількості звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс"; низької активності ОДА щодо налагодження двостороннього співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму з ЄС; відсутності презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС та ін.

Зміцнення інституційної підтримки євроінтеграційного поступу у регіональному вимірі проявлялося головним чином у: поступовому скороченні територіальних диспропорцій у розподілі проєктної підтримки ЄС та зміщенні фокусу інтересів європейських донорів із західних до північних, центральних та східних областей; зростанні кількості ОДА, що долучалися до організації заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію, зокрема навчально-просвітницьких заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС.

При наданні рекомендацій регіональні експерти виявили однаковість щодо необхідності застосування системного підходу та формування стратегічного бачення при розробленні заходів з імплементації УА, віднесених до компетенції ОДА. Через відсутність або формальний, дублюючий характер обласних планів заходів усім регіонам запропоновано розробити такі індикативні документи з урахуванням регіональних потреб.

3. Результати розрахунку Індексу євроінтеграційного економічного поступу в регіонах

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Вінницька область зайняла 16-те місце у загальнонаціональному рейтингу, за два роки перемістившись на 4 позиції вгору. Посилення позицій регіону обумовлювалось покращенням показників кількості організованих та проведених ОДА заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС та питомого обсягу фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні. Проте зміцнення позицій області потребує уваги як в частині торговельно-економічної інтеграції, так і на рівні інституційної підтримки євроінтеграційного поступу. Найкращі показники області – середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, відносно чисельності населення регіону, кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону. Найгірші показники області – Індекс інвестиційної відкритості, питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, відносно чисельності наявного населення регіону, Індекс інформаційної підтримки та кількість заходів з економічних питань виконання УА, відносно кількості держслужбовців ОДА.

I. Загальні результати. Згідно з результатами розрахунків ІЕСП Вінницька область посіла такі місця в загальноукраїнському рейтингові: у 2014 року – 20-те місце (0,2328), 2015 року – 19-те місце (0,2892), 2016 року – 16-те місце (0,3114). Підвищення позиції у рейтингу у 2015 році було зумовлено швидшим збільшенням абсолютного значення ІЕСП на фоні динаміки інших областей. При цьому за СТЕЗ та СІП відбулося зниження рейтингу на одну сходинку. У 2016 р. посилення позицій регіону з 19-го до 16-го місця обумовлювалось покращенням показників у складі СІП (абсолютне значення зросло з 0,1784 до 0,2227, місце у рейтингу змінилося з 20-го на 17-те). На зростання СІП позитивно вплинуло: зростання показника кількості проведених тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, а також питомого обсягу фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 р. найкращими показниками регіону були: «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС» зі значенням 116,22% (1 місце); «1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів» (6 серед 500 експортерів, 6-те місце). Найбільше зростання експорту було зафіксовано за такими товарами групами: «Живі тварини; продукти тваринного походження» (в 3,2 рази), «Жири та олії тваринного або рослинного походження» (у 3,3 рази), «Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів» (у 9,5 разів), «Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби обладнання» (в 2,5 рази), «Прилади та апарати оптичні, фотографічні» (в 11 разів), «Різні промислові товари» (у 5 разів). Обсяг експорту послуг у сфері телекомунікацій, комп'ютерних та інформаційних послуг збільшився вдвічі.

Найгірші показники області: «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС» (зі значенням - 0), «1.3. Питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону» (21-те місце зі значенням 20,19%) та «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» (21-ше місце зі значенням 0,28).

III. Інституційна підтримка. Найкращі показники 2016 року: «2.10. Кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, відносно чисельності населення регіону» (3-тє місце, 1 поїздка), «2.12. Кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, відносно кількості малих та середніх підприємств регіону» (4-тє місце, 11 об'єктів інфраструктури), «2.13.

Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону» (7-ме місце, 7 заходів).

У 2016 році **найгіршими показниками** були «2.9. Кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, відносно чисельності наявного населення регіону», «2.4. Індекс інформаційної підтримки» (22-ге місце зі значенням 0,02), «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців ОДА» (18-тє місце зі значенням 5 заходів / тис. осіб).

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Дії органів виконавчої влади області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. можна оцінити позитивно з точки зору підтримання та розширення діючої системи об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, реалізації проєктів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, представлення економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, а також організації навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС. Недостатньою залишається активність ОДА в частині налагодження співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, а також низький рівень систематизованості та релевантності інформації, що стосується економічних питань європейської інтеграції на офіційному сайті Вінницької ОДА.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у Вінницькій області не розроблявся.

VI. Висновки та рекомендації. У 2014-2016 роках Вінницькій області вдалося підвищити позиції у загальноукраїнському рейтингу. Однак область все ще залишається у нижній його частині. Для подальшого зміцнення позицій області слід звернути увагу як на показники торговельно-економічної інтеграції, так і на інституційну підтримку євроінтеграційного поступу. Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону важливим є рекомендувати:

– Голові Вінницької ОДА: ініціювати процес розробки обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який врахує специфіку регіону та його потреби, а також положення Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року;

– Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Вінницької ОДА: проаналізувати стан і тенденції торговельно-економічних відносин задля вироблення напрямів покращення взаємовигідних економічних та виробничих відносин області з ЄС в розрізі пріоритетних галузей та провідних підприємств регіону, збільшення частки експорту до ЄС;

– Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької ОДА: 1) забезпечити вільний доступ громадян до звітів щодо виконання плану заходів з імплементації розділу IV «Торівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2016-2019 роки, затвердженого Розпорядженням КМУ №847 від 17.09.2014; 2) переглянути та удосконалити структуру представлення інформації, що стосується економічних питань європейської інтеграції, на офіційному сайті Вінницької ОДА.

Резюме. У 2016 році Волинська область зайняла 2-ге місце з 24-х у загальнонаціональному рейтингу. Переміщення на 6 позицій вгору у 2016 р. проти 2014 р. відбулось завдяки покращенню позицій за показниками середньорічного темпу зростання імпорту регіону до країн ЄС та частки накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі інвестицій області. Загалом високі позиції регіону зберігались за рахунок відносно високих показників СТЕЗ. Водночас, значний перелік показників СІП віддаляє область від найвищих щаблів рейтингу. Найкращі показники області – питома вага експорту товарів та послуг до країн ЄС, кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, питомих обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні. Найгірші показники області – частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області, Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, та кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

I. Загальні результати. За результатами дослідження Волинь входила в десятку кращих областей за ІЄП у загальнонаціональному рейтингу протягом 2014-2016 рр. Зокрема, у 2014 р. – 8-ме місце (значення Ідексу – 0,3021), у 2015 р. – 3-тє місце (0,4370), у 2016 р. – 2-ге місце (0,4760). Позитивна динаміка ІЄП забезпечувався покращенням показників СТЕЗ: у 2014 р. – 5-тє місце (0,4249), у 2015 р. – 3-тє місце (0,5018), у 2016 р. – 1-ше місце (0,5889). Щодо СІП, то динаміка не набула однозначно позитивного характеру: якщо у 2015 р. область піднялася з 24-го до 8-го місця (абсолютне значення збільшилося з 0,0740 до 0,3166 або у 4,2 рази), то у 2016 р. її позиції у рейтингу знизилися до 11-го місця.

На підвищення рейтингу регіону за СТЕЗ найбільше вплинуло покращення позицій за показниками «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС» (18-тє, 9-тє та 3-тє місця протягом досліджуваного періоду відповідно до хронології років) та «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» (10-тє, 5-тє та 4-тє місця). Якщо протягом 2012-2014 років обсяг імпорту до регіону з країн ЄС щорічно знижувався на 15%, то у 2014-2016 роках темп приросту дорівнював у середньому 4% щороку. На кінець 2014 показник 1.13 становив 87,2%, на кінець 2016 - 93,6%, що на фоні загальної негативної динаміки показує, що відтік інвестицій з ЄС відбувався повільніше, ніж з інших регіонів.

Останнє місце за СІП у 2014 році пояснюється тим, що через ліквідацію у листопаді 2015 року Управління Міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Волинської облдержадміністрації, яке було розпорядником запитуваної інформації, майже вся інформація, необхідна для обчислення показників СІП, виявилась недоступною для опрацювання.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році найкращими показниками області були: питома вага експорту послуг до країн ЄС (95,64%; найбільше експортувалися послуги з переробки матеріальних ресурсів – 82,4%); кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС (4 підприємства зі 119-ти отримали таке право); питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з регіону (77,74%, 2-ге місце) та Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС (1,24, 2-ге місце). «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» стабільно мали найбільшу питому вагу в експорті товарів (57%).

Найгірші показники області: «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» та «1.15.

Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС». Нульові значення цих показників зумовлені відсутністю прямих інвестицій з ЄС в область, а також відтоком прямих інвестицій ЄС із регіону.

III. Інституційна підтримка. У 2016 році другу позицію область тримала за показниками «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав – членів ЄС» (2 заходи) та «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА» (13 заходів). Серед найкращих був також показник питомого обсягу фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні, за яким регіон посів 4-тє місце (1347,2 тис. євро).

Найгіршими (зі значенням «0») були показники щодо кількості укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС та проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС. Останню позицію у рейтингу область займала за кількістю звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону (133 звернення).

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Загалом дії органів виконавчої влади Волинської області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. можна оцінити як задовільні з точки зору проведення тренінгів для сільського населення із залученням регіональних експертів та експертів ЄС, а також у частині реалізації проєктів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних українських програм ЄС. Серед проблемних моментів слід відзначити недостатній рівень проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіонів України в органах і структурах ЄС та заходів із підтримки малого та середнього підприємництва. Інформування Волинською ОДА про особливості процесу імплементації Угоди про асоціацію в області перебуває не на достатньому рівні.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, затверджений Розпорядженням голови Волинської обласної державної адміністрації від 31.10.2014 №454, містить (дублює) заходи (статті, положення Угоди) відповідного плану заходів, затвердженого Розпорядженням КМУ № 847-р, де виконавцями є місцеві органи влади.

VI. Висновки та рекомендації. Високі позиції Волинської області у загальнонаціональному рейтингу ІЄП протягом 2014-2016 рр. зберігались за рахунок відносно високих показників Субіндексу глибини торгівельно-економічних відносин з ЄС. Водночас значний перелік показників Субіндексу інституційної підтримки євроінтеграційного поступу віддаляє область від найвищих щаблів рейтингу.

Для збереження досягнутої позитивної динаміки та покращення позицій у рейтингу можна рекомендувати наступне:

- Управлінню розвитку, інвестицій та європейської інтеграції Волинської ОДА: у тісній співпраці із громадськими активістами та ЗМІ збільшити кількість семінарів, тренінгів, презентацій, цікавих та креативних публікацій і відеороликів, флешмобів, які більше інформували би волинян про реалії євроінтеграції, Угоди про асоціацію та її імплементацію в Україні;

- Управлінню розвитку, інвестицій та європейської інтеграції Волинської ОДА: проводити системну інформаційну компанію для презентації економічного та інвестиційного потенціалу Волинської області в органах і структурах ЄС;

- Управлінню розвитку, інвестицій та європейської інтеграції, голові Волинської ОДА: здійснити реальні якісні кроки для підтримки малого та середнього підприємництва шляхом консультацій із місцевими підприємцями, впровадження постійного конкурсу фінансування цікавих

підприємницьких ініціатив, регулярного проведення спеціалізованих тренінгів для волинських підприємців із залученням експертів ЄС, лобювання на національному рівні податкових пільг для малого та середнього бізнесу, тощо;

- Відділу інформаційної політики Волинської ОДА: збільшити кількість актуальної інформації про євроінтеграцію та виконання Угоди про асоціацію на сайті Волинської ОДА;

- Управління протидії митним правопорушенням Волинської митниці ДФС: продовжити проведення попереджувальної та роз'яснювальної роботи серед працівників регіональної митниці щодо неприпустимості вчинення неправомірних дій, бездіяльності та корупційних правопорушень у сфері службової діяльності.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. Протягом 2014-2016 рр. Дніпропетровська область у загальному рейтингу ІСЕП, втративши 8 позицій, змістилася з 9-го на 17-те місце. Зниження позицій області зумовлене негативною динамікою обох субіндексів. Найбільший вплив на погіршення рейтингу мали показники середньорічного темпу зростання імпорту регіону до країн ЄС, частки накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі інвестицій області, показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону. Найкращі показники області – частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, Індекс проникнення імпорту з ЄС. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, кількість звернень на "Пульс" відносно кількості суб'єктів ЗЕД. Найгірші показники області – питома вага експорту та імпорту товарів до країн ЄС, середньорічний темп зростання імпорту регіону до країн ЄС, Кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку ІСЕП Дніпропетровська область посіла такі місця у загальноукраїнському рейтингу: у 2014 році – 9-те місце (значення ІСЕП – 0,2935), у 2015 році – 11-те місце (0,3368), у 2016 році – 17-те місце (0,3063).

Зниження позицій Дніпропетровської області у рейтингу зумовлене негативною динамікою обох субіндексів. **СТЕЗ** протягом 2014-2015 років знизився несуттєво: у 2014 році зі значенням показника 0,3331 Дніпропетровська область займала 9-те місце по Україні, у 2015 – зі значенням показника 0,4055 область посіла 11-те місце. Однак у 2016 році відбулося зменшення значення **СТЕЗ** до 0,3541 та відповідно – переміщення області на 18-те місце по Україні. Найбільший вплив на зменшення позицій за **СТЕЗ** у 2016 році здійснив показник «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС». Так, у 2014 р. цей показник мав значення 89,23%, що відповідало 10-му місцю у загальному рейтингу. У 2015 р. відбулося зниження цього показника до 80,19%, що відповідало загальній тенденції по країні й дозволило Дніпропетровській області піднятися на 7-ме місце у рейтингу за цим показником. Однак у 2016 р. показник Дніпропетровської області хоча і збільшився до 85,41% область опустилася у загальному рейтингу на 21-ше місце.

Також показник «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» у **СТЕЗ** негативно вплинув на загальний показник ІСЕП області. У 2014 р. цей показник становив 86,17%, що відповідало 11-му місцю у загальному рейтингу, у 2015 р. він знизився до 85,47% (10 місце) та у 2016 р. знизився до показника 72,31%, що відповідало 17-му місцю.

Ще одним показником, який негативно вплинув на позицію області у 2016 році за **СТЕЗ**, став «1.16. Показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону», за яким область з 6-го місця у 2015 році опустилася на 15-те у 2016 році.

Абсолютні значення **СІП** у 2014-2016 рр. зменшувалися. У 2014 р. його значення було максимальним і становило 0,2199, у 2015 р. - 0,2092, у 2016 р. - 0,2175. Хоча протягом 2015-2016 рр. відбувся незначний приріст показника, він так і не досяг рівня 2014 р. Упродовж трьох років відбулося значне падіння з 9-ї позиції на 19-ту, це пояснюється тим, що загалом по Україні значення **СІП** в середньому зросли на 23%.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році **найкращими** були показники «1.14. Частка прямих інвестицій, що здійснені з області за рік в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області за рік» (значення 93,25%, 3-тє місце), «1.9. Індекс проникнення

імпорту з ЄС (значення 0,36, 7-ме місце), а також приєднався «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» (значення 0,51, 8-ме місце).

Значення «0» мав показник Індексу інвестиційної відкритості регіону для ЄС. Серед **найгірших** були також показники «1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту регіону» (20-те місце), «1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту регіону» (19-те місце), «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (за останні три роки)» (21-ше місце).

III. Інституційна підтримка. У 2016 році склад показників, за якими Дніпропетровська область досягла найкращих позицій у рейтингу був наступним. За кількістю звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" регіон посів 10-те місце (17 звернень на тисячу підприємств). 12-те місце область посіла за показниками «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації» (10 заходів) та «2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону» (2 заходи).

Протягом досліджуваного періоду у Дніпропетровській області не проводилися заходи, спрямовані на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції, зокрема: не укладалися договори про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, не здійснювались навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, не проводилися заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС. Дніпропетровська область отримала нульові значення за відповідними показниками.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Регіональним органам влади Дніпропетровської області необхідно посилити активність у напрямку укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, організації навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Регіональний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2015-2017 роки у Дніпропетровській області затверджено Розпорядженням голови облдержадміністрації 06.03.2015 р. № Р-100/0/3-15.

У регіональному плані Дніпропетровської ОДА передбачено лише 4 заходи з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію:

1. Сприяння створенню та розширенню інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубатори, технопарки, фонди підтримки підприємництва) в регіоні, забезпечення участі Дніпропетровської області у програмах ЄС стосовно розвитку малого та середнього підприємництва;

2. Укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між Дніпропетровською областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав - членів ЄС, організації та проведення тренінгів для сільського населення, відповідних

конференцій, засідань за круглим столом, семінарів із залученням експертів ЄС, організація навчальних поїздок до держав - членів ЄС;

3. Проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу Дніпропетровської області в органах і структурах ЄС;

4. Залучення допомоги ЄС у рамках Всеохоплюючої інституційної розбудови, інструментів Twinning, TAIEX та забезпечення співпраці у рамках програми SIGMA.

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014-2016 рр. Дніпропетровська область у загальному рейтингу *ІСЕП*, втративши 8 позицій, змістилася з 9-го на 17-те місце. Втрата позицій області пояснюється послабленням торговельно-економічної активності між регіоном та країнами ЄС, порівняно низькою активністю промислових підприємств переорієнтовувати виробництво відповідно до вимог та потреб європейського ринку, а також браком стратегічного бачення цих процесів. Значні проблеми ускладнюються пасивністю

місцевих органів влади щодо створення інституційного середовища, сприятливого для налагодження торговельно-економічних зв'язків.

Для забезпечення у подальшому позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону доцільно рекомендувати:

- Голові Дніпропетровської ОДА: ініціювати доопрацювання регіонального плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2015-2017 роки у Дніпропетровській області, затвердженого Розпорядженням голови облдержадміністрації 06.03.2015 р. № Р-100/0/3-15, за результатами якого визначити заходи, які враховують потреби регіону, що відображені у відповідних цілях, заходах та індикаторах досягнення цілей стратегічних документів області.

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. *Негативна динаміка ІСЕП Донецької області у 2016 р. (24-те місце проти 21-го у 2014р.) була зумовлена одночасно послабленням торговельно-економічних зв'язків області з Європейським Союзом та зменшенням значень показників, що відображають інституційну підтримку європейської економічної інтеграції. Найкращі показники області – частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, частка експорту з регіону до ЄС, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, Індекс інформаційної підтримки, кількість звернень на "Пульс" відносно кількості суб'єктів ЗЕД. Найгірші показники області – питома вага експорту послуг до країн ЄС, середньорічний темп зростання імпорту регіону до країн ЄС, Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, кількість заходів з економічних питань виконання УА, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.*

I. Загальні результати. Протягом 2014-2016 рр. Донецька область в загальному рейтингу *ІСЕП* знаходилась на найнижчих позиціях (21-ше, 20-те та 24-те місця відповідно). Найбільші проблеми були відмічені у сфері внутрішньогалузевих торговельних відносин, що ускладнювалось наростанням негативної динаміки імпорту та експорту.

При цьому високе значення частки експорту з регіону до ЄС, а також Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту свідчить про наявність невикористаних можливостей у розвитку внутрішньогалузевої кооперації.

У 2014 року значення *ІСЕП* становило 0,2282 і область посіла 21-шу позицію в рейтингу з 24-х можливих. В 2015 році показник покращився на 23% (до 0,2815), проте це дозволило регіону переміститися лише на 20 позицію. У 2016 році *ІСЕП* знизився майже удвічі до 0,1520, що позначилося на місці області у рейтингу (24).

У 2015 р. відбулося різке погіршення показників у межах **СТЕЗ**. Область знизилась на 7 позицій (з 14-ї на 21-шу), попри незначне зменшення значення Субіндексу (на 0,17 або 6%). На це є об'єктивні причини: на території області вже четвертий рік триває збройний військовий конфлікт і велика кількість підприємств або припинили своє функціонування, або виїхали в інші регіони України. Також, велика кількість підприємств залишилася на тимчасово непідконтрольній території, що унеможливило розвиток їх торговельно-економічних відносин з країнами Європейського Союзу. Водночас відбулося зростання майже у 3 рази значення *СІП* (з 0,1077 до 0,2906), що дозволило піднятися області з 21-ї на 11-ту сходинку. Це стало можливим завдяки збільшенню значення показників «2.5. Кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону» та «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні».

Негативна динаміка *ІСЕП* у 2016 р. була зумовлена одночасно послабленням торговельно-економічних зв'язків області з Європейським Союзом та зменшенням значень показників, що відображають інституційну підтримку європейської економічної інтеграції. Так, значення показника «1.9. Індекс проникнення імпорту з ЄС» **СТЕЗ** зменшилося з 0,35 до 0,10 і область втратила 18 позицій. На суттєве зниження рейтингу області (з 11-го на 21-ше місце) за *СІП* вплинуло втрачання позицій за показником «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні» (у 2015 р. значення показника становило 6,0, у 2016 р. – 0).

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році Донецька область мала **лідуючі позиції** за показниками «1.14 Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» (99,50%, 1-ше місце), «1.7. Частка експорту з регіону до ЄС» (57,65%, 2-ге місце) та «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» (значення - 0,66, 5-те місце). Найвищу питому вагу в експорті мали «Недорогоцінні метали та вироби з них» (84,4 %).

Останню позицію (24-те місце) область займала за такими показниками: «1.3. Питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону» - зі значенням 3,41%, «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (за останні три роки)» - зі значенням 56,37%, «1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС» - зі значенням 0,09 та «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» – зі значенням 9,24%.

III. Інституційна підтримка. Найгіршими показниками у 2016 році були: «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації», «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону», «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав – членів ЄС, відносно чисельності наявного населення», «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області», «2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону».

Найвищі позиції Донецька область отримала за такими складовими *СІП*: «2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської» (значення – 0,24, 2-ге місце) та «2.8. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону» (6-те місце, 6 звернень на 1 тис. суб'єктів господарювання).

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Враховуючи об'єктивні обставини, які склались на території Донецької області, недостатню активність регіональних органів влади можна відзначити в частині інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону, реалізації в області проектів в рамках доступних Україні програм ЄС, а також підтримки системи об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу. Потребує активізації також діяльність в частині організації та проведення заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, розвитку зеленого туризму у співпраці з європейською стороною, проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. В Донецькій області наявний план заходів з імплементації «економічної» частини Угоди про асоціацію з ЄС, звіт про виконання якого публікується на офіційному сайті ОДА. Даний план було прийнято в 2015 році та розраховано на період до 2017 році. Таким чином, всі пункти, які містяться в регіональному плані протягом 2015-2016, було реалізовано лише частково, а їх виконання тривало у 2017 році.

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014-2016 рр. Донецька область в загальному рейтингу **ІСЕП** знаходилась на найнижчих позиціях (21-ше, 20-те та 24-те місця відповідно). Найбільші проблеми були відмічені у сфері внутрішньогалузевих торговельних відносин, що ускладнювалось наростанням негативної динаміки імпорту та

експорту. При цьому високе значення частки експорту з регіону до ЄС та Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту свідчать про наявність невикористаних можливостей у розвитку внутрішньогалузевої кооперації.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

- Керівництву Донецької ОДА: доопрацювати обласний план заходів з урахуванням специфіки та потреб регіону, а також Стратегії розвитку Донецької області на період до 2020 року;

- Департаменту інвестиційно-інноваційного розвитку і зовнішніх відносин Донецької ОДА: проаналізувати стан і тенденції торговельно-економічних відносин задля вироблення напрямів налагодження взаємовигідних економічних та виробничих відносин області з ЄС в розрізі пріоритетних галузей та провідних підприємств регіону; активізувати роботу в напрямку проведення заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС;

- Департаменту інвестиційно-інноваційного розвитку і зовнішніх відносин, Управлінню культури і туризму Донецької ОДА: вивчити можливість та активізувати роботу щодо встановлення співробітництва між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС у сфері сільського зеленого туризму; організовувати навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС.

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Житомирська область зайняла 11-те місце у загальнонаціональному рейтингу, піднявшись на три сходинки у порівнянні з 2014 роком. Попри зростання позицій регіону за низькою показників СІП, незначне зниження рейтингу ІСЕП у 2016 році було викликане зменшення частки імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту регіону та погіршенням показника кількості схвалених експортерів. Загалом в регіоні відбувається посилення торговельно-економічних зв'язків з країнами ЄС. Найкращі показники області – середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС та експорту регіону до країн ЄС, Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС, кількість заходів з економічних питань виконання УА, питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні, Індекс інформаційної підтримки. Найгірші показники області – питома вага імпорту послуг з країн ЄС, показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону, кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку **ІСЕП** Житомирська область у загальноукраїнському рейтингу посіла наступні місця: 2014 рік – 14-те місце (значення **ІСЕП** – 0,2616), 2015 рік – 8-ме місце (0,3908), 2016 рік – 11-те місце (0,3604) з 24-х регіонів.

Згідно з проведеним аналізом показників, що лягли в основу визначення **ІСЕП**, Житомирська область протягом 2014-2016 років демонструвала позитивну динаміку з подальшим незначним темпом падіння показників. Найбільш динамічно зростав **СТЕЗ**. Так, дещо посилились позиції статистичних індикаторів «1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту регіону», який стабільно зростав протягом досліджуваного періоду (2014 рік – 37,14%; 2015 рік – 48,00%; 2016 рік – 56,19%). Суттєво зросли позиції за показниками «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом» та «1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів

товарів». У 2014 році вони мали нульове значення, а вже у 2015 область посіла 5-те та 1-ше місця відповідно.

На зниження рейтингу області за **СТЕЗ** у 2016 році найбільшою мірою вплинуло значення показника «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту регіону» (2014 рік – 39,76%; 2015 рік – 57,85%; 2016 рік – 36,69%).

Місце Житомирщини за **СІП** залишалось незмінним у 2014 та 2015 роках (17-те місце зі значеннями показника 0,1604 та 0,2038 відповідно), отримавши зрушення лише у 2016 році, коли в області за підтримки обласної влади та органів місцевого самоврядування збільшилась кількість та активізація роботи об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (технопарки, бізнес-інкубатори тощо). При цьому середнє значення показника **СІП** по Україні у 2016 році становило 0,2803, а по Житомирській області – 0,2651. Крім того, у 2016 році зросли позиції області за показниками «2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону» (з 15-го на 12-те місце) та «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні» (з 14-го на 9-те місце зі значенням у 670,3 тис. євро).

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році найкращими були показники: «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (за останні три роки)» (значення – 103,96%, 2-ге місце); «1.5 Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС» (значення – 105,26%, 5-те місце); «1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС», (зі значенням 0,46, 5-те місце). Найбільше зростання експорту регіону до країн ЄС було зафіксовано за такими товарними групами: «Деревина і вироби з деревини» (у 1,5 рази у 2016 р. проти 2014 р.), «Вироби з каменю, гіпсу, цементу» (у 2,2 рази), «Недорогоцінні метали та вироби з них» (у 1,5 рази), «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» (у 2,1 рази). Експорт «Ділових послуг» зріс у 2 рази. Найбільший приріст імпорту регіону до країн ЄС було зафіксовано за такими товарними групами: «Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості» (+10% у 2016 р. проти 2014 р.); «Недорогоцінні метали та вироби з них» (+26%); «Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби обладнання» (імпорт збільшився у 3 рази); «Прилади та апарати оптичні, фотографічні» (імпорт збільшився майже у 3 рази). Імпорт «Транспортних послуг» зріс майже у 3 рази.

Найгіршими виявились показники: «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг

до регіону» (значення – 36,69%, 22-ге місце); «1.16. Показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону» (значення – 1,51, 19-те місце); «1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів» (значення - 7, 14-те місце).

III. Інституційна підтримка. Серед **найкращих показників** у 2016 році були: «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» (7 місце) – 15 заходів; «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні» (9-те місце) – 670,3 тис. євро; «2.4 Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону» (значення – 0,09, 12-те місце).

Найгіршими були **показники** кількості договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількості навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількості заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, кількості проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Загалом дії органів державної влади і управління, місцевого самоврядування Житомирської області з виконання «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» можна оцінити позитивно з точки зору організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також у частині реалізації проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС. Серед проблемних моментів слід відзначити слабку активність ОДА в частині налагодження співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відсутність навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. В Житомирській області розроблено План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами на 2014-2017 роки в Житомирській області, що затверджено Розпорядженням № 313 від 29.10.2014 голови облдержадміністрації. Заходи плану перекликаються із Розпорядженням КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС».

VI. Висновки та рекомендації. Проаналізувавши отримані значення показників **ІСЕП**, можна відзначити, що у регіоні відбувається посилення торговельно-економічних зв'язків з країнами ЄС. Зокрема, зберігається позитивна динаміка експорту, імпорту та високі значення показника внутрішньогалузевої торгівлі.

Однак існує низка питань, робота над якими на різних рівнях потребує покращення. Зокрема, з метою використання можливостей УА для розвитку регіону доцільно забезпечувати ефективний захист прав інвесторів та надавати гарантії іноземним інвесторам щодо стабільності умов ведення бізнесу в окремих регіонах області шляхом застосування норм прискореної амортизації, пільгових умов співпраці та ін. з метою недопущення зупинки реалізації вже діючих інвестиційних проектів. Таким чином можливо покращити показники «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону», «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області».

На майбутнє доцільним є:

- Керівництву Житомирської облдержадміністрації: доопрацювати обласний план заходів з урахуванням специфіки та потреб регіону, а також Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2020 року; забезпечити можливість пільгового користування існуючою інфраструктурою інвесторам з ЄС; здійснювати розбудову необхідної виробничої інфраструктури за рахунок державного бюджету шляхом реалізації проектів із залученням коштів бюджетів співфінансування або коштів Державного фонду регіонального розвитку;

- Департаменту економічного розвитку, торгівлі та міжнародного співробітництва Житомирської ОДА: здійснювати підготовку інвестиційних пропозицій на регіональному і місцевому рівнях із урахуванням інтересів потенційних інвесторів;

- Управлінню інформаційної діяльності та комунікацій із громадськістю Житомирської ОДА: здійснювати активну політику просування інвестиційної привабливості регіону на різних інформаційних майданчиках (спеціалізовані сайти за кордоном, соціальні мережі, рекламні ресурси); активно сприяти проведенню масових заходів (спортивних змагань, свят, тематичних фестивалів), надаючи приватним підприємцям, що беруть участь в їх організації, різноманітні пільги. На сайті Житомирської ОДА або спеціально створеному ресурсі доцільно: пропагувати можливості та переваги створення такої форми господарської та інвестиційної діяльності, як промисловий округ, який може сприяти активізації інвестиційної діяльності в регіоні; розмістити рубрики з презентацією туристичних та рекреаційних переваг регіону;

- Управлінню промисловості, розвитку інфраструктури та туризму Житомирської ОДА: в частині розвитку зеленого туризму оптимізувати управлінську структуру для повноцінного розвитку туристичної сфери; запровадити заходи щодо навчання, перекваліфікації і підвищення кваліфікації працівників туристичної сфери; запровадити систему інформаційної підтримки підприємцям, що працюють у сфері туризму (зокрема: сформувати обласний банк даних на ринку платних та безоплатних туристичних послуг, надавати малим та середнім підприємцям безкоштовні консультації щодо питань управління, маркетингу та бізнес-планів у сфері туризму).

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Закарпатська область посіла 6-те місце у загальнонаціональному рейтингу, втративши 3 позиції у порівнянні з 2014 роком. Це відбулось через зниження індикаторів глибини торговельно-економічної інтеграції, а також погіршення більшості показників інституційної підтримки євроінтеграційного поступу регіону. Найкращі показники області – питома вага експорту товарів до країн ЄС, частка експорту з регіону до ЄС у ВРП, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, Індекс проникнення імпорту з ЄС, Індекс інформаційної підтримки, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість об'єктів інфраструктури для малого та середнього бізнесу. Найгірші показники області – кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області

у загальному обсязі інвестицій області, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку **ІСЕП** Закарпатська область посіла наступні місця у загальноукраїнському рейтингу: у 2014 році – 3-тє місце (значення **ІСЕП** – 0,4144), у 2015 році – 2-ге місце (0,4699), у 2016 році – 6-те місце (0,4341).

У 2014-2015 роках область посідала лідируючі позиції за **ІСЕП**, втративши 4 позиції у 2016 році (опустилась з 2-го на 6-те місце). Це відбулось через погіршення у 2016 році рейтингу за обома субіндексами у порівнянні з 2015 р. Зниження позицій за **СТЕЗ** у 2016 році (з 1-го на 5-те місце) відбулось через погіршення показників: «1.4. Питома вага імпорту до регіону з ЄС» (з 3-го на 12-те місце), «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (за останні три роки)» (з 5-го на 11-те місце) та «1.2. Питома вага імпорту

товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту товарів до регіону» (зниження на 2 позиції).

За **СІП** область позиції області у рейтингу знизилась з 5-го на 10-те місце, при цьому його значення зменшилось на 23%. На це вплинуло погіршення більшості показників, що характеризують інституційну підтримку євроінтеграційного поступу регіону. Найгірші зміни відбулися за показниками: Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону зменшився на 62% (область втратила 5 позицій); кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні (зниження рейтингу на 10 позицій).

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році Закарпаття входило в **десятку лідерів** майже за половиною показників, що характеризують глибину торговельно-економічних зв'язків регіону. За трьома показниками область займала 1-ше місце: «1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з регіону» зі значенням 92,70%; «1.7. Частка експорту з регіону до ЄС у ВРП²⁰¹⁴» – 152,78%; «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» – 2,34. Найбільшу частку в експорті мали «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» (62,3%) та «Текстильні матеріали та текстильні вироби» (10,4%).

2-ге місце займала область за питомою вагою експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону, яка складала 93,76%. Найбільше до країн ЄС експортувалися «Послуги з переробки матеріальних ресурсів» (79,7%) та «Транспортні послуги» (16,6%).

2-гу позицію посідав регіон за показником «1.9. Індекс проникнення імпорту з ЄС», що мав значення 1,12.

Найгіршими показниками були: «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів» (20-те місце), «1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів» (15-те місце) та «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» (16-те місце).

III. Інституційна підтримка. Найкращими у 2016 році були **показники**: «2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону» (значення - 0,14, 7-ме місце); «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону» (1 договір, 1-ше місце); «2.12. Кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубаторів, технопарків, фондів підтримки підприємництва), відносно кількості малих та середніх підприємств регіону» (6 об'єктів, 6-те місце).

Серед показників, що отримали **нульове значення**, були: «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення» та «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС,

організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області».

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Загалом дії органів виконавчої влади області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. можна оцінити як задовільні з точки зору інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону, підтримання діючої системи об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, реалізації проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС. Проблемними є питання, пов'язані з організацією навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, а також презентацією потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. В регіоні розроблено Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки, що затверджено Розпорядженням голови Закарпатської ОДА № 318 від 30.10.2014. Документ містить (дублює) заходи (статті положення Угоди) відповідного плану заходів, затвердженого Розпорядженням КМУ № 847-р.

VI. Висновки та рекомендації. Закарпатська область у 2014-2015 рр. входила до складу регіонів із найвищими показниками євроінтеграційного економічного поступу з високими показниками торговельної взаємодії з ЄС, залежності регіональної економіки від збуту товарів на ринку ЄС, фінансової підтримки регіонального розвитку за рахунок коштів ЄС, а також високим ступенем інформаційної підтримки відповідних процесів з боку ОДА. Однак у 2016 р. області не вдалося втриматися у п'ятірці лідерів через зниження індикаторів глибини торговельно-економічної інтеграції, а також погіршення більшості показників інституційної підтримки євроінтеграційного поступу регіону

Для відновлення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

- Голові Закарпатської ОДА: ініціювати доопрацювання регіонального плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію із врахуванням специфіки регіону та його потреб;

- Управлінню зовнішньоекономічних зв'язків, інвестицій та транскордонного співробітництва Закарпатської ОДА: підготувати інформаційно-аналітичні матеріали стосовно розвитку напрямів торговельно-економічних відносин із ЄС, зовнішньоекономічної виробничої кооперації, перспективних з точки зору налагодження обміну новими технологіями з ЄС;

- Управлінню туризму та курортів Закарпатської ОДА: виробити пропозиції щодо налагодження співпраці із сусідніми та європейськими державами з питань розвитку зеленого туризму;

- Закарпатській митниці ДФС України: здійснити аналітичний зріз звернень фізичних та юридичних осіб, що надходять на антикорупційний сервіс "Пульс", задля виявлення найбільш частих порушень та проблемних аспектів у спілкуванні місцевого бізнесу з посадовцями митниці, а також проведення відповідної попереджувальної та роз'яснювальної роботи серед працівників митної служби.

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Запорізька область зайняла 13-те місце у загальнонаціональному рейтингу, втративши 6 позицій за два роки. На фоні послаблення торговельно-економічних зв'язків області з країнами ЄС достатньо високим залишався рівень інституційної підтримки євроінтеграційного поступу регіону. Найкращі показники області – Індекс проникнення імпорту з ЄС, частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, обсяг грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону, кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, кількість заходів з економічних питань виконання УА, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС. Найгірші

показники області – Індекс інвестиційної відкритості, питома вага імпорту послуг з країн ЄС, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС.

I. Загальні результати. За підсумками проведеного аналізу динаміки **ІСЕП** регіонів за 2014-2016 рр. Запорізька область у загальноукраїнському рейтингу серед 24-х регіонів України зайняла у 2014 році 7-ме місце (0,3162), у 2015 році – 15-те місце (0,3193), у 2016 році – 13-те місце (0,3298).

В процесі здійснення аналізу динаміки **ІСЕС** регіону, варто відзначити плідну роботу місцевих органів влади щодо інституційної підтримки євроінтеграційного поступу в регіоні. Так, серед 24-х регіонів України за показниками **СІП** Запорізька область посіла 3-тє місце у 2014 р., 6-тє – у 2015 р., 8-ме – у 2016 р. За показниками **СТЕЗ** регіон зайняв 18-тє місце у 2014-2015 роках та 20-тє місце у 2016 р.

Зниження позицій області у загальноукраїнському рейтингу з 7-го на 15-го місце у 2015 році було викликане погіршенням показників **СІП**. У 2016 році за кожним із субіндексів область спустилася на дві позиції, тим не менше це дозволило області піднятися на дві позиції, що обумовлено погіршенням динаміки в інших регіонах.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 р. регіон зайняв 6-тє місце за показниками 1.9 щодо середньорічного темпу зростання імпорту регіону до країн ЄС (значення по регіону – 0,4% при найбільшому по Україні – 10,7%), 1.14 (значення по регіону – 7,6%, при найбільшому по Україні – 99,5%) та 1.16 щодо показника грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону (92417 тис. дол. США). При тому, що показник 1.14 протягом досліджуваних років є одним з найкращих, спостерігається його зниження в порівнянні з минулими роками на 2,1%. У порівнянні з 2014 р. сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій з області зменшився на 5,1 млн. дол. або майже на 15%.

У 2016 році показник «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС» мав нульове значення. Незадовільним був показник 1.4. щодо питомої ваги імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону, його значення – 40,3% (20-тє місце у рейтингу) при найбільшому по Україні – 94,1%. Обсяг імпорту послуг з ЄС до регіону в 2016 р. зменшився в порівнянні з 2014 р. на 23,9%, відповідно зменшився обсяг сукупного імпорту послуг до регіону на 27,3%. Також 20-тє місце регіон зайняв за показником 1.13 щодо частки накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області, при значенні 67% (найбільше значення по Україні – 95,1%). Регіон за даним показником протягом 2014-2016 рр. посідав незмінно 20-тє місце, але складові показника у 2016 році знизились у порівнянні з попередніми роками в середньому в 1,5 рази.

III. Інституційна підтримка. У 2016 році 2-ге місце область посіла за показниками: 2.5 щодо кількості проєктів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону (16 проєктів); 2.7 щодо кількості організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (24 заходи). Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС склала 32 заходи (показник 2.13).

Найгіршими показниками у 2016 році (із нульовим значенням) були: 2.9 щодо кількості укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС; 2.10 щодо кількості організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС; 2.11 щодо кількості тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених обласною державною адміністрацією. За зазначеними пунктами робота місцевими органами влади не проводилася.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р.

Активність органів виконавчої влади області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. була високою в частині проведення заходів з питань виконання Угоди про асоціацію, представлення економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, а також інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону. Потребує активізації діяльність у сфері розвитку сільського зеленого туризму, зокрема укладення договорів про двостороннє співробітництво між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, організації навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, а також організації для сільського населення заходів із залученням експертів ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Протягом 2014-2016 років облдержадміністрацією не розроблявся план заходів щодо імплементації у Запорізькій області Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

VI. Висновки та рекомендації. На підставі проведеного аналізу глибини торговельно-економічних зв'язків та інституційної підтримки євроінтеграційного поступу можна відзначити плідну роботу Запорізької облдержадміністрації за напрямками, визначеними у **СІП**, щодо створення в регіоні сприятливих інституційних умов для розгортання євроінтеграційних процесів в торговельно-економічній сфері. Це стосується організації та проведення заходів з економічних питань (100 заходів), презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону (97 заходів), інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції.

Аналіз показників **СТЕЗ** свідчить про послаблення торговельно-економічних зв'язків області з країнами ЄС. Протягом 2014-2016 років Запорізька область в загальному рейтингу **ІСЕС** втратила свої позиції, опустившись з 7-го до 13-го місця.

Задля налагодження взаємовигідної співпраці між економікою регіону та країнами ЄС, підвищення торговельно-економічної активності необхідно провести більш детальний аналіз ситуації, що склалася.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

- Голові Запорізької ОДА: ініціювати розробку обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, в якому врахувати специфіку регіону та його потреби. Включити до плану заходи щодо налагодження роботи та співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, організації навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС;
- Запорізькій ОДА спільно з ГУ Держпродспоживслужбою в Запорізькій області: розробити план заходів щодо вдосконалення безпечності харчових продуктів, вироблених в регіоні, що дозволить отримати більший доступ до ринку ЄС;
- Департаменту економічного розвитку і торгівлі Запорізької ОДА: проаналізувати стан і тенденції торговельно-економічних відносин задля встановлення причин послаблення торговельно-економічної активності та вироблення напрямів налагодження взаємовигідних економічних та виробничих відносин області з ЄС в розрізі пріоритетних галузей та провідних підприємств регіону.

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Івано-Франківська область посіла 5-тє місце у загальнонаціональному рейтингу, втративши одну позицію у порівнянні з 2014 роком. Незважаючи на лідируючі позиції майже протягом усього досліджуваного періоду за **СТЕЗ**, негативну динаміку мали показники інституційної підтримки. Найкращі показники області – питома вага імпорту товарів та послуг з країн ЄС, середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС, Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС,

кількість проєктів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС. Найгірші показники області – Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС.

I. Загальні результати. За аналізований період Івано-Франківська область в загальноукраїнському рейтингу *ІСЕП* не опускалася нижче 7-го місця серед всіх областей. За досліджуваний період спостерігалися незначні коливання: у 2014 році область посіла 4-те місце (0,4021), у 2015 р. – 7-ме місце (0,4081), у 2016 р. – 5-те місце (0,4369).

За значеннями *СТЕЗ* Івано-Франківська область займала у 2014 та 2016 роках лідируючі позиції (3-тє місце), а у 2015 році опустилася на 6-тє місце. Дану ситуацію спричинило незначне зменшення показника «1.3. Питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону» (на 7%), а також отримання нульового значення показником «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС». Подальшому зростанню рейтингу регіону за *СТЕЗ* (з 6-го на 3-тє місце) сприяло суттєве зміцнення позиції регіону за показниками «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС» (на 10 сходинок), «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС» (на 10 сходинок), «1.7. Частка експорту з регіону до ЄС у ВВП» (з 16-го на 9-тє місце), «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» (з 12-го на 7-ме місце), «1.9. Індекс проникнення імпорту з ЄС» (з 13-го на 9-тє місце), а також досягнення 8-го місця за кількістю схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів (у 2014-2015 рр. нульове значення).

Негативну динаміку мав *СІП*. У 2015 році область посіла 12-тє місце проти 7-го у попередньому році. На це вплинуло одночасно зниження позицій за Індексом інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону (з 3-ї на 6-ту) та показником питомого обсягу фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні (з 6-ї на 9-ту). Подальше зниження на одну сходинку у 2016 році було викликане зниженням тих же показників.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. До найкращих показників (3-тє місце) 2016 року увійшли «1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту товарів до регіону» (74,78%), «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону (90,50%)», «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС» (111,55%) та «1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС» (0,50). Партнерами області у зовнішній торгівлі товарами були нерезиденти з 82-х країн світу. Найбільші експортні поставки здійснювалися до Румунії, Іспанії, Нідерландів, Польщі, Чехії.

У 2016 році з **нульовим значенням** був Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС.

III. Інституційна підтримка. У 2016 році **найкращим** був показник «2.5. Кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону» (значення 6, 5-тє місце).

Нульове значення мали показники «2.9. Кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, відносно чисельності наявного населення регіону», «2.10. Кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС відносно чисельності населення регіону», «2.11. Кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС,

відносно чисельності сільського населення області».

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р.

Позитивно можна оцінити дії органів виконавчої влади області в частині представлення економічного та інвестиційного потенціалу регіону (як на території області, так і поза її межами), реалізації в області проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, підтримки та розширення діючої системи об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу. Інформаційна підтримка економічного вектору європейської інтеграції регіону знаходилася на задовільному рівні.

Водночас активізації потребує робота органів влади регіону щодо розвитку двостороннього співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму з відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, здійснення навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, проведення заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в Івано-Франківській області не розроблявся, проте головою ОДА видано окреме доручення начальникам всіх департаментів та відділів на виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом».

VI. Висновки та рекомендації. Протягом досліджуваного періоду Івано-Франківська область в загальному рейтингу *ІСЕП* займала переважно лідируючі позиції. Зниження позицій регіону викликало зменшення показників торговельно-економічної активності, зокрема зниження питомої ваги експорту послуг до країн ЄС, а також уповільнення позитивної динаміки показників у складі *СТЕЗ* порівняно з іншими регіонами. Крім того, негативний вплив мали показники інституційної підтримки євроінтеграційного поступу, зокрема інформаційний та фінансовий компонент.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

- Голові Івано-Франківської ОДА: ініціювати процес розробки обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з урахуванням специфіки регіону та його потреб; сформувати лобістський комітет зі знаних/відомих івано-франківців, які б лобіювали/просували у міжнародних організаціях, відповідних міністерствах та відомствах, українські товари на європейські ринки, презентували регіон та його потенціал на інвестиційних форумах в країнах ЄС, формували позитивний імідж області;

- Управлінню міжнародного співробітництва, євроінтеграції, туризму та інвестицій Івано-Франківської ОДА: активізувати роботу щодо участі в транскордонних програмах співпраці;

- Департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури: впровадити на постійній основі проведення циклу навчання та роз'яснювальної роботи для регіональних експортерів.

КИЇВСКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Київська область зайняла 10-тє місце з 24-х у загальнонаціональному рейтингу, за два роки втративши 4 позиції. Це відбувалося в більшій мірі за рахунок показників інституційної підтримки. Крім того, негативно вплинуло на рейтинг зменшення ступеня залежності регіональної економіки від збуту товарів на ринку ЄС та зниження рівня внутрішньогалузевої торгівлі. Найкращі показники області – кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, кількість схвалених експортерів відносно загальної кількості експортерів товарів, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС. Найгірші показники області – Індекс інвестиційної

відкритості регіону для ЄС, кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку *ІСЕП* Київська область посіла наступні місця у загальноукраїнському рейтингу: у 2014 році – 6-тє місце (значення *ІСЕП* – 0,3288), у 2015 році – 9-тє місце (0,3727) та у 2016 році – 10-тє місце (0,3684).

Негативно на рейтинг Київської області вплинув *СІП*. У 2014 році згідно *СІП* область посіла 18-тє місце зі значенням – 0,1534, у 2015 році з більшим значенням 0,1862 область зайняла нижчу сходинку, ніж за попередній рік, - 19-тє місце в рейтингу, у 2016 році значення *СІП* було найвище – 0,2304, що дозволило Київській області за *СІП* піднятися на 15-тє місце. На негативний рейтинг області за *СІП* вплинула закритість Київської ОДА стосовно надання інформації за такими показниками, як: «2.5. Кількість проектів в рамках

Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону», «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні» і т.д.

За **СТЕЗ** Київська область протягом трьох років фактично залишалася на одному рівні, а саме, в 2014 та 2016 роках займала 6-те місце зі значеннями 0,4232 та 0,4428 відповідно, а у 2015 році, хоч і значення **СТЕЗ** було найбільше з усіх трьох досліджуваних років – 0,4732, але позиція в рейтингу по **СТЕЗ** була 7-ма.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році **найкращими** були **показники** «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів» (3-тя позиція у загальноукраїнському рейтингу), «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» (4-те місце) та «1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів» забезпечив регіону 3-тє місце (статус уповноваженого експортера отримали 16 юридичних осіб).

Показник Індексу інвестиційної відкритості регіону для ЄС мав **нульове значення**, а за показником обсягу грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону Київська область посіла останнє місце.

III. Інституційна підтримка. Найкращими показниками у 2016 році були «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону» (1 договір, 3-тє місце) та «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області» (15 заходів, 3-тє місце). 4-тє місце було за показником «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення» (1 поїздка).

Нульове значення мали показники «2.5. Кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону» та «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні».

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р.

Загалом дії органів виконавчої влади області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. можна оцінити як задовільні з точки зору підтримання та розширення діючої

системи об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, проведення заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС. Активізувати роботу місцевої влади необхідно в частині проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіонів України в органах і структурах ЄС, організації навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між Київською областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, а також реалізації в регіоні проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. В регіоні розроблено Обласний план заходів із забезпечення виконання завдань, передбачених Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки, що затверджено Розпорядженням голови Київської ОДА № 365 від 31.10.2014.

Заходи плану відповідають Розпорядженню КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС».

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014-2016 років Київська область в загальному рейтингу **ІСЕП** втрачала свої позиції в більшій мірі за рахунок показників інституційної підтримки. Такий негативний результат по **СІП** пов'язаний із відсутністю або недостатністю інформації, отриманої від ОДА у відповідь на публічні запити. Що стосується економічної частини, то негативно вплинуло на рейтинг зменшення ступеня залежності регіональної економіки від збуту товарів на ринку ЄС та зниження рівня внутрішньогалузевої торгівлі.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу Київської області можна рекомендувати:

- Керівництву Київської ОДА: доопрацювати обласний план заходів з урахуванням специфіки та потреб регіону, а також Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року, оскільки в ньому фактично відсутня «економічна» частина виконаних заходів;

- Департаменту економічного розвитку і торгівлі Київської ОДА: провести поглиблений аналіз інвестиційної співпраці між областю та країнами ЄС та розробити напрями підвищення інвестиційної привабливості Київської області;

- Управлінню інформації та зв'язків із громадськістю Київської ОДА: переглянути та удосконалити структуру представлення інформації за публічними запитами на інформацію, особливо в питаннях, які стосуються виконання КОДА Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС».

КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Кіровоградська область посіла 23-тє місце у загальнонаціональному рейтингу, залишаючись одним із аутсайдерів процесів економічної інтеграції в європейський економічний простір у досліджуваному періоді. Низькі позиції обумовлені саме показниками **СТЕЗ**, а також низькою ефективністю та недостатньою кількістю тих заходів, що мають стимулювати розвиток економічних зв'язків з ЄС та неухваленістю до перспективних галузей. **Найкращі показники області** – **питома вага імпорту товарів з країн ЄС, кількість звернень на «Пульс», Індекс інформаційної підтримки.** **Найгірші показники області** – **кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.**

I. Загальні результати. За результатами розрахунку **ІСЕП** Кіровоградська область обіймає наступні місця у рейтингу регіонів: у 2014 році – 23-тє місце (значення **ІСЕП** - 0,1854), у 2015 році – 24-тє місце (0,1929), у 2016 році – 23-тє місце (0,2028). У досліджуваних роках відбувалось зростання абсолютних значень **ІСЕП** та обох субіндексів, проте темпи цього зростання були недостатніми для поліпшення рейтингу Кіровоградської області в загальному рейтингу регіонів.

Так, значення **СТЕЗ** у 2014 році дорівнювало 0,1863 (23-тє місце), але зростання на 0,0045 пунктів у 2015 році виявилось недостатнім і зі значенням 0,1908 область посіла 24-тє місце. Негативна динаміка найбільшою мірою була обумовлена падінням середньорічного темпу зростання експорту з регіону до країн ЄС на 44,95% (зі 114,24% у 2014 р. до 69,29% у 2015 р.) та зниженням питомої ваги імпорту послуг з країн ЄС до регіону на 12,34% (з 75,52% у 2014 р. до 63,18% у 2015 р.). У 2016 році абсолютне значення **СТЕЗ** зросло на 0,0045 пунктів і склало 0,1953, а рейтинг підвищився до 23-ї позиції. Позитивний вплив мало підвищення середньорічного темпу зростання експорту з регіону до країн ЄС на 14,15% (у 2016 р. - 83,44%), яке, втім, не компенсувало стрімке падіння у 2015 році.

Аналогічною була динаміка **СІП** в аналізованому періоді. Так, у 2014 році Кіровоградська область мала показник **СІП** на рівні 0,1835 (15-те місце у рейтингу областей), і в наступних роках, попри зростання значення **СІП** (0,1967 у 2015 році та 0,2166 у 2016 році), місце регіону у рейтингу впевнено знижувалось до 18-го та 20-го місця відповідно. Хоча приріст показника в досліджуваному періоді склав 0,0331, на тлі зростання показника у решті регіонів у 2014-2015 роках у середньому на 23% (з 0,2233 до 0,2751) місце області у рейтингу регіонів знизилось.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 р. до **найкращих показників** по регіону результати дослідження дозволяють віднести показник «1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту товарів до регіону» (40,91%, 15-те місце). У 2016 р. імпорт з ЄС зростає швидше ніж сукупний імпорт. У 2016 році з країн ЄС було ввезено товарів на 75270,4 тис. дол. США, що більше показника попереднього року на 82%, тоді як в цілому імпорт по країні зріс на 74,5% і склав 183997,8 тис. дол. США. Серед товарних позицій, що зайняли найвищу частку в обсязі імпорту, були «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» – 53,1%. Найвищу частку в обсязі імпорту послуг мали «Транспортні послуги» – 79,8%.

У 2016 році на **низькому рівні** залишалась питома вага експорту послуг до ЄС: показник «1.3. Питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону» зріс на 16% у порівнянні з 2015 роком і склав 17,47%, проте у рейтингу області залишилась на 23-му місці. Аналогічно до попереднього року несуттєве зростання за ще двома показниками залишило область на 23-му місці у рейтингу, «1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС» (значення показника 0,19) та «1.9. Індекс проникнення імпорту з ЄС» (значення показника 0,10). Показники «1.11. Кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно загальної кількості суб'єктів господарювання даного виду діяльності», «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» та «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС» мали значення «0».

III. Інституційна підтримка. Найкращими показниками інституційної підтримки євроінтеграційного поступу на Кіровоградщині у 2016 році були «2.8. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону» (1-ше місце, 2 звернення на тисячу відповідних суб'єктів господарювання, в середньому по Україні - більше 120) та «2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону» (8-ме місце; 0,13). У 2016 році покращився показник «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області», за яким область вийшла на 11-ту позицію. **Нульове значення** отримали показники «2.9. Кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, відносно чисельності наявного населення регіону», «2.10. Кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, відносно чисельності населення регіону» та «2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону». 22-ге місце посіла область за кількістю організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації (2 заходи на тисячу посад державних службовців ОДА).

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Дослідження показало, що діяльність органів влади у Кіровоградській області, спрямована на виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС», не носить активний характер, а, зважаючи на низькі позиції області за результатами дослідження глибини торговельно-економічних зв'язків, ефект

тих заходів, які проводяться, є вкрай низьким. Діяльність, спрямована на розвиток зеленого туризму в області (передбачена п. 360 Розпорядженням КМУ р. № 847-р) протягом 2014-2015 рр. взагалі не проводилась, а у 2016 р. організовувалась лише у форматі тренінгів, конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Низькі позиції області у загальному рейтингу Індексу євроінтеграційного економічного поступу та, зокрема рейтингу за показниками **СТЕЗ**, свідчать про низьку ефективність обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію з ЄС, затвердженого Розпорядженням голови Кіровоградської ОДА № 421-р від 23.10. 2014 р. Його положення дублюють Розпорядження КМУ № 847-р від 17.09.2014 р. і слабо корелюють з програмними документами, що визначають здійснення регіональної економічної політики в області.

VI. Висновки та рекомендації. Дослідження показало, що Кіровоградщина є одним із аутсайдерів процесів економічної інтеграції в європейський економічний простір, оскільки в досліджуваному періоді 2014-2016 рр. за розрахованими значеннями **ІСЕП** область обіймала 23-те – 24-те місця у рейтингу областей, при чому такі низькі позиції обумовлені саме показниками **СТЕЗ**. Попри те, що абсолютне значення **ІСЕП** з кожним наступним роком зростало, низькі позиції в загальному рейтингу областей свідчать про повільні темпи євроінтеграційних процесів у регіоні, зокрема у порівнянні з процесами, що відбуваються в інших областях, а також низькою ефективністю та недостатньою кількістю тих заходів, що мають стимулювати розвиток економічних зв'язків з ЄС та неувважністю до перспективних галузей. Зниження рейтингу регіону за **СІП** свідчить про відсутність системної діяльності щодо підтримки і розвитку економічної інтеграції з ЄС, стимулювання розвитку відповідних галузей та суб'єктів господарювання Кіровоградщини. В області реалізуються проекти допомоги ЄС, проте вони не носять систематичного характеру і здійснюються в рамках національних ініціатив.

За результатами дослідження органам влади можна надати наступні рекомендації з метою поглиблення економічної інтеграції з ЄС:

- Голові Кіровоградської ОДА: усунути дублювання положень обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною з Розпорядженням КМУ № 847-р від 17.09.2014 р. та доопрацювати його з урахуванням специфіки та потреб регіону, а також Стратегії розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року; інтенсифікувати роботу щодо підвищення інвестиційної привабливості та відкритості області, у тому числі через проведення планованих, систематичних інформаційних заходів, укладення договорів про двостороннє співробітництво; інтенсифікувати роботу щодо використання проектів технічної допомоги ЄС та ініціювати локальні проекти, що можуть бути профінансовані в рамках інструментів і програм Євросоюзу;

- Управлінню інформаційної діяльності Кіровоградської ОДА: забезпечити функціонування доступних інформаційних ресурсів (веб-сторінки), що надавали б потенційним інвесторам доступну, актуальну і вичерпну інформацію про інвестиційні можливості в області;

- Департаменту економічного розвитку і торгівлі Кіровоградської ОДА: інтенсифікувати роботу щодо систематичного і доступного консультування (у тому числі із залученням експертів з проектів, фінансованих ЄС) виробників Кіровоградської області щодо можливостей експорту товарів і послуг до країн Євросоюзу; стимулювати започаткування і розвиток на території області високотехнологічних виробництв, у тому числі через розвиток інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубаторів, технопарків, фондів підтримки підприємництва);

- Департаменту культури, туризму та культурної спадщини Кіровоградської ОДА: проаналізувати стан розвитку зеленого туризму в області та ініціювати укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областями України та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав - членів ЄС.

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Луганська область зайняла 21-ше місце із 24-х у загальнонаціональному рейтингу, залишаючись протягом досліджуваного періоду на останніх позиціях за рівнем економічної інтеграції в європейський простір. На низькі позиції за глибиною торговельно-економічних зв'язків значною мірою вплинув конфлікт на території регіону. Кращі позиції області за інституційною підтримкою пов'язані з увагою міжнародних організацій та керівництва нашої Держави до регіону та збільшенням з їх сторони фінансової допомоги для подолання наслідків конфлікту. Найкращі показники області – частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі інвестицій області, частка експорту з регіону до ЄС, обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні, кількість заходів для сільського населення – із залученням експертів ЄС. Найгірші показники області – кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, питома вага імпорту товарів з країн ЄС, середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку ІСЕП Луганська область посіла у 2014 році 22-ге місце (показник ІСЕП 0,2261), 2015 році – 23-ге місце (0,2056) та у 2016 році – 21-ше місце (0,2862), що демонструє відносну стабільність рейтингової позиції регіону.

За рахунок негативної динаміки СІП регіон знизив позицію у рейтингу та посів 23-тє місце у 2015 році. Проте завдяки значному підвищенню рейтингу за цим Субіндексом у 2016 році (за числовим значенням на 66%), регіон піднявся на дві сходинки у загальноукраїнському рейтингу (21-ше місце).

Незначні для загального рейтингу відбувались коливання за СІП. У 2015 році за даним Субіндексом область втратила 7 позицій (-22% за значенням СІП), на що вплинуло зниження рейтингу області за показниками кількості об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (з 1-го на 7-ме місце) та питомого обсягу фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні (з 4-го на 7-ме).

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. Серед найкращих показників 2016 року були нижченаведені. Область піднялась на 9 сходинки і посіла 2-ге місце за показником «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області», значення якого склало 94,78%. За показником «1.7. Частка експорту з регіону до ЄС у ВРП²⁰¹⁴», значення якого склало 34,64% (зростання у 2 рази), регіон посів 6-те місце. «Недорогоцінні метали та вироби з них» і «Ділові послуги» займали найбільшу частку в експорті до ЄС (79,71% та 92,2% відповідно).

У 2016 році показники «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів», «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» та «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС» отримали значення «0». На 24 місці область опинилась за показниками «1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту товарів до регіону» та «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС (за останні три роки)».

III. Інституційна підтримка. Серед найкращих у 2016 році були показники «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні» (2-ге місце, 6378,47 тис. євро) та «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області» (5-те місце, 3 заходи).

Показниками з нульовим значенням виявились «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону» та «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення».

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р.

Найбільш помітну активність обласна влада проявила в розрізі залучення фінансування в рамках технічної допомоги ЄС, а також організації заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС. Сферами, в рамках яких існує потреба у докладанні зусиль владних структур регіону, є: проведення заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, здійснення навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до європейських країн, а також представлення економічного та інвестиційного потенціалу області в органах і структурах ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію не розроблявся.

VI. Висновки та рекомендації. Конфлікт на території Луганської області значною мірою негативно вплинув на рейтинг ІСЕП за 2014-2016 рр., та продовжує впливати на нього негативним чином сьогодні.

Слід зауважити, що кращі позиції області за СІП, аніж за СТЕЗ, пов'язані з увагою міжнародних організацій та керівництва нашої Держави до регіону і збільшенням з їх сторони фінансової допомоги (гуманітарної, технічної, кредитної та державних субвенцій) для подолання наслідків конфлікту. Зважаючи на це, владним структурам області слід зосередити увагу на підвищенні ефективності використання залучених ресурсів.

Для покращення рівня та якості інституційної підтримки євроінтеграційного економічного поступу в регіоні можна рекомендувати:

1) Луганській облдержадміністрації та її департаментам, всім державним структурам області, організаціям громадянського суспільства необхідно:

- більше уваги приділяти операційному плану реалізації Стратегії області-2020 через розробку та впровадження ефективних проєктів, покращення знань для участі у наукових програмах ЄС (наприклад, "Горизонт 2020" та ін.), активізувати роботу Агентства регіонального розвитку Луганського регіону;

- ініціювати процес розробки обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який врахує специфіку регіону та його потреби і включити до його пунктів заходи, спрямовані на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції, зокрема: проведення заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, налагодження співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, представлення економічного та інвестиційного потенціалу області в органах і структурах ЄС;

- допомагати місцевим регіональним компаніям опанувати нові підходи до організації бізнес-процесів, проведення аналізу потенційних ринків збуту, модернізувати свої виробничі потужності, використовуючи всі наявні можливості кредитування в т.ч.: отримання нового чи вже вживаного обладнання на умовах лізингу або товарного кредиту у вітчизняних та закордонних виробників; оформлення кредитів в рамках програм міжнародних фінансових організацій (СБРР, СБРР, ЄІБ) для груп підприємств за галузевою ознакою чи для суміжних виробництв (для створення «ланцюжків доданої

вартості»). Така фахова допомога має надаватися професійними організаціями з підтримки бізнесу, які можуть організовувати заходи із підвищення кваліфікації працівників підприємств з найбільш актуальних питань розвитку (в т.ч. запровадження системи управління якістю (ISO 15188), ведення бухгалтерської звітності за міжнародними стандартами, налагодження систем дистрибуції тощо), а також супроводжувати окремі проекти розвитку та допомагати у налагодженні кооперації з національним та міжнародними партнерами;

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Львівська область зайняла 4-те місце у загальнонаціональному рейтингу, перемістившись на 3 позиції вниз. Показники глибини торговельно-економічних зв'язків регіону з ЄС залишались сталими протягом досліджуваних років (4-та позиція в рейтингу). Значне падіння в рейтингу за інституційною підтримкою демонструє те, що початкові зусилля щодо планування імплементації положень Угоди про асоціацію не були продовжені та не супроводжувалися реалістичним оновленням графіку реалізації, інформаційним супроводом та залученням широкого кола зацікавлених осіб, організацій та інституцій до процесу планування, реалізації і моніторингу. Найкращі показники області – Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС, питома вага експорту товарів до країн ЄС, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, кількість проектів у межах Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму. Найгірші показники області – середньорічний темп зростання імпорту в регіон з країн ЄС, кількість звернень на «Пульс» відносно кількості суб'єктів ЗЕД, кількість об'єктів інфраструктури для малого та середнього бізнесу.

І. Загальні результати. За сукупними показниками ІСЕП Львівська область, починаючи з 2014 року, займає лідируючі позиції серед регіонів України. Разом з тим, протягом 2016 року проявляється дещо негативна динаміка в євроінтеграційному поступі та розвитку торговельно-економічних відносин регіону з ЄС. Якщо в 2014 і 2015 році Львівська область займала 1-ше місце в рейтингу з показниками ІСЕП 0,4828 і 0,4982 відповідно, то за підсумками 2016 року Львівщина посіла 4-ту позицію з показником 0,4518, поступившись Чернівецькій, Волинській та Тернопільській областям.

В структурі ІСЕП Львівської області показники глибини торговельно-економічних зв'язків регіону з ЄС залишаються сталими протягом досліджуваних років. Всі роки область зберігала 4-ту позицію в рейтингу з показниками СТЕЗ 0,4631 – в 2014 р., 0,5000 – в 2015 р. і 0,5236 – в 2016 р. Щорічне зростання показника СТЕЗ при збереженні сталої позиції в рейтингу пояснюється позитивною динамікою його росту для сукупності усіх регіонів (в середньому з 0,3262 до 0,3906). Варто відмітити, що деяке падіння одних показників в межах СТЕЗ компенсувалося зростанням інших. Зокрема, показник питомої ваги імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до Львівської області зменшився з 76,85% у 2014 р. до 47,52% у 2016 р. (відтак Львівщина втратила тут 12 позицій, перемістившись з 6-го на 18-те місце). Натомість Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС виріс з 0,47 у 2014 р. до 0,56 у 2016 р., що дозволило області піднятися з 5-ї на 2-гу позицію за цим показником.

Натомість динаміка інституційної підтримки євроінтеграційного поступу на Львівщині демонструє падіння – з 1-ї позиції в рейтингу у 2014 році на 2-гу – у 2015 році і аж на 9-ту позицію у 2016 році. Відповідні значення СІП, що постійно зменшувалися, склали 0,5193 в 2014 р., 0,4948 в 2015 р. і 0,3185 в 2016 р. На це найбільше вплинула відсутність прогресу за показниками кількості проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу Львівщини в органах і структурах ЄС (відносно кількості підприємств регіону). В 2016 році Львівщина зайняла тут лише 11-ту позицію в рейтингу. Негативно вплинули також низькі значення Індексу інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону, де Львівщина

2) Департаменту зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності Луганської ОДА: покращити роботу з координації дій влади (на всіх рівнях) та міжнародних організацій, а також забезпечити публічність кращих практик та досягнутих результатів з метою їх інституалізації у всіх громадах регіону;

3) Департаменту масових комунікацій Луганської ОДА: удосконалити структуру представлення інформації, що стосується економічних питань європейської інтеграції на офіційному сайті Луганської ОДА.

опустилася з 12-го (у 2014 р.) на 17-ту (у 2016 р.) позицію. Через недостатньо стабільну й послідовну інституційну підтримку місцевими органами публічної адміністрації євроінтеграційного поступу Львівщини регіону не вдалося утримати попередньо здобуті лідируючі позиції і в 2016 році.

ІІ. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році перелік **топових показників СТЕЗ** був наступним. За показником «1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС» Львівщина утримує другу позицію в рейтингу (0,56). Третє місце Львівська область зайняла за показниками «1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з регіону» (74,55%) та «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» (0,93).

Стабільно високі показники СТЕЗ Львівської області з ЄС, які дозволяють регіону протягом досліджуваних років утримуватися на четвертій позиції в загальному рейтингу Субіндексу, насамперед зумовлені зростанням експорту товарів з Львівщини до ЄС. За Коефіцієнтом зовнішньоторговельного обороту з ЄС (який відображає торговельну відкритість регіону) Львівщина утримує стабільно лідируючі позиції, однак, поступаючись Закарпатській та Волинській областям. Найбільшу питому вагу в експорті товарів регіону займають «Машини, обладнання, механізми; електротехнічне обладнання». Основними європейськими імпортерами товарів зі Львівщини залишаються Польща, Німеччина, Чехія та Данія. Також високими є показники прямих інвестицій, що надійшли з Львівської області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області. Львівщину випереджають тут лише більш економічно розвинені регіони – Донецька, Дніпропетровська, Одеська області.

Найгіршим був показник «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту в регіон з країн ЄС», відповідно – 19-та позиція Львівщини в рейтингу. В цілому питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту Львівської області є одним з найслабших місць, виявлених в рамках досліджуваних характеристик області за останні три роки. В 2016 році спостерігалось падіння значення за цим показником з 76,85 до 47,52 порівняно з 2014 роком. Загалом область втратила 12 позицій, перемістившись з 6-ї позиції у 2014 році на 18-ту у 2016. Хоча переважання експорту над імпортом має і позитивний економічний ефект, однак саме збалансованість експорту та імпорту товарів є умовою функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а тому впливає на кінцеву рейтингову оцінку.

ІІІ. Інституційна підтримка. В 2016 році до переліку **найкращих показників** Львівської області потрапив «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні» (3-тє місце). 4-те місце посіла область за показниками «2.5. Кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону» і «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону».

Найгірші показники. За кількістю звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс «Пульс» у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, Львівщина отримала 22-гу позицію. Таке ж місце отримала область і за кількістю об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу. За показником «2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону» Львівщина лише 17-та.

Чинники, які найбільше стримують зростання **СІП** у Львівській області пов'язані зі збереженням високих корупційних ризиків в контексті торговельно-економічної взаємодії. Зокрема, показник кількості звернень фізичних та юридичних осіб, що надходять на антикорупційний сервіс "Пульс" (у розрізі зон діяльності митниці у регіоні і відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону) протягом останніх трьох років залишається стабільно високим. Також формування інфраструктури для забезпечення сталого розвитку малого та середнього бізнесу все ще не відповідає масштабу цього сектору та потенційній кількості його учасників. В цілому комунікація щодо використання економічних можливостей Угоди про асоціацію з боку регіональної влади залишається обмеженою щодо адресатів таких повідомлень та не враховує потреб цільових аудиторій.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Усі актуальні ключові документи стратегічного розвитку Львівської області безпосередньо орієнтовані на реалізацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема тих її положень, які дозволяють повністю використати економіко-географічний та інфраструктурно-логістичний потенціал Львівщини. З огляду на це, виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» опосередковано є елементом втілення стратегічних пріоритетів розвитку Львівщини. Тому більшість економічно орієнтованих пунктів Угоди про асоціацію, імплементація яких передбачена відповідним розпорядженням КМУ, протягом останніх років послідовно втілюються на практиці обласною владою, хоча в різних масштабах й з різним ступенем ефективності.

В 2014 році формальна реалізація заходів, націлених на імплементацію Угоди про асоціацію, охоплювала лише кілька місяців (з моменту ратифікації Угоди у вересні) й здійснювалася не надто активно у зв'язку з відсутністю бюджетного фінансування та перерозподілом коштів обласного бюджету на потреби, пов'язані з фінансуванням підтримки військовиків АТО та соціальною допомогою їхнім родинам. Разом з тим епізодична робота проводилася навіть в таких умовах й, зокрема, була націлена на залучення та реалізацію проектів міжнародної технічної допомоги, створення інфраструктури для малого та середнього бізнесу і забезпечення доступу громадськості до актуальної інформації з питань імплементації Угоди про асоціацію.

В 2015-2016 роках діяльність з реалізації окремих пунктів Плану заходів, запропонованих Урядом, проводилася місцевими органами публічної адміністрації більш системно та регулярно.

В цілому дії органів виконавчої влади області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. можна оцінити як достатньо активні та ефективні на початковому етапі імплементації Розпорядження (в 2014-2015 роках), однак не надто послідовні та системні в подальшому. Зокрема, відсутній суттєвий прогрес в частині розширення інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (п. 334), а діяльність з проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу Львівщини обмежується регіональними заходами (п. 471). В публічному доступі бракує актуальної та релевантної інформації щодо участі та ролі Львівщини в імплементації Угоди про асоціацію (п. 483).

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС переважно дублює інформацію з Розпорядження голови Львівської обласної державної адміністрації від 12.11.2014 р. № 603/0/5-14. Розпорядження включає в себе 22 доручення, які декларативно дублюють положення Розпорядження КМУ № 847-р й адресовані 12-ом структурним підрозділам обласної державної адміністрації. Ключова проблема полягає

в тому, що обласний план заходів за останніх три роки жодного разу не оновлювався, хоча аналогічне розпорядження Уряду, на якому базується обласний план, має 7 редакцій і зазнало суттєвого коригування. Крім того, обласний план, за окремими винятками, не містив конкретного графіку реалізації заходів відповідними департаментами та відділами облдержадміністрації, що унеможливило проведення якісного контролю за станом впровадження запланованих заходів. Варто наголосити, що попри ці суттєві недоліки планування, близько третини заходів, передбачених обласним планом, перебувають на різних стадіях реалізації.

VI. Висновки та рекомендації. За сукупністю показників **ІСЕП** Львівська область належить до регіонів, які лідирують в загальнонаціональному рейтингу, незважаючи на падіння з 1-го на 4-те місце в рейтингу протягом 2014-2016 років. Географічне розташування, транспортні, комунікаційні та логістичні можливості дозволяють ефективно налагоджувати торговельно-економічні зв'язки регіону з ЄС (**СТЕЗ**). Однак для забезпечення сталості такого розвитку та динамічного зростання місцевим органам публічної адміністрації необхідно більш цілеспрямовано та на системній основі взаємодіяти з місцевим бізнесом (зокрема малим та середнім).

Значне падіння в рейтингу **СІП** (з 1-го на 9-те місце) демонструє те, що початкові зусилля щодо планування імплементації положень Угоди про асоціацію не були продовжені та не супроводжувалися реалістичним оновленням графіку реалізації, інформаційним супроводом та, що найважливіше, залученням широкого кола зацікавлених осіб, організацій та інституцій (бізнесу, посадовців та депутатів ОТГ, неурядових організацій) до процесу планування, реалізації і моніторингу.

Треба визнати, що високе місце у рейтингу відображає реальні зусилля органів публічної адміністрації в імплементації економічно орієнтованих положень Угоди про асоціацію, однак обумовлене не стільки системним підходом до втілення політики євроінтеграційного поступу на регіональному рівні, скільки слабкістю інших регіонів у реалізації економічних положень Угоди про асоціацію. А це дає Львівщині лише тимчасову перевагу.

Рекомендації:

- Голові Львівської ОДА: ініціювати процес перегляду та оновлення змісту Обласного плану заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; започаткувати проведення регулярних експертних зустрічей з метою міжсекторальної (влада-бізнес-громадськість) комунікації з питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;

- Відділу прес-служби апарату Львівської ОДА: спільно з іншими структурними підрозділами адміністрації (зокрема з Департаментом міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва і Департаментом економічної політики) забезпечити систематичне оновлення інформації з питань імплементації Угоди про асоціацію на офіційному веб-сайті Львівської ОДА, зокрема шляхом розміщення звітів щодо реалізації Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію, затвердженого КМУ;

- Відділу кадрової роботи та нагород апарату Львівської ОДА: розробити пакет пропозицій для Національного агентства з питань державної служби з метою координації зусиль в рамках реалізації Програми Всеохоплюючої інституційної розбудови Україна – ЄС;

- Департаменту міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва і Управлінню туризму та курортів Львівської ОДА: закріпити шляхом формальних договорних зобов'язань розпочати комунікацію про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму з іншими адміністративно-територіальними одиницями; створити транскордонний центр підтримки сільського зеленого туризму.

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Миколаївська область зайняла 22-ге місце у загальнонаціональному рейтингу, втративши 4 позиції порівняно з попереднім роком. Причинами такого стану були низькі показники торговельно-економічної активності області, що посилювалося недостатнім рівнем

інституційної підтримки відповідних процесів з боку ОДА. Найкращі показники області – середньорічний темп зростання імпорту регіону до країн ЄС, Індекс проникнення імпорту з ЄС, середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС, кількість звернень на "Пульс" відносно

кількості суб'єктів ЗЕД. Найгірші показники області – питома вага експорту товарів та послуг до країн ЄС, Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС, Індeksu інвестиційної відкритості регіону для ЄС, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

I. Загальні результати. Відповідно до отриманих значень ІСЕП Миколаївська область мала наступні позиції: значення ІСЕП у 2014 році становило 0,1482, що є найгіршим показником серед всіх областей України (24-те місце); у 2015 році значення ІСЕП становило 0,2994, що відповідає 18-му місцю в рейтингу, у 2016 році область посіла 22-ге місце зі значенням ІСЕП 0,2699.

На покращення позицій у 2015 році вплинуло значне підвищення у рейтингу за **СТЕЗ** (з 24-го на 10-те місце). Протилежна тенденція мала місце у 2016 році. У 2014 р. Миколаївська область за значенням **СТЕЗ** зайняла 24-те місце. Однак в 2015 р. область посіла 10-те місце, а у 2016 р. значення показника знизилось, що знизило рейтинг області до 15-го місця. Зростання позицій області у 2015 році відбулось завдяки покращенню за рядом показників в межах **СТЕЗ**, зокрема: середньорічного темпу зростання експорту та імпорту регіону до країн ЄС, частки експорту з регіону до ЄС у ВРП²⁰¹⁴, Коефіцієнта зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, Індeksu проникнення імпорту з ЄС, кількості схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів.

Стабільно низькі позиції займала область за показниками **СПП**.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. Лідуючі позиції у 2016 році область займала за показниками «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (за останні три роки)» (119,97%, 1-ше місце), «1.9. Індекс проникнення імпорту з ЄС» (10,68, 1-ше місце) та «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС (за останні три роки)» (114,65%, 2-ге місце).

Серед найгірших, крім показника питомої ваги експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з регіону (24-те місце), були «1.3. Питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону» (22-ге місце) та «1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС» (21-ше місце). Нульове значення мав показник Індeksu інвестиційної відкритості регіону для ЄС.

III. Інституційна підтримка. Найкращим у 2016 році був показник «2.8. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону», за яким регіон зайняв 7-ме місце з кількості звернень 6 одиниць на тисячу суб'єктів господарювання. 12-те місце область посіла за показником «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області» (1 захід) та 14 місце – за показником «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації» (6 заходів).

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Одеська область зайняла 18-те місце у загальнонаціональному рейтингу, за два роки перемістившись на 7 позицій вниз. Найістотніший внесок в погіршення загальної ситуації по області мало зменшення ряду показників глибини торговельно-економічних зв'язків. Стабільно низький рівень інституційної підтримки також мав негативний вплив на інтегральний показник євроінтеграційного поступу області. Найкращі показники області – обсяг грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону, частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до

Найгіршими (зі значенням «0») показниками були: «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав - членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону», «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення» та «2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону».

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Регіональним органам влади Миколаївської області необхідно посилити активність у напрямку укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, організації навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, а також реалізації проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у Миколаївській області не розроблявся.

VI. Висновки та рекомендації. Миколаївська область протягом 2014-2016 років посідала низькі позиції у рейтингу, не піднімаючись вище 18-ї позиції. Причинами такого стану були низькі показники торговельно-економічної активності області, що посилювалося недостатнім рівнем інституційної підтримки відповідних процесів з боку ОДА.

Рекомендації, спрямовані на покращення ситуації в Миколаївській області:

– Голові Миколаївської ОДА: ініціювати процес розробки обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який враховує специфіку та потреби регіону, та включити до його пунктів заходи, спрямовані на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції;

– Департаменту економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської ОДА: проаналізувати стан і тенденції торговельно-економічних відносин регіону з метою виявлення причин послаблення активності в цій сфері та визначення перспективних напрямів налагодження взаємовигідних економічних та виробничих відносин області з ЄС в розрізі пріоритетних галузей та провідних підприємств регіону; сприяти покращенню інвестиційної привабливості області для країн ЄС не лише сільськогосподарського сектору, а й інших сфер виробничого потенціалу; лобіювати проведення круглих столів між представниками фахових ВНЗ області та створених ОТГ щодо вироблення можливих проектних ідей у сфері розвитку сільського зеленого туризму, довгострокових інфраструктурних проектів;

– Управлінню інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Миколаївської ОДА: активізувати діяльність щодо інформування громадськості та бізнес кіл щодо економічних можливостей, які відкриває Угода про асоціацію на офіційному сайті ОДА.

країн ЄС, кількість заходів з економічних питань виконання УА. Найгірші показники області – кількість схвалених експортерів, питома вага експорту та імпорту товарів до країн ЄС, середньорічний темп зростання імпорту регіону до країн ЄС, кількість договорів з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, кількість проектів в рамках

Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС.

I. Загальні результати. Одеська область в рейтингу євроінтеграційного поступу протягом 2014-2016 років поступово втрачала позиції у рейтингу при загальному зростанні показника **ІСЕП**: у 2014 році – 11-те місце (значення Індексу – 0,2884), у 2015 році – 14-те місце (0,3214), у 2016 році – 18-те місце (0,3045). Останнє свідчить про недостатній прогрес у напрямку євроінтеграції саме в порівнянні зі швидкістю відповідного прогресу в інших областях України. Найістотніший внесок в погіршення загальної ситуації по області мало зменшення **СТЕЗ** (7-ме місце у рейтингу в 2014 році та 11-те – у 2016 році) при відносно незмінній позиції по **СІП**. Втім, варто зазначити, що за цим показником Одеська область стабільно займала чи не найнижче рейтингове місце (в межах між 22-им та 23-ім) серед усіх областей. Іншими словами, загальне погіршення було забезпечено виключно зменшенням глибини торговельно-економічних зв'язків. Можна припустити, що на додаток до суто «арифметичного» ефекту від стабільно низького рівня інституційної підтримки, її відсутність мала нищівний вплив на загальноекономічну ситуацію, тобто першу складову інтегрального показника.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. Найкращими у 2016 році були показники: «1.16. Показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону» (1-ше місце зі значенням 18,37%), «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» (2-ге місце, 94,92%), а також 1.11 щодо права експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, яке отримали 4 підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів.

Найгірші показники. За показником «1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів» область посіла 23-ге місце. 22-гу позицію регіон обіймав за такими показниками: «1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з регіону» (25,33%), «1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту товарів до регіону» (27,29%) та «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (за останні три роки)» (72,17%). Область мала незначні обсяги експорту товарів в до країн ЄС відносно загальних обсягів. Низькими були і обсяги імпорту на фоні відносно помірних темпів зростання останнього. Це пояснюється погіршенням загальноекономічної ситуації внаслідок анексії Криму та військового конфлікту на Донбасі, що мало руйнівні наслідки для торгівлі морськими шляхами (а саме: на експорт чорних металів, імпорту сировини для відповідних виробництв).

III. Інституційна підтримка. Найкращим показником області у 2016 році став «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації» (3-тє місце, кількість заходів складала 13).

Нульове значення мали показники «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні», «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону», «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення», «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області», «2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону» та «2.5. Кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону».

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Щодо загальної оцінки дій регіональних органів влади з виконання «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» у 2014, 2015 та 2016 рр., то загалом така

діяльність може бути оцінена як доволі посередня. Перш за все, бракує будь-якої системності, що відображається у відсутності Плану дій щодо імплементації окремих положень Угоди на місцевому рівні (відповідна інформація на сайті Обласної адміністрації відсутня з 2015 року). Нещодавно розміщений план дій голови ОДА та плани соціально-економічного розвитку області містять окремі положення щодо стимулювання євроінтеграції Одеського регіону шляхом інтенсифікації торгівлі, розбудові відповідної транспортної та іншої інфраструктури, сприянню транскордонному співробітництву. Втім, зазначені документи не містять безпосередні посилання на положення тексту Угоди про асоціацію Україна – ЄС. Відповідно, це знаходить своє втілення у доволі спорадичних зусиллях за всіма напрямками співробітництва.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в Одеській області не розроблявся.

VI. Висновки та рекомендації. Проведений аналіз свідчить про недостатнє використання потенціалу євроінтеграції Одеської області та існування численних диспропорцій в змістовних складових цього системного процесу. Серед найбільш важливих диспропорцій є відсутність інституційної підтримки євроінтеграції, що негативно впливає як на **СІП**, який є квінтесенцією та узагальненням такої підтримки, так і на результативність за суто економічними складовими **СТЕЗ**. Другою диспропорцією є фінансіалізація економічних відносин Одеської області та ЄС, а також імпортозаміщення. Додаткова асиметричність відповідних потоків наочно показана на прикладі таких показників, як: кількість переказів з ЄС, частка накопичених інвестицій нерезидентів в області, тощо. Проведений аналіз тільки підтверджує загальні висновки щодо стану реформ у напрямку євроінтеграційного економічного поступу Одеської області. З огляду на це в якості рекомендацій щодо підвищення рейтингу області за **ІСЕП** можуть бути запропоновані наступні напрями діяльності:

- Голові Одеської ОДА: ініціювати процес розробки обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який враховує специфіку регіону та його потреби та включити до його пунктів заходи, спрямовані на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції, зокрема: налагодження співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, презентації економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС;

- Департаменту економічної політики та стратегічного планування та Управлінню інвестицій, міжнародного та міжрегіонального співробітництва Одеської ОДА: ініціювати проведення консультацій з представниками бізнесу щодо можливих напрямів диверсифікації зовнішньої торгівлі товарами та послугами з метою подолання негативних наслідків погіршення загальноекономічної ситуації в країні та руйнування морських каналів транспортування експорту-імпорту; розробити системну концепцію представлення економічного потенціалу Одеської області в структурах ЄС та на відповідних Інтернет-порталах;

- Департаменту економічної політики та стратегічного планування Одеської ОДА: вжити заходів щодо стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, в тому числі за рахунок переказів та розвитку співробітництва в Чорноморському регіоні;

- Управлінню інвестицій, міжнародного та міжрегіонального співробітництва Одеської ОДА: активізувати роботу щодо залучення до програм, що фінансуються за рахунок ЄС, стимулювання транскордонного співробітництва в реальному секторі, проведення просвітницьких компаній з цього приводу.

- Управлінню комунікацій та інформаційної політики Одеської ОДА: вжити заходів щодо більш широкого висвітлення процесу імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Також необхідно створити окремий розділ з даної тематики на сайті ОДА;

- НУО області: сконцентрувати зусилля в напрямку боротьби з неефективною роботою органів влади в частині прийняття плану дій щодо імплементації Угоди про асоціацію Україна – ЄС на регіональному рівні.

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Полтавська область зайняла 19-те місце з 24-х у загальнонаціональному рейтингу, за два роки перемістившись на 9 позицій вниз. Таке погіршення відбулося головним чином за рахунок послаблення внутрішньогалузевої торгівлі, а також негативної динаміки експортно-імпорتنих операцій з ЄС. Не зважаючи на покращення рівня інституційної підтримки євроінтеграційного поступу з боку ОДА, здійсненим заходам бракувало системності та стратегічного бачення. Найкращі показники області – частка експорту товарів до ЄС, частка імпорту товарів та послуг з ЄС, кількість проектів ЄС, кількість звернень на "Пульс" відносно кількості суб'єктів ЗЕД, кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу. Найгірші показники області – Індекс інвестиційної відкритості, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, обсяг грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку ІСЕП Полтавська область посіла наступні місця у загальноукраїнському рейтингу: у 2014 році – 10-те місце (значення ІСЕП – 0,2887), у 2015 році – 22-ге місце (значення ІСЕП – 0,2668), у 2016 році – 19-те місце (значення ІСЕП – 0,3045). Істотне зниження позицій регіону у рейтингу зумовлене негативною динамікою СТЕЗ. Якщо у 2014 р. його значення дорівнювало 0,3258, що дозволило області зайняти 10-те місце по Україні, то у 2015 р. – 0,2477, у 2016 р. – 0,2747. На це найбільшою мірою вплинуло зменшення значення Індексу внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС з 0,83 у 2014 р. до 0,21 у 2015 р. та 0,25 р. у 2016 р. Помітний негативний вплив мало також зниження показника "Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС": якщо протягом 2012-2014 р. обсяг експорту у вартісному вимірі з області до країн ЄС щорічно зростав у середньому на 7,5%, то у 2014-2016 рр. даний показник щорічно знижувався на 18,6%.

Абсолютні значення СІП у 2014-2015 рр. зростали. Хоча приріст за два роки становив понад 40%, у рейтингу Полтавська область залишалась незмінно на 10-му місці. Це пояснюється тим, що у більшості регіонів за розглянутий період значення СІП також зростало (у середньому на 23%). Помітне зростання СІП продемонструвала область у 2016 р., посівши 4-те місце у рейтингу. Підвищення позицій було зумовлене не стільки покращенням показників регіону у складі СІП, скільки одночасним уповільненням його загальної динаміки в цілому по Україні.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 р. найкращими показниками по регіону виступили: «1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з регіону» (69,51%, 6-е місце); «1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту товарів до регіону» (79,23%, 2-е місце); «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону» (89,86%, 4-е місце). Серед товарних позицій, що зайняли найвищу частку в обсязі експорту були «Мінеральні продукти» (69,2%) та «Продукти рослинного походження» (13,8%), в імпорті – «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» (20,2%), «Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості» (17,3%). Найбільша питома вага припадала на імпорт «Послуг, пов'язаних із фінансовою діяльністю» (61,7%)

Найгірші показники області: Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС (дорівнював нулю, як і у попередніх роках, через збереження тенденції відтоку інвестиційних коштів). 23-тє місце займала область за показником «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області». На кінець року в Полтавській області було накопичено 200,3 млн. дол. США інвестицій із країн ЄС, що становило 19,95% від загального обсягу інвестицій, накопичених у регіоні. Передостаннє місце у рейтингу посіла Полтавська область за п. «1.16. Показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до

регіону». Обсяг таких грошових переказів становив 1,1% від ВРП у цінах 2014 р.

III. Інституційна підтримка. Протягом досліджуваних років в Полтавській області не проводився ряд заходів, спрямованих на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції, зокрема: не укладались договори про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та ЄС, не здійснювались навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, не проводились презентації економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, не проводились заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Дії органів виконавчої влади області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічних» пунктів Розпорядження № 847-р. можна оцінити як задовільні з точки зору підтримання та розширення діючої системи об'єктів інфраструктури для розвитку МСБ, а також у частині реалізації проектів в рамках Європейського Інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС. Серед проблемних моментів слід відзначити недостатній рівень систематизованості та релевантності інформації, що стосується економічних питань європейської інтеграції на офіційному сайті Полтавської ОДА, а також уповільнення активності з організації та проведення відповідних тренінгів, семінарів, конференцій та ін.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імplementації УА. Обласний план заходів з імplementації УА у Полтавській області не розроблявся.

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014-2016 рр. Полтавська область в загальному рейтингу Індексу євроінтеграційного економічного поступу суттєво втратила свої позиції, опустившись з 10-го до 19-го місця. Зменшення важливих індикаторів у складі СТЕЗ свідчить про послаблення торговельно-економічних зв'язків області з країнами ЄС. Ситуація, що склалася, потребує проведення поглибленого аналізу задля виявлення причин послаблення торговельно-економічної активності та вироблення напрямів налагодження взаємовигідної співпраці між економікою регіону та країнами ЄС. Зростання СІП відбувалося за рахунок окремих позитивних досягнень на фоні уповільнення загальної динаміки показників у його складі в цілому по Україні. При цьому системного бачення щодо підтримки процесів торговельно-економічної інтеграції регіону з ЄС з боку обласної державної адміністрації поки що не вироблено.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

– Голові Полтавської ОДА: ініціювати процес розробки обласного плану заходів з імplementації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який враховує специфіку регіону та його потреби, та включити до його пунктів заходи, спрямовані на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції, зокрема: налагодження співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, презентації економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС;

– Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської ОДА: проаналізувати стан і тенденції торговельно-економічних відносин задля встановлення причин послаблення торговельно-економічної активності та вироблення напрямів налагодження взаємовигідних економічних та виробничих відносин області з ЄС в розрізі пріоритетних галузей та провідних підприємств регіону;

– Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю: переглянути та удосконалити структуру представлення інформації, що стосується економічних питань європейської інтеграції на офіційному сайті Полтавської ОДА.

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. Рівненська область суттєво підвищила свої позиції, піднявшись на 11 пунктів у рейтингу регіонів з 19-го місця до 8-го у 2016 році. На це вплинуло суттєве зростання показників СТЕЗ, що говорить про посилення торговельно-економічних зв'язків області з країнами ЄС. Незважаючи на поступове зростання інституційної підтримки євроінтеграційних процесів у регіоні, системного бачення щодо реалізації можливостей Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з боку обласної державної адміністрації не вироблено. Найкращі показники області – кількість схвалених експортерів, питома вага експорту та імпорту товарів до країн ЄС, питома вага імпорту послуг з країн ЄС, кількість договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС. Найгірші показники області – індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, індекс інформаційної підтримки.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку ІСЕП Рівненська область посіла наступні місця у загальноукраїнському рейтингу: у 2014 році – 19-те місце (значення ІСЕП – 0,2332), у 2015 році – 12-те місце (0,3359), у 2016 році – 8-ме місце (0,3952).

Позитивна динаміка позиції регіону у рейтингу зумовлена суттєвими змінами СТЕЗ. Якщо у 2014 р. його значення дорівнювало 0,2468, що поставило область на 20-ту позицію, то у 2015 р. – 0,3492, у 2016 р. – 0,4222. Позиції регіону суттєво покращились до 15-го та 8-го місць відповідно. На це найбільшою мірою вплинуло покращення показників «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону» та «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС (за останні три роки)».

Абсолютні значення СІП Рівненської області у 2014–2016 рр. зростали. У 2014 р. його значення становило – 0,2080, а у 2016 р. – 0,3451. Приріст показника за три роки становив 0,1371 або 66%. Однак значення СІП зростало повільніше, ніж значення СТЕЗ. Помітне зростання СІП продемонструвала область у 2015 р. (на 0,1033 пункти або на 50%). Суттєве зміцнення позицій у рейтингу було зумовлене не стільки покращенням показників регіону у складі Субіндексу 2, скільки одночасним уповільненням його загальної динаміки в цілому по Україні та фрагментарною політикою (зокрема щодо кількості проектів, які реалізуються в рамках Європейського інструменту сусідства). У 2016 р. значення Субіндексу інституційної підтримки у Рівненській області збільшилося лише на 10,8%.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. Найбільшим проривом у 2016 році стало отримання 8-ма підприємствами статусу схваленого (уповноваженого) експортера (1 місце за показником 1.12). Серед найкращих також були показники: «1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту регіону» (71,52%, 4-те місце); «1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту товарів до регіону» (61,06%, 5-те місце) та «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону» (89,21%, 5-те місце). Серед товарних позицій, що зайняли найвищу частку в обсязі експорту, залишаються «Деревина і вироби з деревини» (37,2%), «Вироби з каменю, гіпсу, цементу» (14,6%). Натомість зменшується частка хімічної продукції та пов'язаних з нею галузей промисловості (з 18% у 2014 році до 11% у 2016 році). Найбільше імпортувалися «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» (26,5%), а також «Транспортні послуги» (39,2%) та «Послуги, пов'язані з подорожами» (23,3%).

Найгірші показники. Через збереження тенденції відтоку інвестиційних коштів Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС дорівнював нулю. На кінець року в Рівненській області було накопичено 153,6 млн. дол. США інвестицій із країн ЄС, що становило 84,3% від загального обсягу інвестицій, накопичених у регіоні. Однак щодо даного показника простежується негативна динаміка, яка вказує на те, що не тільки зменшуються іноземні інвестиції, а й зменшується частка інвестицій з країн ЄС (у 2014 – 91,6%, у 2015 – 87,5%, у 2016 – 84,3% від загальної кількості іноземних інвестицій).

III. Інституційна підтримка. У 2016 році Рівненська область посіла **перше місце** за результатами показників «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС» (3 договори) та «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав – членів ЄС» (6 поїздок).

Найгіршим став показник Індексу інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону: Рівненщина посіла 21-ше місце проти 8-го у 2015 р.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Усі заходи щодо виконання «економічної» частини плану заходів з імплементації УА складаються із круглих столів та візитів до області міжнародних делегацій. Природа згаданих заходів є односторонньою, оскільки не вказує на ініціативність у цьому питанні саме виконавчої гілки влади, де остання лише використовує візити зарубіжних гостей як проведений захід. Варто наголосити, що більшість заходів не проводиться у районах області, а сконцентровані в обласному центрі.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Попри наявність плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, підготовленого КМУ (Розпорядження від 17.09.2014 р. № 847-р), не існує обласного плану заходів як такого, оскільки він повністю дублює національний план заходів, а також не є публічним і не розміщувався на сайті Рівненської ОДА.

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014–2016 рр. Рівненська область в загальному рейтингу ІСЕП суттєво підвищила свої позиції, піднявшись на 11 пунктів у рейтингу регіонів з 19-го місця до 8-го. На користь позитивної динаміки свідчить суттєве зростання показників у складі СТЕЗ, що говорить про посилення торговельно-економічних зв'язків області з країнами ЄС (позиція регіону зросла на 12 пунктів - з 20-го до 8-го місця). Загальне зростання СТЕЗ зумовлене суттєвим збільшенням індикаторів вільного доступу товарів та послуг українського походження до країн ЄС і навпаки.

Зростання СІП було не настільки динамічним (область піднялась на 5 позицій у рейтингу регіонів з 11-го до 6-го місця). Позитивна динаміка пояснюється ефектом від реалізації проектів, що фінансуються ЄС. Однак Рівненська область не отримала фінансування на подані проекти в рамках програми Транскордонного Співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020, що уповільнить подальше зростання показників в межах СІП. Разом з тим, поки що, не вироблено системного бачення щодо реалізації можливостей Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з боку обласної державної адміністрації.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

– Голові Рівненської ОДА: ініціювати процес доопрацювання обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який враховує специфіку регіону, прикордонне положення та його потреби, спрямовані на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції, зокрема: збільшити кількість проектів у рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, сприяти розвитку інфраструктури для поліпшення інвестиційного потенціалу регіону для потенційних інвесторів з ЄС;

– Департаменту економічного розвитку і торгівлі Рівненської ОДА: проаналізувати стан і тенденції внутрішньогалузевої торгівлі задля вироблення напрямів зміцнення внутрішньогалузевої торгівлі та вироблення відповідних напрямів диверсифікації експортного потенціалу області;

– Управлінню інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю та Управлінню міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Рівненської ОДА: переглянути та удосконалити структуру представлення інформації, що стосується економічних питань європейської інтеграції, на офіційному сайті Рівненської ОДА.

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Сумська область зайняла 9-те місце у загальнонаціональному рейтингу, піднявшись на 4 позиції проти 2014 року. Зростання СТЕЗ відбулось завдяки покращенню показників Індексу внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС, частки накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, а також появи суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС. Позитивно вплинули на значення ІСЕП області та рейтингове місце достатньо високі показники інституційної підтримки євроінтеграційного поступу. Найкращі показники області – кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, кількість об'єктів інфраструктури для малого та середнього бізнесу, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону, Індекс інформаційної підтримки. Найгірші показники області – частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, кількість схвалених експортерів, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС.

I. Загальні результати. Сумська область в загальному рейтингу ІСЕП у 2014, 2015 та 2016 роках зайняла відповідно 13-те, 6-те та 9-те місце. Область показала позитивну динаміку зростання ІСЕП відносно 2014 року (хоча спостерігається певне зниження показників у порівнянні з 2015 роком). Сумщина має 3 результат за абсолютним значенням приросту ІСЕП за період дослідження (+0,1258), що зумовило зростання рейтингу на 4 позиції.

У базовому 2014 році дослідження область за СТЕЗ перебувала серед найгірших областей, проте потім показала позитивну динаміку зростання значення Субіндексу і перемістилась в середину загальноукраїнського рейтингу у 2015-2016 рр., що і зумовило зростання значення та рейтингового місця ІСЕП.

Варто відмітити зменшення показника СТЕЗ у 2016 році до попереднього року (така ж негативна динаміка зафіксована в 10-ти регіонах), що зумовило певне погіршення значення ІСЕП та рейтингового місця.

Найбільше на зростання значення СТЕЗ вплинуло зростання саме тих показників, вага яких в загальній структурі Індексу є досить значною: «Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС» (з 0,33 у 2014р. до 0,41 у 2015 та 2016 роках), «Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» (з 84,7% у 2014р. до 86,1% у 2015р. та 87,4% у 2016р.), а також поява суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС.

За СІП Сумщина по всім рокам показує стабільно лідируючі позиції в загальноукраїнському рейтингу та позитивну динаміку зростання показника 2016 року до базового 2014 року (+0,08). При цьому значення СІП у 2016 році в 1,6 рази більше середньоукраїнського значення (0,2797).

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році **найкращими** були показники: «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів» (4-те місце, 2 суб'єкти), «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС (за 2013-2015)» (106,7%, 4-те місце), «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» (87,4%, 9-те місце).

Найгіршими показниками, за які область отримала значення «0», були «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» та «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС». За кількістю

схвалених експортерів відносно загальної кількості експортерів товарів область зайняла 22-ге місце (з'явився 1 уповноважений експортер товарів до ЄС).

III. Інституційна підтримка. Найкращими у 2016 році були показники: «2.12. Кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу відносно кількості малих та середніх підприємств регіону (в області залишилось 12 бізнес-інкубаторів та фондів підтримки підприємництва і Сумщина зберегла 2-ге місце) та «2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону, відносно кількості підприємств регіону» (4-те місце, 8 – презентацій). За Індексом інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону, область піднялась з 5-го на 4-те місце.

Найгіршими показниками області (отримано значення – «0») були «Кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму» та «Кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС».

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Загальна оцінка дій органів влади області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічної» частини обласного плану заходів є задовільною з урахуванням достатньо високих (відносно інших регіонів) показників СІП, зокрема:

- в області налагоджена інформаційно-просвітницька діяльність з проведення тематичних заходів (тренінгів, семінарів, конференцій, засідань за круглим столом), у т.ч. шляхом залучення інших установ (ДП «Сумистандартметрологія», Сумська ТПП);

- зберігається на стабільному рівні система об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу;

- проводяться презентації економічного та інвестиційного потенціалу регіону на регіональному та центральному рівнях, у т.ч. із залученням представників дипломатичних установ, органів і структур ЄС.

Водночас в обласному плані відсутній пункт щодо розвитку сільського зеленого туризму. Хоча ряд тематичних заходів в цьому напрямку в області проводився, в цілому його розвиток знаходиться на низькому рівні (у т.ч. з урахуванням відсутності укладених договорів з адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відсутності навчальних поїздок до держав-членів ЄС).

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС), затверджений Розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації від 09.10.2014 № 445-ОД, містить (дублює) заходи (статті, положення Угоди) відповідного плану заходів, затвердженого Розпорядженням КМУ № 847-р, де виконавцями є місцеві органи влади. Таким чином, звіти про виконання обласного плану заходів дублюють інформацію про виконання вищезазначеного плану заходів (Розпорядження КМУ № 847-р). Інформація про основні заходи наведена в п.4 цього регіонального звіту.

VI. Висновки та рекомендації. Сумська область в загальному рейтингу ІСЕП відносно 2014 року піднялась на 4 позиції і займає у 2016 році 9-те місце. Область за період 2014-2016 років показала позитивну динаміку зростання показників СТЕЗ (4 результат по приросту) і перебуває в середині загальноукраїнського рейтингу за цим Субіндексом (14-те місце, в регіональному вимірі область суттєво поступається лише західним областям та Київській області).

Достатньо високі показники СІП (область перебуває серед лідерів загальноукраїнського рейтингу) в цілому позитивно вплинули на значення ІСЕП області та його рейтингове місце.

Враховуючи результати аналізу, – показники дослідження за двома складовими ІСЕП – для забезпечення позитивної динаміки європейської економічної інтеграції в регіоні, подальшого підвищення інтегрального показника ІСЕП області доцільно рекомендувати розробку та впровадження відповідних заходів на регіональному рівні:

1) Головному управлінню ДФС у Сумській області, Сумській митниці ДФС, ДП «Сумистандартметрологія»:

- проведення дерегуляційних заходів, сприяння підприємствам в отриманні відповідних юридичних документів для збільшення частки експорту \ імпорту товарів та послуг до/ з країн ЄС, (у т.ч. отриманні статусу «уповноваженого експортера»), зокрема суб'єктам господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів та напоїв;
- проведення інформаційно-просвітницьких заходів щодо митного законодавства, нормативів митного контролю та оформлення товарів, головних етапів проходження митних процесів;

2) Сумській обласній державній адміністрації спільно із Сумською торгово-промисловою палатою, інститутами

громадянського суспільства, що проводять діяльність у сфері європейської інтеграції:

- підвищення інвестиційної відкритості регіону для ЄС, проведення заходів для створення позитивного інвестиційного клімату (у т.ч. промоція можливостей регіону в структурах та країнах ЄС, підготовка інвестиційних продуктів, сприяння впровадженню інноваційних технологій на підприємствах області);
- подальше розширення комплексу об'єктів інфраструктури розвитку малого та середнього бізнесу;
- впровадження комплексу заходів (з відповідним фінансуванням з місцевих бюджетів) щодо розвитку сільського зеленого туризму, у т.ч. сприяння органами влади представникам місцевого бізнесу та галузі туризму в навчальних поїздках до держав – членів ЄС.

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Тернопільська область посіла 3-тє місце у загальнонаціональному рейтингу, покращивши результат на 2 позиції та тримаючи високі позиції і позитивну динаміку індикаторів СТЕЗ. Більш тривожними є показники СІП, зокрема пов'язані з реалізацією в регіоні проектів за підтримки програм ЄС, а також встановленням двостороннього співробітництва з питань розвитку сільського та організацією відповідних навчальних поїздок до ЄС. Найкращі показники області – питома вага імпорту товарів з країн ЄС, Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, кількість заходів з економічних питань виконання УА, кількість звернень на «Пульс», кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС. Найгірші показники області – кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС», кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні, кількість об'єктів інфраструктури для малого та середнього бізнесу.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку ІСЕП Тернопільська область посіла наступні місця у загальноукраїнському рейтингу: у 2014 році – 5-тє місце (значення ІСЕП – 0,3937), у 2015 році – 5-тє місце (0,4262), у 2016 році – 3-тє місце (0,4649).

Значення ІСЕП Тернопільської області в 2014-2016 роках показують позитивну динаміку: в 2015 році відносно 2014 року приріст показника становив +0,0325 (або 8,2%), в 2016р. відносно 2015р. приріст ІСЕП склав +0,0387 (або 9,1%). Це підняло Тернопільську область з 5-го на 3-тє місце в загальноукраїнському рейтингу.

Показники СТЕЗ також демонструють позитивну динаміку: +0,0233 (або 4,6%) в 2015р. відносно 2014р.; +0,0631 (або 12%) в 2016р. відносно 2015р.

Дещо інакше складається ситуація щодо СІП: в 2015 році було зростання показника на +0,0496 (або 25,8%), а в 2016 році мало місце зниження розрахункового значення СІП на 0,0065 (або 2,7%) відносно 2015 року. Це погіршило рейтинг Тернопільської області по даному параметру з 13-го місця до 14-го.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 р. **найкращими показниками** по регіону стали: «1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС в загальному обсязі імпорту товарів до регіону» (значення 81,13%; 1-ше місце); «1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС» (значення 0,63; 1-ше місце); «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» (значення 95,05%; 1-ше місце).

Серед **найгірших показників** (з нульовим значенням) були «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів» та «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС».

III. Інституційна підтримка. У 2016р. **найкращими показниками** були: «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації» (18 заходів, 1-ше місце), «2.8. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс «Пульс» у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону» (5 звернень на 1 тис. суб. госп., 4-тє місце) та «2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону» (4 заходи, 5-тє місце).

Нульові значення отримали показники: «2.5. Кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону», «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні», «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС», «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС». За кількістю об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу область посіла 24-тє місце.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. В Тернопільській області в 2014-2016 роках основна увага була приділена заходам інформаційного, просвітницького та презентаційного спрямування. Недостатню увагу було приділено розширенню системи об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу. Більш активної діяльності органів виконавчої влади області потребують питання залучення фінансування у рамках технічної допомоги ЄС, співпраці з адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС у сфері сільського зеленого туризму, а також здійснення відповідних навчальних поїздок до держав-членів ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС затверджений Розпорядженням голови обласної державної адміністрації № 457-од від 29.10.2014 та містить (дублює) заходи (статті положення Угоди) відповідного плану заходів, затвердженого Розпорядженням КМУ № 847-р, де виконавцями є місцеві органи влади.

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014-2016 рр. Тернопільська область в загальному рейтингу ІСЕП займає високі позиції і має в цілому позитивну динаміку індикаторів СТЕЗ. Більш тривожними є показники СІП, а саме ті, які стабільно показують «нульове» значення впродовж досліджуваного періоду.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

- Тернопільській ОДА: обласний план заходів відкоригувати у відповідності до потреб регіону та Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року, в

тому числі з урахуванням того, що область утримує лідерство по створенню об'єднаних громад, які активно включаються в розробку та впровадження стратегій свого розвитку; приділити значно більшу увагу по залученню об'єднаних громад до участі в програмах міжнародної технічної допомоги та інших міжнародних донорських програмах; сприяти створенню в найбільш підготовлених об'єднаних територіальних громадах

агенцій місцевого розвитку, які в подальшому можуть стати модельними;

- Департаменту економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації: активізувати розвиток в Тернопільській області інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубаторів, технопарків, фондів підтримки підприємництва), зокрема прискорити відновлення роботи Тернопільського обласного Фонду підтримки підприємництва.

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Харківська область зайняла 20-те місце у загальнонаціональному рейтингу, за два роки втративши 5 позицій. Таке зниження відбулося як через погіршення показників, що характеризують глибину торговельно-економічних зв'язків регіону з ЄС, так і через невисокі індикатори інституційної підтримки. Найкращі показники області – Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС, кількість заходів з економічних питань виконання УА, кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу. Найгірші показники області – частка експорту з регіону до ЄС, питомо вага експорту товарів до країн ЄС, кількість схвалених експортерів, кількість договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, кількість презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

I. Загальні результати. У 2014 році в Харківська область загальноукраїнському рейтингу ІСЕП посідала 15-те місце з 24-х областей України (числове значення ІСЕП – 0,2495). У 2015 році в цьому рейтингу область опустилася до 21-го місця (0,2755), а у 2016 році посіла 20-те місце (0,2916).

Протягом 2014-2016 рр. Харківська область опустилася в рейтингу євроінтеграційного економічного поступу з 15-го на 20-те місце. Таке зниження відбулося в більшій мірі через погіршення показників СТЕЗ. Тут за останні три роки Харківська область опустилася із 13-го (0,2966) на 19-те місце (0,3263). Така втрата позицій відбулась через зменшення показника «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС (за останні три роки)» на 22% у 2015 році та зниження рейтингу за показником «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів».

Також спостерігалось коливання за показниками СІП. Найвище значення показника цього Субіндексу було зафіксоване у 2014 і 2016 роках, коли область посідала 16-те місце серед інших регіонів України, а найгірший – у 2015 році, коли область посіла 21-ше місце (0,1712). Попри незначне зростання у 2015 році абсолютного значення СІП (на 5,6%) область опустилась на п'ять сходинок через втрачання позицій за показником «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні» (з 13-го на 20-те місце). Покращення рейтингу області за СІП у 2016 році відбулось за рахунок збільшення у понад 4 рази показника «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації та збільшенням кількості об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу з 18-ти одиниць у 2015 році до 25-ти – у 2016.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році область вирвалася у лідери за Індексом інвестиційної відкритості регіону для ЄС, який складав 2,4% (2 місце). Крім того, високі позиції область посіла за показниками «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» (14,41%, 5-те місце) та «1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС» (6-те місце).

Найнижчі позиції Харківська область займала за часткою експорту з регіону до ЄС у ВРП²⁰¹⁴ (24-те місце), питомою

вагою експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з регіону (23-те місце). Значне падіння рейтингу (з 3-го на 24-те місце) відбулось за показником кількості схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів.

III. Інституційна підтримка. У 2016 році найкращими були показники «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації» (4-те місце, збільшення показника у 4,6 рази) та «2.12. Кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубаторів, технопарків, фондів підтримки підприємництва), відносно кількості малих та середніх підприємств регіону» (5-те місце, 25 об'єктів).

Найгірші показники. В області не укладались договори про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, не організовувались навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, не проводились заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС, не проводились презентації економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС. Відповідні показники отримали нульові значення.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Позитивна тенденція в роботі органів регіональної влади спостерігалась у сфері розвитку системи об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, в частині інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону, а також в контексті проведення заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Пасивною залишається регіональна та місцева влада щодо розвитку сільського зеленого туризму, проведення відповідних заходів із залученням експертів ЄС та укладення договорів між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС. Незначною виявилась активність і в частині проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Попри те, що Харківська обласна державна адміністрація не має регіонального плану з імплементації Угоди про асоціацію, окремі заходи з виконання цієї Угоди включаються у кварталні плани роботи Департаменту з підвищення конкурентоздатності регіону Харківської ОДА. Про виконання цих заходів Харківська ОДА щоквартально звітує перед Кабінетом Міністрів України. Крім цього, ОДА та її структурні підрозділи проводять значну інформаційно-просвітницьку роботу, спрямовану на роз'яснення економічної частини Угоди про асоціацію та підвищення експортного потенціалу підприємств Харківської області й переорієнтації їх на ринки ЄС.

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014-2016 рр. Харківська область опустилася в рейтингу ІСЕП з 15-го на 20-те місце. У 2015 році таке зниження відбулося як через погіршення показників, що характеризують глибину торговельно-економічних зв'язків регіону з ЄС, так і через складову інституційної підтримки євроінтеграційного поступу регіону.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

- Харківській обласній державній адміністрації: розробити та затвердити обласний (регіональний) план з імплементації

Угоди про асоціацію та забезпечити його виконання; щороку оприлюднювати аналітичний звіт про виконання цього плану;

- Департаменту економіки і міжнародних відносин, Департаменту з підвищення конкурентоздатності регіону Харківської ОДА: створити Регіональний портал підтримки експортного потенціалу регіону та забезпечити наповнення актуальною інформацією портал «Державна підтримка українського експорту»;
- Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської ОДА: проаналізувати стан і тенденції торговельно-

економічних відносин задля встановлення причин низької торговельно-економічної активності та вироблення напрямів налагодження взаємовигідних економічних та виробничих відносин області з ЄС в розрізі пріоритетних галузей та провідних підприємств регіону;

- Головному управлінню ДФС у Харківській області: ініціювати підписання Меморандуму про взаємодію між експортерами регіону, територіальними підрозділами ДФС України та Харківської ОДА щодо спрощення порядку проходження митного контролю.

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Херсонська область зайняла 12-те місце у загальнонаціональному рейтингу, за два роки перемістившись на 5 позицій вгору. Перебування області в середині загальноукраїнського рейтингу забезпечують здебільшого показники інституційної підтримки євроінтеграційного поступу. Найкращі показники області – обсяг грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону, середньорічний темп зростання імпорту регіону до країн ЄС, кількість заходів з економічних питань виконання УА, кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС. Найгірші показники області – Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, Індекс проникнення імпорту з ЄС, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, кількість договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

I. Загальні результати. У загальному рейтингу ІСЕП Херсонщина займала: у 2014 році – 17-те місце із показником 0,2404; у 2015 році – 10-те місце (0,3634); у 2016 році – 12-те місце (0,3546).

За результатами 2016 року область обійняла середню позицію у рейтингу областей України, впевнено обійшовши усі північні області та деякі центральні. Зокрема, сусідні з Херсонщиною області посіли нижчі позиції: Миколаївська – 22-гу, Дніпропетровська – 17-ту, Запорізька – 13-ту.

На суттєве збільшення рейтингу області за значенням ІСЕП у 2015 році вплинуло збільшення у 2,5 рази значення СІП (область перемістилася з 12-го на 3-тє місце).

За СТЕЗ Херсонщина піднялася у рейтингу на 3 позиції у 2016 році проти 2014 року, що відбулося завдяки покращенню значень та підвищенню у рейтингах за показниками «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону», «1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (за останні три роки)», «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів», «1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів» та «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області».

На підвищення рейтингу (на 9 позицій) у 2015 році за СІП мало вплив значне покращення значень показників «2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону» (у 6 разів) та «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні» (у понад 20 разів). Подальше зниження позицій (з 3-го до 7-го місця) області в межах СІП було викликане погіршенням ситуації з тими ж показниками.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. Найкращі показники. 2-ге місце область посіла за показником грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону (130261 тис. дол. США), 4-те місце - за середньорічним темпом зростання імпорту регіону до країн ЄС (значення 103,38%). Найбільше зростання імпорту регіону до країн ЄС було зафіксовано за такими товарними групами: «Живі тварини; продукти тваринного походження» (майже у 5 разів), «Мінеральні продукти» (майже у 2 рази), «Недорогоцінні метали та вироби з них» (майже у 2 рази), «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» (у 2,5

рази). В імпорті послуг найбільше зросло: «Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій» (майже в 3 рази), «Транспортні послуги» (в 13,6 разів), «Послуги, пов'язані з подорожами» (в 10 разів), «Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності» (в 10 разів).

Зі значенням «0» був показник «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС». Останню позицію регіон посів за показниками «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» та «1.9. Індекс проникнення імпорту з ЄС».

III. Інституційна підтримка. Серед найкращих у 2016 році були показники «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації» (проведено 19 заходів, 5-те місце) та «2.5. Кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону» (8 проектів, 3-тє місце).

Найгіршими показниками (з нульовим значенням) були: кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення; кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону; кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Загальна оцінка дій органів влади області щодо виконання протягом 2014-2016 років «економічної» частини обласного плану заходів є задовільною в частині проведення заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також реалізації проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС. Водночас недостатню увагу приділено розвитку сільського зеленого туризму у співпраці з адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, організації відповідних навчальних поїздок до держав – членів ЄС, а також проведенню презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. В Херсонській області розроблено «План заходів з імплементації у Херсонській області Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки», що затверджено Розпорядженням голови облдержадміністрації № 710 від 09.10.2014.

Усі заходи в даному плані перекидаються із Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС». Кожний з цих заходів покладено на департаменти та управління зі строком виконання (по більшості пунктів) до кінця 2017 року.

Щоквартально Херсонською ОДА формуються звіти про виконання плану заходів з імплементації у Херсонській області Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з

атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки.

VI. Висновки та рекомендації. Херсонщина у 2016 році дещо послабила позиції у загальному рейтингу серед регіонів України. Вона перемістилась на дві сходинки нижче у порівнянні з 2015 роком, але показала у 2015 році великий стрибок на 10-ту сходинку із 17-ї позиції у 2014 році. Перебування області в середині загальноукраїнського рейтингу забезпечують здебільшого показники інституційної підтримки євроінтеграційного поступу.

На підставі результатів проведеного дослідження подальше підвищення **ІСЕП** та рейтингового місця Херсонської області можливе за рахунок наступних чинників, що передбачають розробку та впровадження відповідних заходів на місцевому рівні:

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Хмельницька область зайняла 15-те місце у загальнонаціональному рейтингу, за два роки піднявшись на три сходинки. Покращення відбулося головним чином за рахунок зростання показників питомої ваги експорту та імпорту послуг до країн ЄС, середньорічного темпу зростання імпорту регіону до країн ЄС та Індексу внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС. Інституційна підтримка євроінтеграційного поступу була однією з найнижчих в Україні. Найкращі показники області – питома вага експорту послуг до країн ЄС, кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, кількість звернень на «Пульс». Найгірші показники області – Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту, кількість проектів у межах Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні, обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

I. Загальні результати. У 2014 році **ІСЕП** Хмельницької області становив 0,2388, що дозволило області зайняти 18-те місце у всеукраїнському рейтингу. У 2015 році **ІСЕП** зріс до значення 0,3129 і область піднялась у рейтингу до 16-го місця. Позитивна тенденція продовжилась у 2016 році, коли значення **ІСЕП** підвищилось до 0,3288, а регіон зайняв 15-те місце.

Найбільше на зростання рейтингу **ІСЕП** вплинуло зростання показника **СТЕЗ** протягом всього досліджуваного періоду. Зокрема, у 2014 році воно відповідало 0,3044, у 2015 році – 0,4096, а у 2016 році – 0,4397. Найбільше на зростання **СТЕЗ** вплинуло покращення показників питомої ваги експорту та імпорту послуг до країн ЄС, середньорічного темпу зростання імпорту регіону до країн ЄС та Індексу внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС.

Найбільш негативно на позицію Хмельницької області у рейтингу впродовж всього періоду дослідження вплинули показники **СІП**. Інституційна підтримка євроінтеграційного поступу була однією з найнижчих в Україні. Впродовж періоду дослідження у Хмельницькій області не було реалізовано жодного проекту в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС. Також не відбулось жодного заходу, організованого органами місцевої та регіональної влади, присвяченого економічним питанням виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. Найкращі показники. У 2016 році за показником «1.3. Питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону» (91,8%) Хмельницька область зайняла 3-тє місце. 5-ту сходинку регіон посів за показниками «1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно до загальної кількості експортерів товарів» (статус

- Керівництву Херсонської ОДА: доопрацювати обласний план заходів із урахуванням специфіки та потреб регіону, а також Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 року;

- Департаментам економічного розвитку та торгівлі, інвестиційної, туристично-курортної діяльності та промислової політики Херсонської ОДА: вивчити можливість та активізувати роботу щодо проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС; розвитку сільського зеленого туризму в частині укладання договорів про двостороннє співробітництво між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС; організації навчальних поїздок до держав-членів ЄС; сприяння органами влади представникам місцевого бізнесу та галузі туризму в навчальних поїздках до держав-членів ЄС.

уповноважених отримали 4 експортери) та «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» (зі значенням 92,76%). Найбільшу питому вагу в експорті послуг мали «Послуги з переробки матеріальних ресурсів» (59,4%) та «Транспортні послуги» (35,7%).

Значення «0» отримали показники Індексу інвестиційної відкритості регіону для ЄС та кількості суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС. Разом з цим 20-те місце область посіла за показником «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту».

III. Інституційна підтримка. Найкращим показником був «2.8. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс «Пульс» у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону». За ними область зайняла 8-ме місце (9 звернень).

Зважаючи на низьку активність Хмельницької облдержадміністрації щодо інституційної підтримки євроінтеграційного поступу регіону та поглиблення співпраці між регіоном та ЄС, **значення «0»** отримали показники: «2.5. Кількість проектів у межах Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні, відносно чисельності населення регіону», «2.6. Питомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні», «2.9. Кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, відносно чисельності наявного населення регіону», «2.10. Кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до ЄС, відносно чисельності населення регіону», «2.11. Кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, відносно чисельності сільського населення області», «2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону».

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Регіональним органам влади Хмельницької області необхідно активізувати діяльність у напрямку залучення фінансування в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, проведення заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію, укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, організації навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, проведення заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, а також проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС. Однією з головних причин ситуації, що склалась, можна вважати відсутність обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в Хмельницькій області не розроблявся.

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014-2016 років Хмельницька область поступово підіймалась у рейтингу **ІСЕП** (з 18-го місця у 2014 році до 15-го у 2016 році). Але головні зміни відбулись за рахунок зростання показників **СТЕЗ**. Найбільше на зростання **СТЕЗ** вплинуло покращення показників питомої ваги експорту та імпорту послуг до країн ЄС, середньорічного темпу зростання імпорту регіону до країн ЄС та Індексу внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС.

Найгірша ситуація склалась із **СІП**, в рамках якого одразу помітно низьку інформаційну підтримку та відсутність плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію.

Для подальшого зростання темпів євроінтеграційного економічного поступу Хмельниччини варто рекомендувати:

- Голові Хмельницької ОДА: розпочати процес розробки обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який би враховував специфіку регіону та його потреби, і внести до його пунктів заходи, спрямовані на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції,

зокрема: налагодження співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, презентації економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС;

- Департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Хмельницької ОДА: проаналізувати ситуацію з торговельно-економічними відносинами між підприємствами області та Європейського Союзу; відповідно до виявлених тенденцій забезпечити підтримку для виходу на європейські ринки підприємств Хмельниччини;

- Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Хмельницької ОДА: забезпечити більш широке висвітлення процесу імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; створити окремий розділ з даної тематики на сайті ОДА.

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Черкаська область зайняла 14-те місце у загальнонаціональному рейтингу, за два роки піднявшись на 2 сходинки. Найбільший вплив на це мало покращення позицій за показниками питомої ваги імпорту послуг з країн ЄС та середньорічного темпу зростання експорту регіону до країн ЄС. Послаблення позицій регіону відбулось за рівнем інституційної підтримки євроінтеграційного поступу з боку ОДА. Найкращі показники області – питома вага імпорту послуг з країн ЄС, кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, кількість звернень на "Пульс", Індекс інформаційної підтримки, кількість заходів з економічних питань виконання УА. Найгірші показники області – частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, кількість договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС.

I. Загальні результати. Розрахунок **ІСЕП** для Черкаської області показав, що регіон займає наступні позиції в рейтингу регіонів: у 2014 році – 16-те місце (значення **ІСЕП** - 0,2480), у 2015 році – 13-те місце (0,3299), у 2016 році – 14-те місце (0,3292).

Переміщення регіону з 16-ї на 14-ту сходинку у 2016 році було зумовлено позитивною динамікою **СТЕЗ**. За цим Субіндексом у 2014 році область займала 17-ту позицію з показником 0,2803. А вже з 2015 року Черкащина суттєво покращила свої позиції, піднявшись на 12-ту (показник 0,3917) сходинку рейтингу **СТЕЗ**. Цю ж позицію вдалось втримати і у 2016 році з показником 0,3874. На це найбільшою мірою вплинуло збільшення значення показника «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону» з 57,75% у 2014 р. до 91,03% у 2015 р. та 94,14% у 2016 р. Помітний позитивний вплив мало також зростання показника «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС», за яким область у 2014 році була на 24-му місці, у 2015 – на 14-му і в 2016 – на 17-му.

Абсолютні значення **СІП** у 2014-2015 рр. залишались стабільними. Зменшення **СІП** продемонструвала область у 2016 р. Зі значенням 0,2211 вона посіла 18-те місце у рейтингу, незважаючи на те, що приріст значення показника у 2016 р. щодо 2015 р. становив 2,8%, а щодо 2014 р. – 0,033 або 18%. Проте таке зростання значення показника у 2016 році не дозволило уникнути зниження рейтингу області за даним Субіндексом на чотири позиції.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 р. найкращими показниками по регіону були: «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону» (94,14%; 1-ше місце); «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових

виробів» (2-ге місце, право експорту отримали 6 підприємств); «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС» (значення – 0,55; 3-тє місце).

Найгірші показники. Показник «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» дорівнював нулю. 22-ге місце займала область за показником «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області». Передостаннє місце Черкаська область посіла за показником «1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС» зі значенням 0,23, коли максимальне значення по Україні становило 2,34.

III. Інституційна підтримка. У 2016 році склад показників, за якими область досягнула найкращих позицій у рейтингу, був наступним: «2.8. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у регіоні» (3-тє місце або 4 звернення на кожну тисячу суб'єктів господарювання); «2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону» зі значенням 0,20 та п'ятим місцем у рейтингу областей, проти максимального значення по Україні – 1; «2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації, заходів» (10 заходів; 10-тє місце).

За рядом показників рейтингування не проводилось внаслідок того, що в регіоні не проводились заходи, спрямовані на підтримку європейської економічної інтеграції, зокрема: не укладались договори про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС; не здійснювались навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС; не проводились заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС. Регіон отримав найгірші (нульові) значення за відповідними показниками.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Стан інституційної підтримки євроінтеграційних процесів обумовлений низькою ефективністю та недостатньою кількістю тих заходів, що мають стимулювати інтенсифікацію економічних зв'язків з ЄС та подекуди неухважністю до окремих галузей, зокрема таких, як сільський зелений туризм. Не розвивається інфраструктура для розвитку малого й середнього бізнесу (бізнес-інкубатори, технопарки, фонди підтримки підприємництва).

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Черкаська область не має обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію з ЄС.

Також бракує інформування населення через офіційний web-ресурс Черкаської ОДА про заходи з імплементації Угоди про асоціацію України та ЄС, про зміст та переваги для місцевого бізнесу, інститутів громадянського суспільства положень ПВЗВТ.

VI. Висновки та рекомендації. Дослідження показало, що Черкащина, попри усталене її сприйняття як території з незначною привабливістю для ведення бізнесу та залучення інвестицій, має досить непогані показники в рамках процесів економічної інтеграції в європейський економічний простір. В досліджуваному періоді 2014-2016 рр. за розрахованими значеннями **ІСЕП** Черкаська область займала 16-те, 13-те, 14-те місця з 24-х у рейтингу областей в розрізі 2014 р., 2015 р., 2016 р. Системного бачення щодо підтримки процесів торговельно-економічної інтеграції регіону з ЄС з боку обласної державної адміністрації за досліджувані роки не вироблено.

Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону можна рекомендувати наступне:

1) Голові Черкаської ОДА:

- ініціювати процес розробки обласного плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який враховуватиме специфіку регіону та його потреби, включити до його пунктів заходи, спрямовані на інституційну підтримку європейської економічної інтеграції, зокрема: створення умов для формування інфраструктури розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубатори, технопарки, фонди підтримки підприємництва); налагодження співробітництва з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС; навчальні поїздки з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС; презентації економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС; відповідні заходи для сільського населення із залученням експертів ЄС;

2) Профільним департаментам ОДА:

- налаштувати співпрацю з Черкаською агенцією регіонального розвитку (Черкаська АРР) щодо системного та

доступного консультування (в тому числі із залученням експертів з проектів, фінансованих ЄС) і супроводу бізнесу Черкащини щодо можливостей експорту товарів та послуг до країн Євросоюзу;

- активізувати роботу щодо використання можливостей, пропонуваних проектами технічної допомоги ЄС, та ініціювати написання проектів регіонального розвитку, що можуть бути профінансовані в рамках інструментів і програм Євросоюзу;

3) Департаменту регіонального розвитку Черкаської ОДА та Черкаській АРР:

- продовжити співпрацю щодо підвищення інвестиційної привабливості та відкритості регіону, в тому числі через спільно плановані систематичні інформаційні заходи, розробку й запуск інформаційних ресурсів (веб-сторінки), що надавали б потенційним інвесторам доступу, актуальну інформацію про інвестиційні можливості області;

- продовжити втілення таких заходів, як щорічний Черкаський міжнародний інвестиційний форум, які стимулюватимуть бізнес засновувати та розвивати на території області високотехнологічні виробництва, в тому числі і через розвиток інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубатори, технопарки, фонди підтримки підприємництва);

- продовжити співпрацю та партнерство з метою розроблення та якісної реалізації проектів, що можуть бути профінансовані в рамках інструментів і програм Євросоюзу, з широким залученням експертів тощо;

4) Профільному структурному підрозділу Черкаської ОДА, який відповідальний за оновлення інформації та наповнення сайту <http://ck-oda.gov.ua>: переглянути та вдосконалити структуру представлення інформації, що стосується економічних питань європейської інтеграції на офіційному сайті Черкаської ОДА.

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. У 2016 році Чернівецька область вийшла у лідери в процесі реалізації цілей економічної інтеграції з ЄС, перемістившись з другої позиції на першу з 2014 року. Проте високе місце області в загальноукраїнському рейтингу забезпечується за рахунок інституційної підтримки євроінтеграційного поступу, а не глибиною торгово-економічних зв'язків. Найкращі показники області - середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС, кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, обсяг грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону, кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС. Найгірші показники області - частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, питома вага імпорту послуг з країн ЄС, Індекс інформаційної підтримки, кількість договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС.

I. Загальні результати. За результатами розрахунку **ІСЕП** у 2014 році Чернівецька область займала 2-ге місце у загальноукраїнському рейтингу зі значенням **ІСЕП** 0,4151, у 2015 році - 4-те місце зі значенням 0,4309, та 1-ше місце у 2016 році зі значенням 0,4960. Таким чином, протягом 2014-2016 років **ІСЕП** зріс на 19,48%, спостерігається прогрес Чернівецької області у процесі економічної інтеграції області з ЄС порівняно з іншими областями. Отже, Чернівецька область є лідером у процесі реалізації цілей економічної інтеграції з ЄС.

Абсолютні значення **СТЕЗ** зростали протягом 2014-2016 років у повільнішому темпі, ніж відповідні значення інших областей. У 2014 році значення показника становило 0,3647, у 2015 - 0,3696, та у 2016 - 0,4162. Незважаючи на фактичне зростання показника, місце області у рейтингу знизилось з 8-го у 2014 році, до 14-го у 2015 році та до 9-го у 2016 році. Одним із найсильніших факторів у цьому процесі є зменшення прямих інвестицій з ЄС в економіку регіону на 13% у 2016 році порівняно з 2014. Отже, протягом досліджуваного періоду не спостерігалось реального розширення торговельно-

економічних зв'язків між Чернівецькою областю і Європейським союзом.

За досліджуваній період, значення **ІСЕП** Чернівецької області зросло саме під впливом зростання **СІП**, динаміка якого вказує на існування в області позитивного інституційного середовища. Відбулося зростання значення показника з 0,5087 (2-ге місце) у 2014 році, до 0,5449 (1-ше місце) у 2015 році. У 2016 році Чернівецька область залишилася лідером у рейтингу зі значенням показника 0,6441. Таким чином, протягом 2014-2016 років рівень інституційної підтримки євроінтеграційного поступу Чернівецької області зріс на 26,62%.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році найкращими показниками стали «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС» (6-те місце, 104,70%), «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно до загальної кількості суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів» (5-те місце, право експорту отримало одне підприємство) та «1.16. Показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону» (3-тє місце зі значенням 7,95, що у 7 разів перевищує значення у 2014 році та майже у 1,5 рази - значення у 2015 році). Найбільше зростання експорту регіону до країн ЄС було зафіксовано за такими товарними групами: «Готові харчові продукти» (у 2,2 рази), «Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів» (у 2,4 рази), «Вироби з каменю, гіпсу, цементу» (у 1,9 рази), «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» (у 1,8 рази), «Різні промислові товари» (у 1,3 рази).

Найгіршим був показник «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області», який отримав значення «0». 24-те місце область посіла за показником «1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС в загальному обсязі імпорту послуг до регіону» зі значенням 22,71%.

III. Інституційна підтримка. У 2016 році найкращі результати були за показниками «2.5. Кількість проектів в рамках Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні відносно чисельності населення регіону» (1-ше місце, 9 проектів), «2.6. Питома вага фінансування у рамках

технічної допомоги ЄС у регіоні» (1-ше місце, 3201,1 тис. євро) та «2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області» (1-ше місце, 20 заходів).

Найгіршими були показники «2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону» (18-те місце зі значенням 0,03), «2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону» та «2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, відносно чисельності наявного населення», значення яких дорівнювали нулю.

Низький рівень інформування громадськості та ЗМІ щодо імплементації Угоди про асоціацію відображається у наявності на сайті ОДА виключно загальної інформації про співпрацю України з ЄС та лише частково інформацією про проведення в області подій/заходів/ініціатив, пов'язаних з економічною тематикою європейської інтеграції, а також відсутністю іншої релевантної інформації.

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Загалом рівень залучення регіональних органів влади до виконання «економічних» пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» важко оцінити. Задовільними є дії щодо організації презентацій, семінарів та тренінгів, у той час як питанням інформування населення стосовно процесів імплементації Угоди про асоціацію через веб-сайт, залучення допомоги ЄС за допомогою різних інструментів, розвитку системи об'єктів інфраструктури для підтримки МСБ, інформування суб'єктів господарювання щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності з ЄС, тощо не приділено достатньої уваги.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. У Чернівецькій області затверджено план заходів з імплементації актів законодавства Європейського Союзу в рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом на регіональному рівні на 2014-2017 роки («Розпорядження Чернівецької ОДА №803-р від 24 грудня 2014 року», яке опубліковане на сайті ОДА у розділі «Розпорядження»). Щоквартальна звітність про стан його виконання на веб-сайті Чернівецької ОДА не опублікована та надається у відповідь на запит.

Планом заходів не передбачено організації заходів з економічних питань імплементації Угоди про асоціацію України з ЄС – лише участь державних службовців та

посадових осіб у таких заходах (п.2 Плану). Більше того, План зосереджений навколо культурної та освітньої тематики, підвищення кваліфікації держслужбовців, тощо.

П.7 Плану передбачає проведення тренінгів, нарад, круглих столів, конференцій для власників сільських зелених садів із залученням експертів Європейського Союзу, а також обмін досвідом з країнами Європейського Союзу щодо розвитку зеленого туризму. Це єдиний пункт, який тематично пересікається з досліджуваними індикаторами, і, як зазначалося раніше, результати його виконання є незадовільними.

VI. Висновки та рекомендації. Протягом 2014-2016 років Чернівецька область займала високі позиції за значенням **ІСЕП** та була лідером у 2016 році. Проте високе місце області в загальноукраїнському рейтингу забезпечується за рахунок інституційної підтримки євроінтеграційного поступу, а не глибиною торгово-економічних зв'язків. У той же час, високе значення показників, у т. ч. **СІП**, значною мірою не обов'язково є результатом роботи Чернівецької ОДА, оскільки в її Плані немає «економічної» частини, яка лежить в основі методології даного дослідження, та знаходиться під впливом заходів третіх виконавців.

Для того, щоб посилити позиції Чернівецької області у загальноукраїнському рейтингу за **ІСЕП** у майбутньому не тільки за рахунок показників **СІП**, варто здійснити наступне:

- Голові Чернівецької ОДА: ініціювати процес доопрацювання економічної частини обласного Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію та відобразити у ній заходи, спрямовані на поглиблення торговельно-економічних зв'язків між областю та ЄС, а також подальший розвиток інституційної підтримки європейської економічної інтеграції регіону;

- Управлінню міжнародного співробітництва та інвестицій Чернівецької ОДА: активніше проводити заходи для виробників, які бажають експортувати свої товари до ЄС, сприяти переорієнтації на європейські ринки, стимулювати створення нових експортно-орієнтованих підприємств; розширити фокус на співпрацю суб'єктів господарювання області та органів державної влади з іншими країнами ЄС, не обмежуючись лише Польщею та Румунією;

- Відділу інформаційної діяльності Чернівецької ОДА: упорядкувати інформацію щодо Угоди про асоціацію, яка міститься на сайті Чернівецької ОДА, тим самим забезпечивши адекватне інформування громадськості та ЗМІ (додати рекомендації для виробників, які бажають експортувати свої товари до ЄС, інформацію щодо законів, ухвалених у сфері євроінтеграції та інформацію про проведення в області подій/заходів/ініціатив, пов'язаних з економічною тематикою європейської інтеграції, опублікувати звіти, тощо). Можливим варіантом є посилання на відповідний розділ сайту МЕРТ, громадських кампаній, наприклад, Assosiation4U, та різноманітні он-лайн курси, наприклад, «Експорт, ринки ЄС та інтернаціоналізація бізнесу».

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Резюме. Станом на кінець 2016 року область підвищила свій рейтинг за **ІСЕП** та обома субіндексами, перемістившись за два роки з 12-ої на 7-му сходинку у загальнонаціональному рейтингу. Основними причинами цього стали: підвищення інвестиційної відкритості регіону, частки накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС за рахунок збільшення притоку прямих інвестицій з ЄС, а також поява належної сталої інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону. Проте деякі негативні тенденції (з точки зору рейтингу) продовжували існувати як у структурі **СТЕЗ**, так і відносно інституційної підтримки торговельно-економічного поступу. Найкращі показники області – Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області, кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, Індекс інформаційної підтримки, кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, кількість заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС. Найгірші показники області – частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, середньорічний темп

зростання експорту регіону до країн ЄС, обсяг грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону, кількість договорів з ЄС про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму, кількість навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС, кількість звернень на «Пульс».

I. Загальні результати. Рейтинг Чернігівської області значно коливався протягом 3-х років: у 2014 році – 12-те місце (значення **ІСЕП** – 0,2851), у 2015 році – 17-те місце (0,3115), у 2016 році – 7-те місце (0,3983).

Це було зумовлене значними змінами у рейтингу **СТЕЗ**. Зниження рейтингу регіону за **СТЕЗ** з 16-ї позиції у 2014 році (з абсолютним значенням 0,2859) до 19-ї позиції у 2015 році (з абсолютним значенням 0,3080) спричинило негативну тенденцію рейтингу **ІСЕП** у більшій мірі, ніж погіршення рейтингу за **СІП** із 6-ї позиції (зі значенням 0,2836) до 7-ї (зі значенням 0,3181).

Але поряд з погіршенням рейтингу **ІСЕП** та субіндексів у 2015 році порівняно з 2014 роком спостерігається ріст їх абсолютних значень, що свідчить про посилення позицій інших регіонів у більшій мірі порівняно з Чернігівським.

Основними причинами погіршення рейтингу регіону протягом 2014-2015 рр. стало падіння за наступними

показниками в рамках **СТЕЗ**: середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (зі 107,84% до 81,61%); середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС (зі 125,10% до 109,23%).

В рамках **СІП** найбільший негативний вплив за період 2014-2015 рр. спричинили зростання кількості звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у Чернігівській області, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону: з 96-ти до 148-ми звернень на тисячу суб'єктів господарювання.

Стрімке зростання рейтингу регіону за **ІСЕП** у 2016 році та зростання його абсолютного значення порівняно з попередніми роками, було зумовлене зростанням рейтингу за обома субіндексами та збільшенням їх в абсолютному вимірі. Значення **СТЕЗ** зросло до 0,3794, що дозволило регіону зайняти 13-ту позицію, а значення **СІП** збільшилось до 0,4335, що підвищило рейтинг регіону за даним показником до 3-ї сходинки.

В рамках **СТЕЗ** найбільший вплив на позитивні тенденції рейтингу регіону у 2016 році (по відношенню до 2015 р.) спричинили: збільшення питомої ваги експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону з 63,33% до 72,36%; поява у 2016 році суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС; поява у 2016 році схвалених (уповноважених) експортерів; збільшення частки накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій з 81,67% до 93,73%; збільшення Індексу інвестиційної відкритості регіону для ЄС з 0% до 14,04% за рахунок появи у 2016 році притоку прямих інвестицій з ЄС в регіон; збільшення показника грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону з 0,70 до 1,18.

В рамках **СІП** найбільший вплив на позитивні тенденції рейтингу регіону у 2016 році (по відношенню до 2015 р.) спричинили: збільшення кількості тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення області; поява факту проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС.

II. Глибина торговельно-економічних зв'язків. У 2016 році склад **найкращих показників** був наступним: «1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС» (1-ше місце зі значенням 14,04%), «1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» (3-тє місце, 93,73%), «1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС» (6-тє місце, 14 од./тис. суб. госп.).

Найгірші показники. У 2016 році показник «1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області» залишився на нульовому рівні через відсутність прямих інвестицій з області в економіку країн ЄС. У цьому ж році до трійки найгірших за рейтингом увійшли показники «1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС» (21-ше місце) та «1.16. Показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону» (21-ше місце).

III. Інституційна підтримка. Серед **найкращих** у 2016 році був **показник** Індексу інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону (показник 2.4), за яким Чернігівський регіон утримував 1-ше місце. Основним фактором, який вплинув на дану ситуацію, стала наявність та ефективна (в контексті висвітлення економічних відносин з ЄС) робота Економічного Порталу Чернігівської області, що був створений та супроводжується Департаментом економічного розвитку Чернігівської ОДА. 1 місце область посіла і за показником «2.13 Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону» (таких заходів протягом року було проведено 16). За показником 2.11 Чернігівщина посіла 4-ту сходинку у рейтингу (за рахунок збільшення кількості заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС до 6-ти).

У складі **найгірших показників** залишалися 2.9 та 2.10, оскільки практику укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, а також організації навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав-членів ЄС так і не було започатковано протягом досліджуваного періоду. В цьому ж році до трійки найгірших показників увійшов показник «2.8. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону» (20-тє місце).

IV. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. Загалом дії органів виконавчої влади Чернігівської області щодо виконання вищенаведених пунктів Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р. протягом 2014-2016 років можна оцінити як достатні в контексті інформаційної підтримки процесу впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, поширення інформації про нові експортні можливості для малого та середнього бізнесу області та інвестиційний потенціал регіону. У другій половині періоду 2014-2016 років відбулася значна активізація щодо проведення релевантних заходів, в т.ч. спільно з представниками структур ЄС та європейських країн. Поряд з цим існують і проблемні моменти в даному контексті: недостатня кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу в області (відповідно до п. 334) та брак інформації про ефективність діяльності існуючих; недостатнє забезпечення участі Чернігівської області у програмах ЄС стосовно розвитку малого та середнього підприємництва з точки зору його фінансової підтримки; необхідність встановлення партнерських зв'язків між Чернігівським регіоном та адміністративно-територіальними одиницями держав - членів ЄС з питань розвитку сільського зеленого туризму, які потенційно могли б бути оформлені у вигляді двосторонніх угод про співробітництво; відсутність ефективних дій щодо залучення в область допомоги ЄС в рамках Всеохоплюючої інституційної розбудови, інструментів Twinning, TAIEХ, програми SIGMA.

V. Оцінка дій регіональних органів влади з виконання «економічної» частини обласного плану заходів з імплементації УА. Обласний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у Чернігівській області не розроблявся.

VI. Висновки та рекомендації. Станом на кінець 2016 року область підвищила свій рейтинг за **ІСЕП** та обома субіндексами. При чому зросли також їх абсолютні значення.

Основними причинами цього стали: підвищення інвестиційної відкритості регіону, частки накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС за рахунок збільшення притоку прямих інвестицій з ЄС, а також належної сталої інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону.

Проте слабкою залишилась інвестиційна активність області через відсутність прямих інвестицій з області в економіку країн ЄС, а також відносно низька спроможність експортерів здійснювати зовнішньоекономічну діяльність у європейських країнах. Підтвердженням останнього є падіння Коефіцієнту зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС, середньорічного темпу зростання експорту регіону до країн ЄС, частки експорту з регіону до ЄС у ВРП, питомої ваги експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту. Область також потребує створення нових об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, залучення ресурсів програм ЄС стосовно розвитку малого та середнього підприємництва та підвищення активності у переговорних процесах з адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС з метою укладення двосторонніх угод про співробітництво та взаємне інвестування.

Вирішення вищенаведених проблем потребує вироблення системного бачення та шляхів підтримки процесів торговельно-економічної інтеграції регіону до ЄС через відповідну інституційну підтримку з боку регіональних органів виконавчої влади. Для забезпечення позитивної динаміки євроінтеграційного економічного поступу регіону пропонуються наступні рекомендації:

1) Голові Чернігівської ОДА:

- ініціювати процес розробки обласного плану заходів з імплементації економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який врахує специфіку регіону, передбачатиме конкретні кроки по впровадженню відповідних положень Угоди з точки зору розвитку існуючого потенціалу та міститиме положення, спрямовані на підвищення ефективності переговорних процесів з європейськими регіональними одиницями з метою укладення двосторонніх угод про співробітництво та взаємне інвестування;
- ініціювати розробку обласної стратегічної програми розвитку експорту та підвищення конкурентоспроможності, спрямованої на підтримку експортерів регіону та створення сприятливого середовища для зовнішньоекономічної

діяльності підприємств регіону, із визначенням конкретних необхідних кроків та відповідальних суб'єктів;

2) Департаменту економічного розвитку Чернігівської ОДА:

- проаналізувати ефективність виконання положень Програми розвитку інвестиційної, зовнішньоекономічної та виставково-ярмаркової діяльності Чернігівської області на 2016-2020 роки «Чернігівщина – конкурентоспроможний регіон» та підготувати пропозиції щодо її підвищення та щодо активізації процесів здійснення інвестицій з регіону до країн ЄС;
- сприяти створенню нових об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу, в т.ч. шляхом залучення ресурсів релевантних програм ЄС (COSME, Horizon 2020, EU SURE).

Обґрунтування вибору показників до складу Індексу євроінтеграційного економічного поступу регіону

Назва показника	Вагомість показника, %	Зміст показника	Особливості вимірювання
1	2	3	5
Індекс євроінтеграційного економічного поступу регіону	X	Інтегральна величина, що відображає перебіг процесів: 1) поглиблення торговельно-економічних зв'язків регіонів України з ЄС; 2) покращення інституційного середовища для імплементації реформ, передбачених Розділом IV УА "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею", у регіонах України	$ІЄІП = СТЕЗ \cdot w_{СТЕЗ} + СІП \cdot w_{СІП}$ де $ІЄІП$ – Індекс євроінтеграційного економічного поступу регіону $СТЕЗ$ – Субіндекс глибини торговельно-економічних взаємозв'язків з ЄС $СІП$ – Субіндекс інституційної підтримки євроінтеграційного поступу $w_{СТЕЗ}$, $w_{СІП}$ – відповідно ваги субіндексів
Субіндекс глибини торговельно-економічних взаємозв'язків з ЄС	65	Інтегральний показник, що характеризує різні аспекти стану й динаміки торговельних та фінансово-інвестиційних взаємозв'язків між регіонами України та ЄС під впливом інтеграційних процесів	$СТЕЗ = \sum_{i=1}^m F_i^{ТЕЗ} \cdot w_i$ де $F_i^{ТЕЗ}$ – показники, що характеризують глибину торговельно-економічних взаємозв'язків з ЄС w_i – вага показника
1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з регіону, % $ПВТ_E^{ЄС}$	4	Слугують кількісними індикаторами забезпечення вільного доступу товарів та послуг українського походження до країн Європейського Союзу та навпаки – як однієї із умов функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС	$ПВТ_E^{ЄС} = \frac{E_m^{ЄС}}{E_m} \cdot 100\%$ де $E_m^{ЄС}$ – обсяг експорту товарів до ЄС з регіону, тис. дол. США E_m – обсяг сукупного експорту товарів з регіону, тис. дол. США
1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС у загальному обсязі імпорту товарів до регіону, % $ПВТ_I^{ЄС}$	4		$ПВТ_I^{ЄС} = \frac{I_m^{ЄС}}{I_m} \cdot 100\%$ де $I_m^{ЄС}$ – обсяг імпорту товарів з ЄС до регіону, тис. дол. США I_m – обсяг сукупного імпорту товарів до регіону, тис. дол. США
1.3. Питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг з регіону, % $ПВП_E^{ЄС}$	4		$ПВП_E^{ЄС} = \frac{E_n^{ЄС}}{E_n} \cdot 100\%$ де $E_n^{ЄС}$ – обсяг експорту послуг до ЄС з регіону, тис. дол. США E_n – обсяг сукупного експорту послуг з регіону, тис. дол. США
1.4. Питома вага імпорту послуг з країн ЄС у загальному обсязі імпорту послуг до регіону, % $ПВП_I^{ЄС}$	4		$ПВП_I^{ЄС} = \frac{I_n^{ЄС}}{I_n} \cdot 100\%$ де $I_n^{ЄС}$ – обсяг імпорту послуг з ЄС до регіону, тис. дол. США I_n – обсяг сукупного імпорту послуг до регіону, тис. дол. США

Назва показника	Вагомість показника, %	Зміст показника	Особливості вимірювання
1	2	3	5
1.5. Середньорічний темп зростання експорту регіону до країн ЄС (за останні три роки), % T_E^{CC}	5	Відображають динаміку торгівлі регіонів за країнами ЄС	$\overline{T_E^{CC}} = \sqrt{\frac{E_3^{CC}}{E_1^{CC}}} \cdot 100\%$ E_3^{CC} – обсяг експорту (товарів + послуг) з регіону до ЄС у 3-у з досліджуваних років, тис. дол. США E_1^{CC} – обсяг експорту (товарів + послуг) з регіону до ЄС у 1-у з досліджуваних років, тис. дол. США
1.6. Середньорічний темп зростання імпорту до регіону з країн ЄС (за останні три роки), % T_I^{CC}	5		$\overline{T_I^{CC}} = \sqrt{\frac{I_3^{CC}}{I_1^{CC}}} \cdot 100\%,$ I_3^{CC} – обсяг імпорту (товарів + послуг) до регіону з ЄС у 3-у з досліджуваних років, тис. дол. США I_1^{CC} – обсяг імпорту (товарів + послуг) до регіону з ЄС у 1-у з досліджуваних років, тис. дол. США
1.7. Частка експорту з регіону до ЄС у ВРП, % χ_E^{CC}	5	Відображає ступінь залежності регіональної економіки від збуту товарів на ринку ЄС	$\chi_E^{CC} = \frac{E^{CC}}{BPP_{2014}} \cdot 100\%$ BPP_{2014} – валовий регіональний продукт (у порівнянних цінах 2014 р.) E^{CC} – обсяг експорту (товарів + послуг) з регіону до ЄС
1.8. Коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту регіону з ЄС $K_{ЗТО}^{CC}$	5	Відображає торговельну відкритість регіону ЄС	$K_{ЗТО}^{CC} = \frac{E^{CC} + I^{CC}}{BPP_{2014} \text{ (тис.дол.США)}}$ $BPP_{2014} \text{ (тис.дол.США)} = \frac{BPP_{2014}}{\text{Офіц. курс грн. щодо дол.США}}$
1.9. Індекс проникнення імпорту з ЄС $I_{ПІ}^{CC}$	4	Показує, наскільки імпорт з ЄС задовольняє внутрішній попит регіону	$I_{ПІ}^{CC} = \frac{I^{CC}}{BPP_{2014} \text{ (тис.дол.США)} + (I - E)}$ E – обсяг сукупного експорту (товарів + послуг) з регіону, тис. дол. США I – обсяг сукупного імпорту (товарів + послуг) до регіону, тис. дол. США
1.10. Індекс внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС (розраховується як середнє арифметичне зважене з часткових індексів за товарами та послугами) IBT^{CC}	15	За рівнем внутрішньогалузевої торгівлі товарами чи послугами визначається "якість" інтеграції економіки регіону з ЄС, оскільки, чим більше розвиненим у технічному та економічному плані є регіон, тим вищою буде питома вага внутрішньогалузевої торгівлі товарами чи послугами у його товарообігу з ЄС. Розвиток внутрішньогалузевої торгівлі стимулює обмін новими технологіями з ЄС та сприяє економічному зростанню регіону	$IBT_i^{CC} = 1 - \frac{ E_i^{CC} - I_i^{CC} }{E_i^{CC} + I_i^{CC}},$ де E_i^{CC} – експорт товару чи послуги i-го виду до ЄС з регіону, тис. дол. США I_i^{CC} – імпорт товару чи послуги i-го виду з ЄС до регіону, тис. дол. США

Назва показника	Вагомість показника, %	Зміст показника	Особливості вимірювання
1	2	3	5
1.11. Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, відносно загальної кількості суб'єктів господарювання, що здійснювали виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, од./тис. суб. госп. $PE_{пром.твар}^{ЄС}$	10	Відображає, яка частка підприємств регіону випускає продукцію, що відповідає вимогам ЄС та користується попитом серед європейських споживачів	$PE_{пром.твар}^{ЄС} = \frac{P_{пром.твар}^{ЄС}}{P_{харч.пром.}}$ де $P_{твар}^{ЄС}$ – кількість суб'єктів господарювання, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС, од. $P_{харч.пром.}$ – загальна кількість суб'єктів господарювання, що здійснювали виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, тис. од.
1.12. Кількість схвалених (уповноважених) експортерів відносно загальної кількості експортерів товарів, од./тис. експорт. $K_{Експор}^{Схв}$	7	Угодою про асоціацію передбачено надання та анулювання митним органом статусу схваленого експортера. Перевагою використання цього статусу є те, що для отримання тарифних преференцій український експортер товару без оформлення сертифіката з перевезення форми EUR.1 самостійно визначає та декларує походження товарів на комерційних/товаросупровідних документах, що дозволяє прискорити процедуру експорту товару ⁸	$K_{Експор}^{Схв} = \frac{Q_{Експор}^{Схвал}}{Q_{Експор}^{тов}}$ де $Q_{Експор}^{Схвал}$ – кількість схвалених (уповноважених) експортерів у регіоні, од. $Q_{Експор}^{тов}$ – загальна кількість експортерів товарів у регіоні, тис. од.
1.13. Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області, % $ПІІ_{накоп}^{ЄС} (\%)$	10	Індикатори рівня взаємодії регіонів з ЄС в інвестиційній сфері. Дозволяють порівняти регіони за рівнем значущості взаємних інвестиційних потоків	$ПІІ_{накоп}^{ЄС} (\%) = \frac{ПІІ_{накоп}^{ЄС}}{ПІІ_{накоп}} \cdot 100\%$ де $ПІІ_{накоп}^{ЄС}$ – обсяг прямих іноземних інвестицій нерезидентів з ЄС, що накопичені в області на 31.12 року, що досліджується, млн. дол. США $ПІІ_{накоп}$ – сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій, що накопичені в області на 31 грудня року, що досліджується, млн. дол. США
1.14. Частка прямих інвестицій, що надійшли з області в економіку країн ЄС, у загальному обсязі інвестицій, що здійснені з області^а, % $ПІІ_{вих}^{ЄС} (\%)$	3		$ПІІ_{вих}^{ЄС} (\%) = \frac{ПІІ_{вих}^{ЄС}}{ПІІ_{вих}} \cdot 100\%$ де $ПІІ_{вих}^{ЄС}$ – обсяг прямих іноземних інвестицій в ЄС з області на 31 грудня року, що досліджується, млн. дол. США $ПІІ_{вих}$ – сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій з області на 31 грудня року, що досліджується, млн. дол. США

а. Цей показник обчислюється тільки для регіонів, де така інформація оприлюднюється. Для регіонів, у яких цей показник є конфіденційною інформацією, він був виключений із розрахунків шляхом відповідного коригування суми вагових коефіцієнтів.

Назва показника	Вагомість показника, %	Зміст показника	Особливості вимірювання
1	2	3	5
1.15. Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС, % I_{IB}	5		$I_{IB} = \frac{III_{\text{вх}}}{ВРП_{2014} (\text{млн.дол.США})} \cdot 100\%$ де $III_{\text{вх}}$ – прямі інвестиції з ЄС в регіон – різниця між обсягом накопичених інвестицій на кінець року, що досліджується, та обсягом інвестицій на початок року, що досліджується, млн. дол. США ^б
1.16. Показник грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону, у % до ВРП ₂₀₁₄ $ГП_{ВРП}$	10	Слугує індикатором інтегрованості трудових ресурсів регіону в економіку ЄС. Чим вищою є частка грошових переказів відносно ВРП, тим вищою є залежність регіональної економіки від ЄС та навпаки	$ГП_{ВРП}^{ЕС} = \frac{ГП^{ЕС}}{ВРП_{2014} (\text{тис.дол.США})} \cdot 100\%$ де $ГП^{ЕС}$ – обсяг грошових переказів фізичних осіб з ЄС до регіону
Субіндекс інституційної підтримки євроінтеграційного поступу	35	Інтегральний показник, що відображає якість інституційного середовища для реалізації проєвропейських реформ у торговельно-економічній сфері та управління цим процесом на регіональному рівні	$СІП = \sum_{i=1}^m F_i^{III} \cdot w_i$ де F_i^{III} – показники, що характеризують інституційну підтримку євроінтеграційного поступу w_i – вага показника
2.1. Наявність посадових осіб ОДА, на яких офіційно покладена відповідальність за виконання завдань, визначених планами заходів або відповідальних за виконання Розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. № 847-р	3	Згідно з п. 3 Розпорядження № 847-р керівники місцевих органів виконавчої влади зобов'язані визначити з числа своїх заступників та керівників структурних підрозділів апарату осіб, відповідальних за виконання завдань, визначених планами заходів	Так – 1 бал Ні – 0 балів
2.2. Наявність та (або) публікація обласного плану заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію	3	Згідно з п. 2 Розпорядження № 847-р обласні держадміністрації зобов'язані подавати щокварталу Кабінетові Міністрів України інформацію про стан виконання планів заходів для проведення Урядовим офісом з питань європейської інтеграції моніторингу ефективності його виконання та підготовки відповідних пропозицій	Наявність обласного плану заходів – 0,5 бали Публікація на офіційному сайті ОДА обласного плану заходів – 0,5 бали
2.3. Наявність та (або) публікація звіту з виконання обласного плану заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію за рік та (або) звітів про виконання Розпорядження № 847-р.	5		Наявність звітів про виконання Розпорядження КМУ № 847-р. – 0,25 бали Публікація на офіційному сайті ОДА звітів про виконання Розпорядження КМУ № 847-р. – 0,25 бали Наявність звіту про виконання обласного плану заходів – 0,25 бали Публікація на офіційному сайті ОДА звіту про виконання обласного плану заходів – 0,25 бали
2.4. Індекс інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону	15	У Плані заходів на місцеві органи виконавчої влади покладено обов'язок забезпечити доступ громадськості та ЗМІ до актуальної інформації з питань імплементації Угоди про асоціацію на постійній основі (п. 483). Досягнення цієї мети передбачає «запровадження, ведення та систематичне оновлення відповідних розділів на офіційних сайтах органів виконавчої влади»	Розраховується як агрегований індекс методом середнього арифметичного з чотирьох показників; – наявність загальної інформації про співпрацю України – ЄС (шкала від 0 до 1); – інформування про проведення в області подій/заходів/ініціатив, пов'язаних з економічною тематикою європейської інтеграції (шкала від 0 до 1); – наявність практичних рекомендацій для виробників, які бажають експортувати свої товари до ЄС (або посилення на відповідні ресурси) (шкала від 0 до 1); – актуальність інформації щодо законів, ухвалених у сфері євроінтеграції, а також рішень та постанов місцевих органів влади (шкала від 0 до 1)
2.5. Кількість проєктів у межах Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм ЄС, що реалізуються в регіоні, відносно чисельності населення регіону, од./млн. осіб $ПР_{нас}^{ЕС}$	10	Згідно з Державною Стратегією регіонального розвитку на період до 2020 р., Ціль 1 “Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, одним із завдань визначено підвищення ефективності використання зовнішньої допомоги ЄС у межах Європейського інструменту сусідства та інших доступних Україні програм”. Крім того, Ціль 3 “Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку” включає серед іншого завдання щодо забезпечення	$ПР_{нас}^{ЕС} = \frac{ПР^{ЕС}}{Ч_{нас}}$ $ПР^{ЕС}$ – кількість реалізованих проєктів в рамках програм допомоги Європейського Союзу у регіоні, заходів; $Ч_{нас}$ – чисельність населення регіону, млн. осіб

б. У разі, якщо обсяг прямих іноземних інвестицій на кінець періоду є меншим, ніж на початок року, тобто спостерігається відтік інвестицій, значення $III_{\text{вх}}$ приймається за “0”.

Назва показника	Вагомість показника, %	Зміст показника	Особливості вимірювання
1	2	3	5
2.6. Потомий обсяг фінансування у рамках технічної допомоги ЄС у регіоні, тис. євро / тис. осіб $\Phi D_{\text{нас}}^{\text{ЄС}}$	23	фінансової підтримки регіонального розвитку в межах програм міжнародної співпраці, зокрема за рахунок коштів ЄС у рамках Європейського інструменту сусідства⁹. Виходячи з цього, як індикатори інституційної підтримки євроінтеграційних реформ у регіонах можуть бути показники, що характеризують проекти, реалізовані на регіональному рівні у межах програм технічної допомоги, секторальної бюджетної підтримки, фінансової допомоги ЄС	$\Phi D_{\text{нас}}^{\text{ЄС}} = \frac{\Phi D^{\text{ЄС}}}{\chi_{\text{нас}}}$ $\Phi D^{\text{ЄС}}$ – обсяг фінансування у рамках програм допомоги ЄС у регіоні, тис. євро $\chi_{\text{нас}}$ – чисельність наявного населення регіону (на 1 січня року, наступного за досліджуванним), тис. осіб
2.7. Кількість організованих та проведених органами місцевої влади заходів (тренінгів, семінарів, конференцій, засідань за круглим столом) з економічних питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відносно кількості посад державних службовців обласної державної адміністрації (в їх апараті та структурних підрозділах), заходів/ тис. осіб	6	Відповідно до п. 7 Плану заходів органи місцевої влади є відповідальними за організацію та проведення тренінгів, семінарів, конференцій, засідань за круглим столом з питань виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС	$K_{\text{зах.екон.}}^{\text{ЄС}} = \frac{Q_{\text{зах.екон.}}^{\text{ЄС}}}{\chi_{\text{держ.сл.}}}$ $Q_{\text{зах.екон.}}^{\text{ЄС}}$ – кількість заходів з економічної тематики, одиниць $\chi_{\text{держ.сл.}}$ – кількість посад державних службовців обласної державної адміністрації (в їх апараті та структурних підрозділах), тис. осіб
2.8. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у регіоні, відносно кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону, звернень/тис. суб. госп. $K_{\text{Антикор}}$	5	Оскільки реформування митної сфери здійснюється на базі нової редакції Митного кодексу України, єдиним фактором, котрий може негативно впливати на митні процедури, залишається людський. Опосередковано відобразити подібний негативний вплив на рівні регіону можна шляхом аналізу показників кількості звернень фізичних та юридичних осіб у розрізі зон діяльності митниці, а також даними опитувань підприємств	$K_{\text{Антикор}} = \frac{Q_{\text{Антикор}}}{Q_{\text{СЗЕД}}}$ де $Q_{\text{Антикор}}$ – кількість звернень фізичних та юридичних осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс "Пульс" у розрізі зон діяльності митниці у регіоні $Q_{\text{СЗЕД}}$ – кількість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону, тис. од.
2.9. Кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав - членів ЄС, відносно чисельності наявного населення регіону(на 1 січня року, наступного за досліджуванним), дог./млн. осіб $K_{\text{дог.}}^{\text{ЄС}}$	4	Згідно із Планом заходів (п.360), місцеві органи виконавчої влади є відповідальними за: – укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областями України та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав - членів ЄС, – організацію та проведення тренінгів для сільського населення, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів із залученням експертів ЄС, – організацію навчальних поїздок до держав - членів ЄС	$K_{\text{дог.}}^{\text{ЄС}} = \frac{Q_{\text{дог.}}^{\text{ЄС}}}{\chi_{\text{нас}}}$ де $Q_{\text{дог.}}^{\text{ЄС}}$ – кількість укладених договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областю та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав - членів ЄС, одиниць $\chi_{\text{нас}}$ – чисельність населення регіону (на 1 січня року, наступного за досліджуванним), млн. осіб
2.10. Кількість організованих обласними державними адміністраціями навчальних поїздок з тематики сільського зеленого туризму до держав – членів ЄС, відносно чисельності наявного населення (на 1 січня року, наступного за досліджуванним) регіону, заходів/млн. осіб $K_{\text{навч.п.}}^{\text{ЄС}}$	2		$K_{\text{навч.п.}}^{\text{ЄС}} = \frac{Q_{\text{навч.п.}}^{\text{ЄС}}}{\chi_{\text{нас}}}$ де $Q_{\text{навч.п.}}^{\text{ЄС}}$ – кількість організованих органами місцевої влади навчальних поїздок з теми сільського зеленого туризму до держав - членів ЄС, заходів $\chi_{\text{нас}}$ – чисельність наявного населення регіону (на 1 січня року, наступного за досліджуванним), млн. осіб

Назва показника	Вагомість показника, %	Зміст показника	Особливості вимірювання
1	2	3	5
2.11. Кількість тренінгів, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів для сільського населення із залученням експертів ЄС, організованих та проведених ОДА, відносно чисельності наявного сільського населення (на 1 січня року, наступного за досліджуванним) області, заходів/млн. осіб $K_{зах}^{ЄС}$	2		$K_{зах}^{ЄС} = \frac{Q_{зах}^{ЄС}}{Q_{сіл.нас.}}$ де $Q_{зах}^{ЄС}$ – кількість організованих органами місцевої влади заходів для сільського населення із залученням експертів ЄС, заходів $Q_{сіл.нас.}$ – чисельність наявного сільського населення області (на 1 січня року, наступного за досліджуванним), млн. осіб
2.12. Кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубаторів, технопарків, фондів підтримки підприємництва), відносно кількості малих та середніх підприємств регіону, од./тис. підпр. $K_{інфрМСП}$	15	Згідно із Планом заходів (п. 334), облдержадміністрації є відповідальними за сприяння створенню та розширенню інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубатори, технопарки, фонди підтримки підприємництва) у регіонах	$K_{інфрМСП} = \frac{O_{інфрМСП}}{K_{МСП}}$ де $O_{інфрМСП}$ – кількість об'єктів інфраструктури для розвитку малого та середнього бізнесу (бізнес-інкубаторів, технопарків, фондів підтримки підприємництва) у регіоні, одиниць $K_{МСП}$ – кількість малих та середніх підприємств регіону, тис. од.
2.13. Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону, презентацій/тис. підприємств $K_{презІЕП}^{нідпр}$	7	Згідно із Планом заходів (п. 471), заінтересовані облдержадміністрації є відповідальними за проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіонів України в органах і структурах ЄС	$K_{презІЕП}^{нідпр} = \frac{K_{през.ІЕП}}{K_{нідпр}}$ де $K_{през.ІЕП}$ – кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, одиниць $K_{нідпр}$ – кількість підприємств регіону, тис. од.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поглиблення відносин між ЄС та Україною Що, чому і як? / під ред. М. Емерсона і В. Мовчан // Центр європейських політичних досліджень (CEPS), Брюссель Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД). Київ. – 267 с.
2. Порядок денний асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 16.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fshowHidden=1&art_id=243281941&cat_id=223345338&ctime=1266423569791.
3. Українська торгівля в новій реальності. Як регіони країни пережили старт ЗВТ з ЄС [Електронний ресурс] / Європейська правда. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/06/13/7050588/>
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі Луганської області у 1996-2016 рр. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.lg.ukrstat.gov.ua/sinf/ves/ves0812_5.php.htm.
5. Географічна структура зовнішньої торгівлі Донецької області у 1996-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://donetskstat.gov.ua/statinform1/zed_balans7.php
6. Співробітництво між Україною та ЄС [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Інвестиційне співробітництво Україна – ЄС. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-investments>.
8. Переваги використання статусу уповноваженого (схваленого) експортера [Електронний ресурс] / Державна фіскальна служба. – Режим доступу <http://tr.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-224694.html>.
9. Державна Стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]: затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.

Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу в Україні 2014 – 2016: три роки на шляху до єдиного європейського економічного простору

Над публікацією працювали:

Розділ 1, розділ 2:

Тетяна Зосименко, експерт проекту, к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського державного технологічного університету, експерт з економіки Поліського фонду міжнародних та регіональних досліджень

Інфографіка:

Володимир Харченко, експерт Бюро правничих комунікацій

Розділ 3:

Громадська організація «Подільська агенція регіонального розвитку» (Вінницька область)

Луцька міська громадська організація «Центр політичного аналізу та виборчого консалтингу» (Волинська область)

Дніпропетровська обласна громадська організація «Дніпропетровський координаційно-експертний центр з питань регуляторної політики» (Дніпропетровська область)

Житомирський державний університет імені Івана Франка (Житомирська область)

Закарпатська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «ОПОРА» (Закарпатська область)

Громадська організація «Запорізьке міське товариство німців «Відродження» (Запорізька область)

Громадський центр «Ділові ініціативи» (Івано-Франківська область)

БРМГО «Богуслав Січ» (Київська область)

Громадська організація «НРО «Прес-клуб реформ» (Кіровоградська область)

Громадська організація «Центр антикорупційних розслідувань» (Миколаївська область)

Громадська організація «Сприяння міжкультурному співробітництву» (Одеська область)

Острозька міська громадська організація «Школа політичної аналітики «Поліс» (Рівненська область)

Громадська організація «Бюро правничих комунікацій» (Сумська область)

Громадська організація «Харківський громадський Фонд місцевої демократії» (Харківська область)

Херсонська міська громадська організація «Центр досліджень південноукраїнського прикордоння» (Херсонська область)

Громадська організація «Хмельницька ініціатива» (Хмельницька область)

Громадська організація «Академія стратегічних досліджень» (Черкаська область)

Громадська організація «Буковинська агенція регіонального розвитку» (Чернівецька область)

Тернопільська обласна громадська організація «Дослідницький центр соціальних технологій» (Тернопільська область)

Громадська організація «Агентство стійкого розвитку Луганського регіону» (Луганська область)

Громадська організація «Громадський холдинг «Група впливу» (Донецька область)

Львівська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «ОПОРА» (Львівська область)

Громадська організація «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень» (Чернігівська область)

Формат 60 x 84/8. Гарнітура Arial.

Тираж 775 прим.

Видавництво:

ФОП Роговець Тетяна Віталіївна

Адреса: 14037, Чернігівська область, м. Чернігів, вул. Козацька 26, кв.44

Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця

Серія В00 № 511922 від 29.04.2005 р.